

JONIŠKIO MIESTO BENDRASIS PLANAS

ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

ORGANIZATORIUS

JONIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

RENGĖJAS

SĮ "KAUNO PLANAS"
DIREKTORIUS GEDIMINAS ŠINKŪNAS

KAUNAS, 2011

JONIŠKIO MIESTO BENDROJO PLANO RENGĖJAI:

PROJEKTO VADOVAS:

PV (A 1576) LAURYNAS BYLA

RENGĖJAI:

ARCH. (A 175) ALVYDAS PRANAS STEPONAVIČIUS

ARCH. (A 1760) JURGA MISIŪNĖ

ARCH. (A 1761) DONATAS DUOBA

ARCH. (A 1707) MARIUS IVAŠKEVIČIUS

ARCH. (A 1564) EDMUNDAS JACKUS

NKPS NR. (0733) NIJOLĖ STEPONAITYTĖ

INŽ. (17744) ZITA NORMANTIENĖ

INŽ. (8813) ELENA KANCLERYTĖ

INŽ. EDITA ŠALNĖ

ARCH. EDMUNDAS BAGUCKIS

TURINYS

1. ĮVADAS	6
2. URBANISTINĖS MIESTO STRUKTŪROS ĮVERTINIMAS	9
2.1. Joniškio miesto išoriniai ryšiai ir situacija aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose	9
2.2. Istorinė miesto raida	10
2.3. Joniškio miesto erdvinės sandaros bruožai	17
3. GAMTINĖ APLINKA	20
3.1. Geologinė sąranga	20
3.2. Paviršiniai vandenys	21
3.2. Dirvožemiai	23
3.3. Gamtinis karkasas ir želdynai	23
3.4. Aplinkos kokybė.....	26
3.4.1. Oras.....	27
3.4.2. Vanduo	30
3.4.3. Dirvožemis.....	31
4. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS	33
4.1 Kultūros vertybių sklaida ir charakteristika	33
5. SOCIALINĖ APLINKA	38
5.1. Gyventojai	38
5.1.1. Gyventojų skaičius, sudėtis ir kaita	38
5.1.2. Migracija.....	42
5.1.3. Užimtumas ir bedarbystė	42
5.1.4. Nusikalstamumas ir jo prevencija.	43
5.2. Būstas ir gyvenamasis fondas.	44
5.2.1. Socialinis būstas	46
5.2.2. Komunalinės paslaugos ir patogumai.....	47
5.3. Švietimo ir ugdymo įstaigos	48
5.3.1. Ikimokyklinis ugdymas	48
5.3.2. Bendrasis lavinimas	49
5.3.3. Neformalus ugdymas.....	51
5.3.4. Suaugusiųjų mokymas ir profesinis rengimas, ...	51
5.4. Kultūra	52
5.5. Sportas	57
5.6. Sveikatos priežiūra	58
5.7. Socialinės paslaugos.....	60
6. EKONOMINĖ IR VERSLO APLINKA	64
6.1. Bendrieji duomenys	64
6.2. Makroekonominiai rodikliai.	64
6.3. Tiesioginės užsienio investicijos (TUI).....	65
6.4. Materialinės investicijos (MI)	66
6.5. Verslas	67
6.6. Turizmas	72
7. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	74
7.1. Vandentieka ir nuotekos.....	74
7.2. Sanitarinės apsaugos zonos	75
7.3. Vanduo žaliųjų plotų laistymui	75
7.4. Vandens kiekiai priešgaisriniam reikalams.....	76
7.5. Buitinės nuotekos.....	76

7.6. Lietaus nuotekos.....	77
7.7. Šilumos tiekimas.....	78
7.8. Elektros tiekimas.....	80
7.9. Gamtinių dujų tiekimas.....	82
7.10. Atliekų tvarkymas.....	82
8. SUSISIEKIMO SISTEMA.....	83
8.1. Automobilių keliai ir gatvės.....	83
8.2. Automobilizacija.....	86
8.3. Avaringumas.....	87
8.4. Viešasis transportas.....	87
8.5. Pagrindiniai teiginiai.....	88

1. ĮVADAS

Joniškio miesto teritorijos bendrasis planas (toliau: Joniškio BP) rengiamas remiantis 2010-11-16 paslaugų pirkimo sutartimi Nr.(7.64)A13-52.

Joniškio miesto bendrojo plano darbų programa, patvirtinta 2010-04-22 Joniškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A-314.

Joniškio BP rengiamas kaip privalomasis dokumentas Joniškio miesto teritorijai plėtoti vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-09-24 nutarimu Nr. 1042 patvirtintas Šiaulių apskrities teritorijos bendrasis planas, Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2008-04-10 sprendimu Nr. T-61 patvirtintu Joniškio rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu, Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2009-06-18 sprendimu Nr. TS -144 “Dėl Joniškio miesto teritorijos bendrojo plano rengimo“.

Joniškio BP sąlygas rengiančių institucijų pateiktos planavimo sąlygos:

Joniškio rajono savivaldybės administracijos Kraštotvarkos ir architektūros skyriaus planavimo sąlygos Nr. (40.3)-SDS-20 (2009-08-27);

Joniškio rajono savivaldybės administracijos Kraštotvarkos ir architektūros skyriaus planavimo sąlygų Nr. (40.3)-SDS-22 papildymas Nr. (40.3)-SDS-22 (2009-09-08);

Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos planavimo sąlygos Nr. PS-235 (2009-08-24);

TEO LT, AB planavimo sąlygos Nr. 03-2-06-2/3019 (2009-07-21);

UAB „Fortum Joniškio energija“ planavimo sąlygos Nr. 09-08 (2009-07-23);

AB „Lietuvos energija“ planavimo sąlygos Nr. SD-4781 (2009-07-23);

AB „Lietuvos dujos“ planavimo sąlygos Nr. 7-215-935 (2009-07-24);

UAB Joniškio komunalinis ūkis planavimo sąlygos Nr. SD-98 (2009-07-24);

Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnybos planavimo sąlygos Nr. (28.37) 1B-4260 (2009-07-24);

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Šiaulių teritorinio padalinio planavimo sąlygos Nr. 7.14.Š-2Š-332 (2009-07-24);

UAB „Joniškio vandenys“ planavimo sąlygos Nr. 327/30 (2009-07-27);

Joniškio rajono savivaldybės administracijos Kaimo plėtros skyriaus raštas Nr. (35.40)19-360 (2009-02-17);

Akcinė bendrovė „VST“ planavimo sąlygos Nr. TS-09-10-0449 (2009-07-28);

Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento planavimo sąlygos Nr. 747 (2009-07-29);

Šiaulių visuomenės sveikatos centro Joniškio skyriaus planavimo sąlygos Nr. PST-359 (2009-07-31);

AB „Lietuvos geležinkeliai“ planavimo sąlygos Nr. 2-3141 (2009-08-03)

Šiaulių apskrities viršininko administracijos planavimo sąlygos Nr.66 (2009-08-05).

Joniškio miesto bendrojo plano uždaviniai:

- Suformuoti Joniškio miesto teritorijos plėtros koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, teritorijos funkcines zonas;
- Tobulinti istoriškai susiklosčiusią miesto urbanistinę struktūrą ir formuoti architektūrinę erdvinę ir estetinę kompoziciją;
- Išryškinti ir panaudoti miesto privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes;
- Numatyti planuojamos teritorijos ekonominės, socialinės raidos ir investicijų kryptis, turizmo, verslo, rekreacijos, kitos veiklos ir būsto statybos galimą plėtojimąsi.
- Pasiūlyti miesto konkurencingumo ir patrauklumo didinimo priemones, įvertinant erdvinių sistemų su kitais miestais plėtros galimybes.
- Numatyti miesto gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones (transporto triukšmui, vibracijai, oro, dirvožemio paviršinio, požeminio vandens užterštumui mažinti). Spręsti atliekų tvarkymo klausimus. Formuoti bendro naudojimo želdynų ir apsauginių želdynų sistemą.
- Plėtoti inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą;
- Nustatyti teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos jose apribojimus;
- Numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų saugojimą.
- Rezervuoti teritorijas komunikacijų koridorių ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai;
- Nustatyti planuojamos teritorijos užstatymo aukščio ir intensyvumo parametrus, numatyti aukštybinių pastatų išdėstymo teritorijas ir aukščių reglamentus;
- Pagal bendrus vyraujančius požymius išdėstyti planuojamos teritorijos dalis, nurodant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir/ar pobūdį (pobūdis pažymimas tais atvejais, kai jo turinys daro įtaką nustatomo teritorijos

tvarkymo reglamento reikalavimams). Tuo atveju, kaip nustatomi keli teritorijos ar žemės sklypo naudojimo būdai, juos būtina nurodyti;

- Nustatyti prioritetus, terminus ir būdus Joniškio miesto teritorijos specialiesiems ar detaliesiems planams rengti, inžinerinei infrastruktūrai plėtoti;
- Nustatyti miesto įtakos zonas;
- Patikslinti Joniškio miesto administracines ribas.

Joniškio miesto teritorijos vystymo kryptys, erdvinės raidos koncepcija rengiama 20 metų laikotarpiui, o konkretūs sprendiniai – 10 metų laikotarpiui.

Esamos būklės analizė – tai egzistuojantis urbanistinės struktūros pagrindas, kuriuo remiantis toliau bus rengiama bendrojo plano koncepcija ir alternatyvos. Esama būklė apima visas miesto bendrojo plano sudedamąsias dalis: gamtinę aplinką ir kraštovaizdį; urbanistinę struktūrą, ekonomiką ir verslą; socialinę infrastruktūrą; kultūros paveldą; susisiekimo infrastruktūrą.

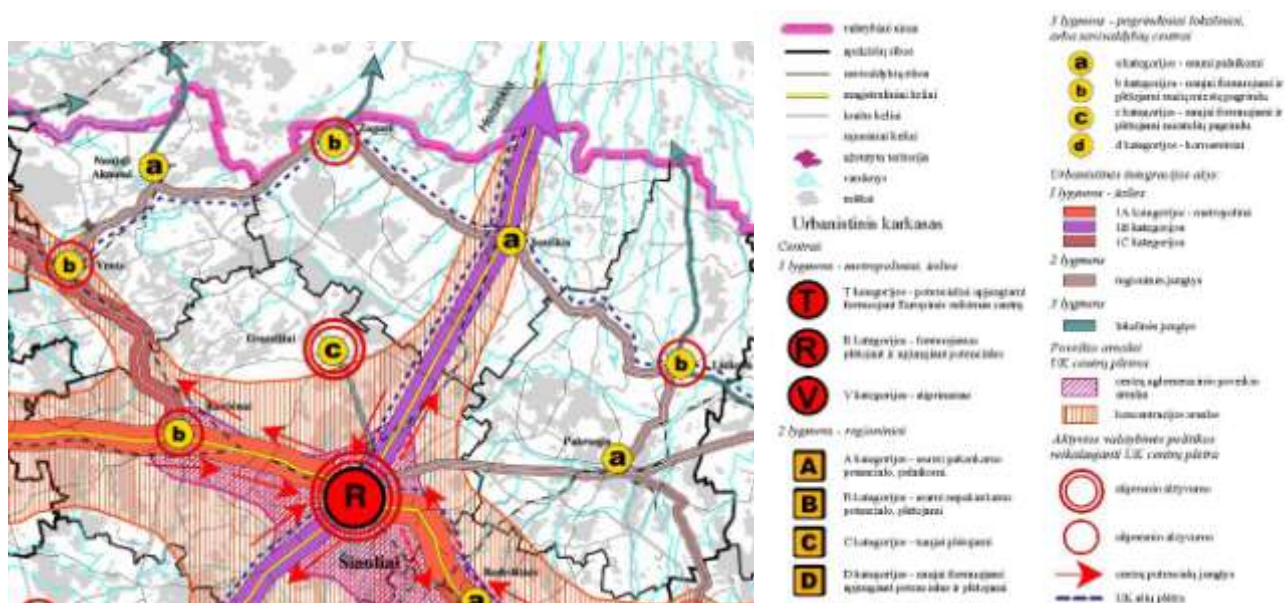
Esamai būklei įvertinti ir apibendrinti buvo naudojamos duomenimis iš Joniškio rajono savivaldybės, Statistikos departamento, Registrų centro, Lietuvos geologijos tarnybos, gamtosaugos ir paveldosaugos tarnybų ir kt.

Siekiant aiškesnio gyventojų požiūrio į savo miestą (jo problemas), buvo atlikta Joniškio gyventojų apklausa.

2. URBANISTINĖS MIESTO STRUKTŪROS ĮVERTINIMAS

2.1. Joniškio miesto išoriniai ryšiai ir situacija aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose

Pagal Lietuvos Respublikos bendrąjį planą Joniškis yra laikomas „a“ kategorijos pagrindiniu lokaliu (savivaldybės) centru. Tokio pat lygio centrais laikomi ir tokie gretimų savivaldybių miestai kaip Naujoji Akmenė (11093 gyv., 2010 metų duomenys, kiti taip pat), Radviliškis (19189 gyv.) ir Pakruojis (5630 gyv.). Pirmo lygio metropoliniu centru laikomi Šiauliai (125461 gyv.). Joniškis išsikūręs šiaurės ir vidurio Lietuvos teritorijoje, Šiaulių apskrities šiaurinėje dalyje, kuri apima dideles lyguminio pobūdžio teritorijas šalies šiaurėje, viduryje bei pietvakariuose iš esmės sutampa su derlingąja Vidurio žemuma ir vakarinėmis Baltijos aukštumų plynaukštėmis. Šiaurinėje dalyje Joniškio rajonas ribojasi su Latvijos siena, vakaruose su Akmenės rajonu, pietuose - Šiaulių rajonu, bei Pakruojo rajonu – rytuose. Šiaurinė rajono dalis išsidėsčiusi Žiemgalos žemumos pietiniame pakraštyje.

I pav. Lietuvos Respublikos bendrojo plano urbanistinio karkaso brėžinio ištrauka
©<http://gis.am.lt/bp/>

Joniškis pagal LR bendrąjį planą yra dviejų svarbių urbanistinės integracijos ašių, kurios užtikrina miesto išorinius ryšius, sankryžoje. Pirmą 1B kategorijos ašį atitinka esamą magistralinį kelią A12 ir jungia Joniškį su Šiauliais bei Latvijos sostine Ryga. O kita yra 1C kategorijos ašis, jungianti su Žagare ir Linkuva. 1B kategorijos urbanistinė ašis eina geležinkelio Vilnius – Šiauliai – Klaipėda atkarpa. Per Joniškio miestą eina magistralinio geležinkelio linija Šiauliai – Ryga.

Šiaulių miestas yra didžiausią įtaką Joniškiui turintis stambus urbanistinis centras.

Su kitais kaimyniniais miestais ir kaimais Joniškį jungia:

- Magistralinis kelias A12 į Šiaulius (40 km, 44 min. privačiu automobiliu);
- Magistralinis kelias E77 į Rygą (91 km, 80 min. privačiu automobiliu);
- Krašto kelias Nr. 153 į Žagarę (27 km, 28 min. privačiu automobiliu) ir toliau į Naująją Akmenę (29 km, 30 min. privačiu automobiliu);
- Krašto kelias Nr. 209 į Kriukus (17 km, 21 min. privačiu automobiliu) ir toliau į Pasvalį (51 km, 50 min. privačiu automobiliu);
- Krašto kelias Nr. 152 į Linkuvą (32,5 km, 34 min. privačiu automobiliu);
- Rajoninis kelias Nr. 1603 Joniškis—Linkaičiai—Gruzdžiai (31,5 km);
- Rajoninis kelias Nr. 1607 Joniškis—Vaineikiai—Šarkiai (15,2 km);
- Rajoninis kelias Nr. 1616 Joniškis—Skilvoniai—Drąsutaičiai (13,6 km);

Joniškio ryšys su sostine Vilniumi nėra labai patogus, tenka važiuoti per Pakruojį (apie 231 km ir trunka apie 3 val. 20 min) arba per Šiaulius (apie 252 km ir trunka apie 3 val. 48 min).

2.2. Istorinė miesto raida

Joniškio miesto vardas kilęs nuo Vilniaus ir Poznanės vyskupo Jono II Žygimantaičio, kuris buvo vienas iš Joniškių ikūrėjų, vardo, pridėjus priesagą -iškis. Spėjama, kad šis vyskupas pastatydino bažnyčią ir pats parinko tokį gyvenvietės vardą.

Joniškio miesto istorija prasidėjo maždaug XVI a. pr. Neaplenkė vietovės nei švedų karai, nei vokiečių agresija II-jo pasaulinio karo metais, nei epidemijos ir gaisrai. Pavykus atsigauti nors trumpam, Joniškis tapdavo svarbiu prekybos, kultūros ir visuomeninio gyvenimo centru. Joniškis miestu laikytas jau XVII a. pr. – 1616 m. jam suteikta Magdeburgo teisių privilegija. 1937 m. Joniškių mieste veikė šešiolika įmonių-vėlimo ir dažymo dirbtuvės, malūnai, verpyklos, dirbo kepėjai, batsiuviai ir pan. Tuo laikmečiu veikė trys restoranai ir buvo atidaryta net vyno dirbtuvė. Joniškis – miestas šiaurės Lietuvoje, Šiaulių apskrityje (39 km į šiaurę nuo Šiaulių), netoli Latvijos sienos (14 km), Žiemgalos žemumoje. Rajono ir seniūnijos centras, 4 seniūnaitijos (Draugystės, Malūno, Parko, Sidabros). Dabartinis miesto plotas yra 8,95 km².

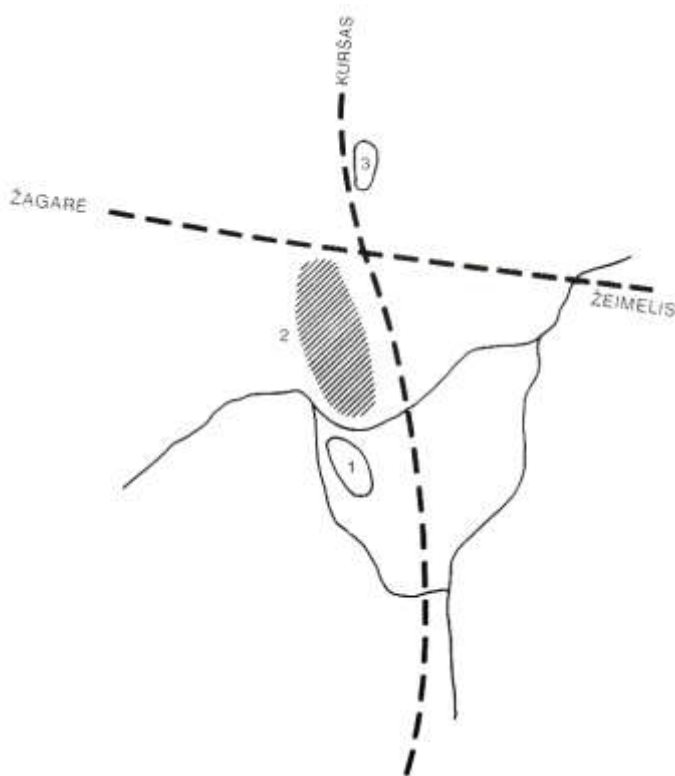
Vakariniu miesto pakraščiu eina geležinkelis Šiauliai-Ryga; didžioji miesto dalis susitelkusi į rytus nuo geležinkelio (vakariniame krašte yra tik kolektyviniai sodai ir Liuteronų ir II pasaulinio karo aukų kapinės).

1991 m. patvirtintas dabartinis Joniškių herbas.

Dėl Jonišio genezės yra dvi nuomonės. Pagal vieną – gyvenvietė pradžioje buvusi žiemgalių gynybos centre Sidabrėje ir tik XVI a. antroje pusėje-pabaigoje persikėlė į dabartinę vietą, pagal kitą – ji visą laiką nuosekliai augo toje pačioje vietoje. Dėl to nurodomas skirtingas miestui davusios pradžią gyvenvietės atsiradimo laikas.

Rašytiniuose istorijos šaltiniuose Sidabrė pirmą kartą paminėta 1289 m., kai per 1279 m. prasidėjusį žiemgalių sukilimą kalavijuočiai ją užpuolė, bet nepaėmę pilies, sudegino šalia buvusią gyvenvietę. Pakartotinai kalavijuočių apgultą pilį bado prispirti žiemgaliai 1290 m. patys apleido ir pasitraukė į žemaičių apgyventą teritoriją arba pasidavė į nelaisvę. Paimtą pilį kalavijuočiai sudeginę.

Remiantis Kalnelio kaimavietės, esančios už 3-4 km į vakarus nuo Jonišio, kurioje lokalizuojamas Sidabrės gynybos kompleksas, žvalgybiniais tyrimais J. Šliavas teigia vietovėje buvus piliakalnį su pilimi, gyvenvietę ir alkakalnį. Gyvenvietė, kurios pradžia pagal archeologinius radinius galėjo siekti pirmojo tūkstantmečio vidurį, plytėjo į šiaurę nuo piliakalnio, o alkakalnis - į šiaurę nuo gyvenvietės.

2 pav. XIII a. pabaigos Sidabrės gynybos komplekso schema. 1 – piliakalnis, 2 – gyvenvietė, 3 – alkakalnis.
© A. Miškinis „Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai“

Piliakalnį su pilimi supo Sidabros ir Vilkiaušio upelių kilpa. Spėta, kad ties šiuo kompleksu kirtosi du keliai. Vienas iš Žemaitijos centrinės dalies ėjo į šiaurę, kitas siejo Sidabrei gretimis bei tolesnius žiemgalių gynybos punktus – Žagarę, Plonėnus, Žeimelį.

Nuo XIII a. pabaigos iki XVI a. pradžios rašytiniuose istorijos šaltiniuose beveik nėra duomenų apie žiemgalių apleistą Sidabrę. Bene vienintelės žinios apie Sidabrę yra 1426 m. LDK sienos su ordinu nustatymo dokumente minimas Sidabros kalnas, o 1473 m. sutartyje – pati vietovė.

Nors pagal . 1422 m. Melno taikos sutartį Sidabrė priskirta Livonijai, tačiau toje vietoje, kaip ir kitose neapgyvendintose ar retai apgyvendintose išnaikintų žiemgalių teritorijose, kur LDK - Livonijos siena buvo daugiau formali, naujieji gyventojai kūrėsi jos nepaisydami.

Vilniaus vyskupas Jonas 1523 m. kartu su Žemaičių vyskupu vizituodamas tuo metu jo laikyto Šiaulių valsčiaus pakraščiuose, o gal ir toliau susidariusias žemaičių gyvenvietes, konstatavo, kad ten gyvenę žmonės daug kur dar buvo pagonys. Vyskupui nurodžius keliose iš tų sąlygiškai naujų gyvenviečių buvo įsteigtos bažnyčios. Vienoje – pagal vyskupo vardą pavadintoje Joniškiu – 1526 m. buvusi pastatyta Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčia, kuriai skirtos 8 valstiečių šeimos, kartu įsteigta parapija, kurios pirmuoju klebonu paskirtas kun. Morkus Lančkis.

1529-1541 m. galutinai nustačius LDK-Livonijos sieną (ji buvo gerokai pastumta į šiaurę), Joniškis, Skudodas, Akmenė bei Žagarė atsidūrė pietų (lietuviškoje) pusėje ir tapo miesteliu.

1530 m. Joniškyje įsteigta parapiinė mokykla. 1567 m. karo reikalams miestelis mokėjo 20 kapų grašių. Taigi XVI a. antrojoje pusėje Joniškis jau galėjęs būti nemažas miestelis, kurį ugdęs svarbus kelias į Livoniją. Autentiškų duomenų, kad šis miestelis buvo dabartinio miesto vietoje, kol kas nepakanka. Nurodoma, kad apie 1557 m. Šiaulių valsčiuje matuojant valakus, Joniškyje buvo įrengta margo dydžio stačiakampė aikštė. Taigi miestelis turėjęs būti suplanuotas pagal Valakų reformos metu prekybos ir amatų centrams statyti naudotą stačiakampio plano standartinę schemą.

1589 m. įsteigus Šiaulių ekonomiją, Joniškis tapo vienu jos administracinių centrų, kuris įsikūrė dvaro sodyboje Sidabrės piliakalnio vietoje.

1594 m. Joniškyje kilo gaisras, tyrėjo J. Šliavo nuomone, kaip tik dėl šio gaisro Joniškis nelikęs senojoje vietoje, o ėmęs keltis į naują – dabartinio miesto teritoriją. Tai busi veikiau dingstis, nes Sidabrės vietoje miesteliui formotis ir taip trukdė blogos sąlygos – aplink telkšojo pelkės ir upeliai.

XVI a. ketvirtąjį ketvirtį Joniškiui po truputį keliantis iš ankstesnės vietos į naują – dabartinę, kuri laiką galėjo funkcionuoti abi gyvenvietės, kai kurie miestelio-miesto elementai Sidabrėje galėjo užsilikti ir ilgiau. Tačiau miesteliui dabartinėje vietoje augant ir plėtojantis, šių elementų ilgainiui ten liko vis mažiau, dėl to Sidabrėje buvęs miestelis teliko nereikšminga kaimavietė.

Naujasis Joniškis pradėjo kurtis ties Žeimelio – Žagarės, Šiaulių – Kuršo, Upytės (Pašvitinio) kryžkele, dabartinio miesto aikštės šiaurės dalyje. Miestelį ugdė būtent šis komunikacinis mazgas, sudaręs prielaidas prekybos ir amatų veiklai

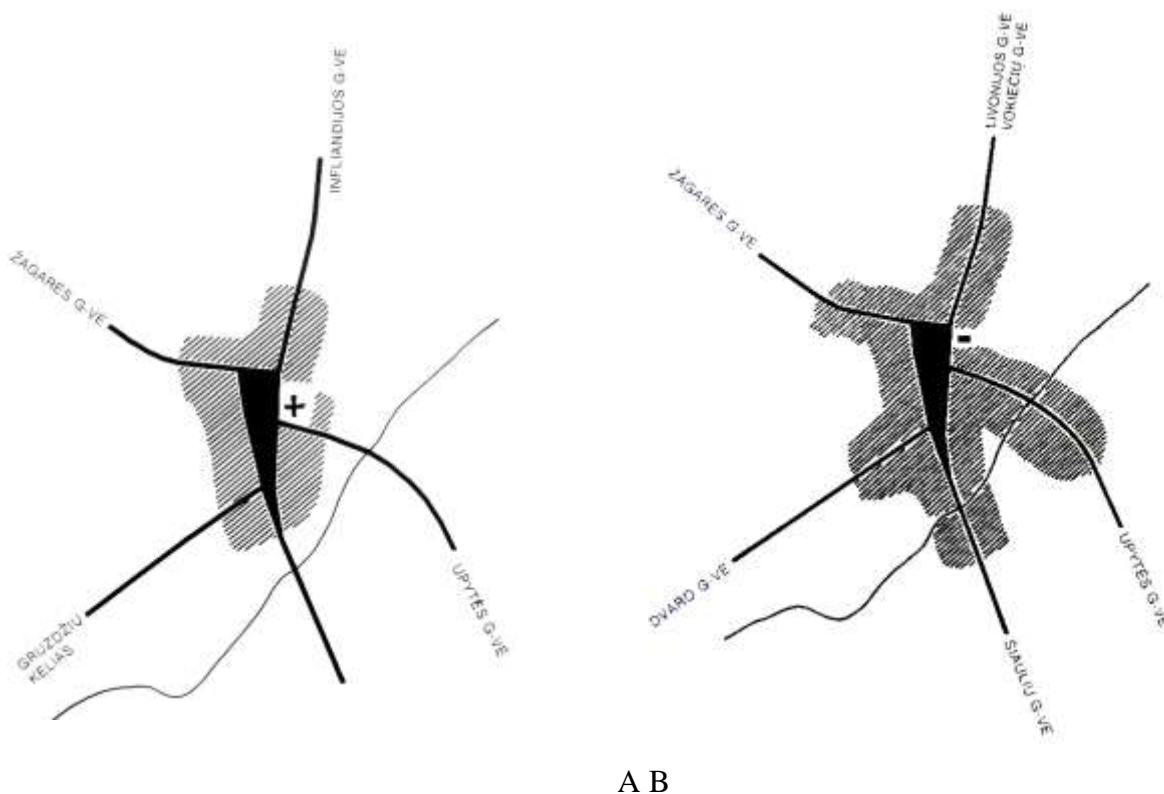
1607 m. bažnyčios konfirmacijos dokumente Joniškis vadinamas miestu, kuriame buvo turgaus aikštė ir 3 ar 4 gatvės. Upytės gatvė ėjo „iš aikštės į kairę“ ir buvo „valdovo ir klebono sklypų gale“, kitų gatvių padėtis nenurodyta. Miestui priklausė 33, klebonui – 4 valakai žemės.

Remiantis aprašymu ir retrospektyvine vėlesnės medžiagos analize, sudaryta XVII a. pradžios Jonišio plano schema. Ji liudija apie raiškiai radialinį savaimingai suėjusių į centrą netaisyklingos formos miestelio gatvių tinklą.

Turimi XVI a. – XVII a. pradžios duomenys apie Jonišio bažnyčią kol kas neleidžia tiksliau aptarti jos raidos spėjamo miestelio persikėlimo ir Sidabrės į dabartinę vietą laikotarpiu, dokumentuose nurodoma, kad 1626 m. Joniškyje pastatyta mūrinė 19x8 sieksnių plane renesanso stiliaus bažnyčia su bokštu ir 10 altorių.

1638-1640 m. Joniškyje veikė 179 sąlyginės karčemos, dirbo 30 amatininkų ir krautuvininkų. Miestas turėjo 78 valakus. 1639 m. Jonišio miestiečiams priklausė 175 namai, Šiaulių – 120, Žagarės – 110, Radviliškio – 40 namų. Tad Joniškis buvo didžiausias Šiaulių ekonomijos miestas. Toks jis liko iki XVII a. vidurio. 1657 m. inventoriuje pažymėta, kad švedai sunaikino Joniškį.

Miestui atsikurti veikiausia trukdė XVIII a. pradžioje užsitęsęs karas su Švedija, badas, maras, dažni gaisrai. 1736 m. Joniškyje tebuvo 75 namai, 62 karčemos, 16 krautuvių

3 pav. A- XVII a. pradžios miesto retrospektyvinė plano schema;
 B – XVIII a. ketvirtojo-penktosio dešimtmečio miesto retrospektyvinė plano forma
 © A. Miškinis „Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai“

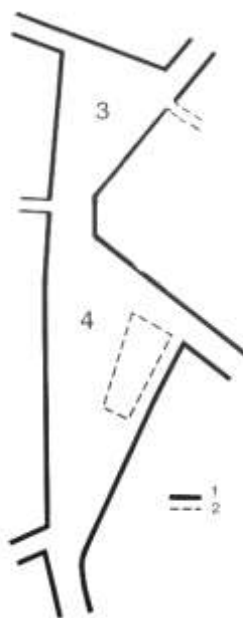
1765 m. perėmęs administruoti Šiaulių ekonomiją A. Tyzenhauzas pradėjo vykdyti radikalias ūkines reformas, kurios turėjo tiesioginės ir netiesioginės įtakos Joniškiui. Buvo pradėti urbanistinio pobūdžio miestų pertvarkymai. 1774 m. pradėta pertvarkyti ekonomijos centrą Šiaulius, apytikriai tuo pat metu sudarytas Jonišchio perstatymo planas, apie kurio mastą ir pobūdį sprendžiama pagal išlikusį aprašymą.

Miestas turėjęs būti iš pagrindų rekonstruotas visai ar beveik nesiderinant su jo gatvėmis ir pastatais, be to, labai išplėstas – jame suplanuota apie 550 sodybų. Centrinė aikštė turėjo būti aštuonkampė, prie jos numatyta bažnyčia, papartinė mokykla, rotušė, svarstyklės, turgaus saikas, paštas, arbatinė, magazinas, 2 viešbučiai ir krautuvės.

Joniškio planas, nors ir nelabai aiškiai apibūdintas, turėjęs būti gerokai sudėtingesnis už daugelio kitų LDK miestų ir miestelių planus. Originali jo kompozicija su 3 aikštėmis galėjo būti panaši į Lenkijos miestų tuo metu parengtus planus.

Susidarius nepalankioms sąlygoms – 1776 m. buvo panaikintos daugumos LDK miestų, tame tarpe ir Jonišchio, savivaldos teisės. Daugelis vykdytų pertvarkymų sustojo, todėl miesto rekonstrukcijos planas nebuvo įgyvendintas. Panaikinus savivaldą, Joniškis prarado vieną iš pagrindinių jo raidą skatinusių veiksnių.

Pagal XIX a. pirmaisiais dešimtmečiais centre vykusias statybas apie 1833 m. aikštės susidėjo iš dviejų dalių – arklių ir kitų prekių turgaus (4 pav.)

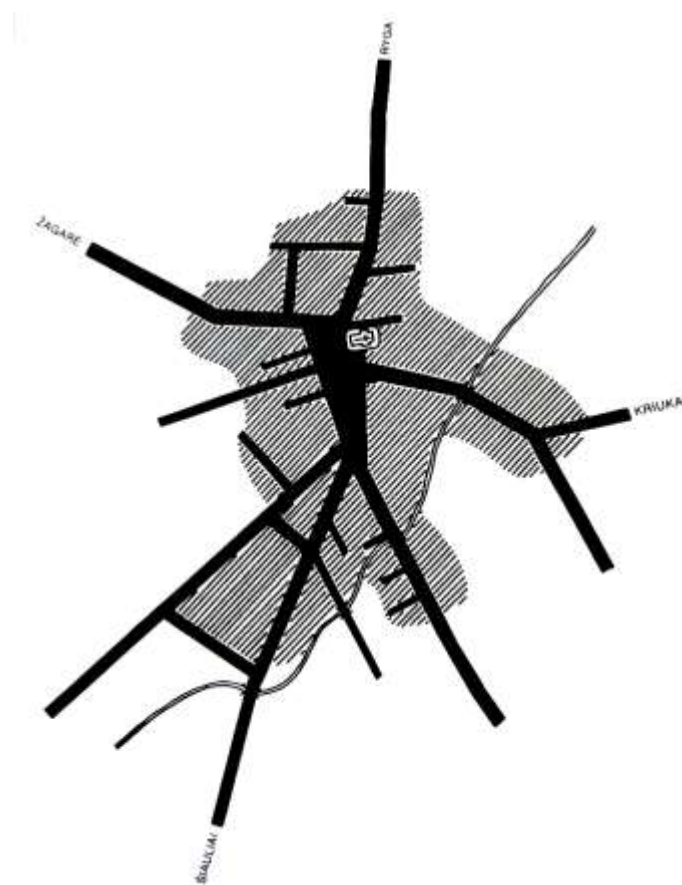

4 pav. Apie 1830 m. aikštės plano schema: 1 – aikštės kontūras, 2 – spėjama rotušės su krautuvėmis vieta, 3 – arklių turgaus, 4 – kitų prekių turgaus
© A. Miškinis „Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai“

Po sukilimo 1832 m. pradėjus projektuoti naująją Rygos-Tilžės plento trasą, Joniškyje ji iš šiaurės pusės į aikštę buvo numatyta atvesti Livonijos (Kuršo) gatve. Šiaulių kryptimi iš aikštės naujasis plentas suprojektuotas kitoje vietoje – prakertant naują trasą tarp Žemaičių ir Šiaulių

gatvių. Dėl to aikštės pietų gale susidarė sudėtinga, dirbtinė ir Lietuvos miestams ir miesteliams nebūdinga gatvių sankryža.

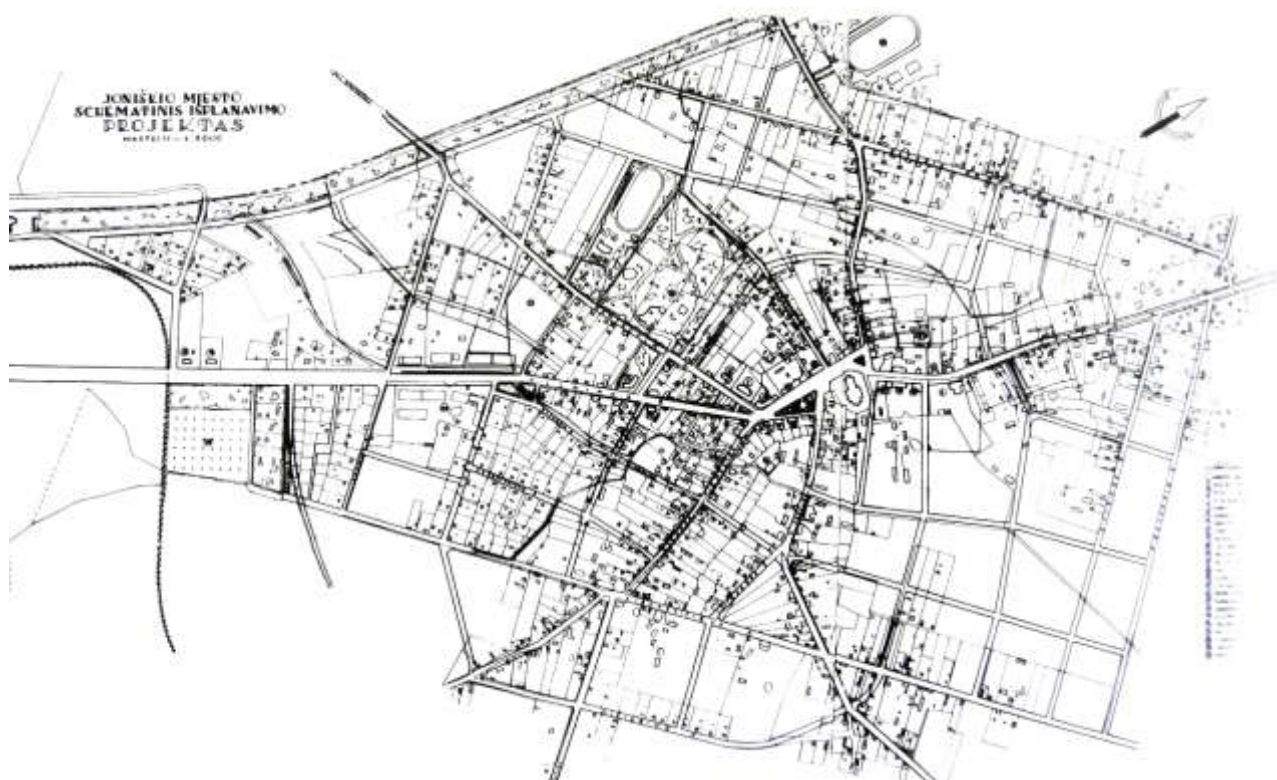
Iki 1935 m. neaptiktas nė vienas Jonišio plėtotei ar planingam teritorijos kūrimui skirtas projektas. Tik 1935 m. buvo sudaryta „mūro rajono“ schema, pagal kurią aplink aikštę ir pagrindinėse gatvėse numatyta leisti statyti vien kapitalinius pastatus. Maždaug tuo metu, apstačius prie esamų gatvių buvusius tuščius sklypus ir prireikus naujų plotų miesto planingai plėtotei, buvo parengti atskiri teritorijų projektai. 1938 m. išplėstos Jonišio ribos, prie miesto prijungta 190 ūkininkų sodybų. Šiame Jonišio ribų plane užfiksuota istorinės dalies gatvių tinklo schema – nors ji nėra išsami – nėra šiaurės vakarų kampe ir pietryčių šone susidariusių gatvių. Radiališkai sueinančių į aikštę gatvių aplinkoje vyravo 6 pagrindinės gatvės ir keliolika šalutinių gatvių ir akligatvių (5 pav.).

5 pav. 1937 m. esamų gatvių tinklo schema
© A. Miškinis „Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai“

Nacių okupacijos metais Jonišio ūkinė veikla gerokai susiaurėjo. Miesto žmonių gyvenimą varžė ir bendrieji karo metų sunkumai. Nacių aviacijos antskrydžio metu miesto centro dalis ir nemažas plotas į šiaurę nuo aikštės buvo sugriauta. Nors Jonišio apylinkėse vyko ginkluotos kovos, miestas buvo pradėtas atstatinėti – 1944 m. rudenį atidaryta vidurinė mokykla, 1945 m. įsteigti kultūros namai, 1947 m. – biblioteka.

Nėra tikslių duomenų ar pirmąjį pokario dešimtmetį Joniškis buvo atstatomas pagal miestui skirtą projektą. Administracijos ir gyventojų aptarnavimo įstaigos bei įmonės kūrėsi atstatytuose, rekonstruotuose pastatuose. Naujų namų statyta mažai – beveik visi buvo vienbučiai ir privatūs. Tvarkytos gatvės. Bene pirmasis Joniškių miesto projektas parengtas 1954 m. (autorius A. Kuosa, 6 pav.). Planuota tik tuo metu apstatyta miesto teritorija – 230 ha. Iš esmės laikytasi pagrindinių gatvių tinklo, šalutinės gatvės derinamos prie pagrindinių, numatyti įvairaus dydžio gana taisyklingi kvartalai. Kai kurios esamos gatvės šiek tiek patiesintos ir paplatintos, visi suprojektuoti namai buvo vienbučiai. Visuomeniniai pastatai išdėstyti įvairiose miesto centro vietose – daugiausia karo metu sugriautų pastatų sklypuose.

6 pav. 1954 m. Joniškių miesto projektas
© A. Miškinis „Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai“

Didesnės reikšmės miestui formuoti projektas neturėjo, nes statybų mastas dar buvo menkas.

Septintąjį dešimtmetį Joniškioje atsirado daugiau pramonės įmonių, kombinuotų pašarų cechų išaugo į grūdų pramonės kombinatą, ėmė plėstis gyventojų aptarnavimo įstaigų tinklas. Padidėjo statybos mastas: pietų ir pietvakarių pusėje pradėtas formuoti pramonės rajonas, centre – į šiaurės rytus nuo aikštės – daugiabučių namų kompleksas, o toliau už jo – keli vienbučių namų kvartalai.

1965 m. parengtas naujas miesto generalinis planas, pagal kurį išplėtos miesto ribos ir pramonės įmonėms skirta teritorija, detaliau planuotas centras, visuomeniniai pastatai išdėstyti

grupuojant pagal paskirtį. Centras numatytas aplink aikštę ir į šiaurę nuo jos karo metu sugriautų pastatų vietoje – čia planuota sukurti naujos aikštės požymių turinčią erdvę.

1967 m. baigus Lietuvos urbanistikos paveldo tyrimus, Joniškis pripažintas vertingu kultūros paveldo objektu.

1973 m. miesto plotas sudarė 857 ha (gyvenamoji teritorija – 520 ha, pramonė – 258 ha), gyveno 8100 žmonių.

Didžiausi iki tol susiformavusio miesto vaizdo pokyčiai ėmė ryškėti septintojo-aštuntojo dešimtmečių sankirtoje, o ypač aštuntąjį dešimtmetį – sudarius 1973 m. miesto generalinį planą, kai įvairiose vietose (prie aikštės ir atokiau jos) pradėta statyti 4-5 aukštų namus. Šiame projekte ne tik neįvertinta Jonišio urbanistinė architektūrinė vertė kultūros paveldo požiūriu, bet ir, plečiant miesto teritoriją, numatyta pakeisti jo plano formą. Nesubalansuota senojo ir naujojo apstatymo sąveika.

2.3. Jonišio miesto erdvinės sandaros bruožai

Miestas, išsikūręs šiaurinėje Lietuvoje, buvęs senosios Žiemgalos sostinė – laikytinas pasienio su Latvija miestu (14 km.).

Senasis Tilžės- Rygos miestų prekybinis traktas, dvidešimto amžiaus pradžioje papildytas geležinkelio linija sąlygojo intensyvų miesto vystimąsi. Transportiniai traktai (5) suformavo radialinį gatvių tinklą, retą Lietuvoje miesto urbanistinę kompoziciją. Ją galima įvardinti kaip linijinę-radialinę.

Miesto centras išsidėstęs pagal pagrindinį Šiaulių- Rygos kelią. Dabar tai vietinės reikšmės urbanistinis paminklas. Saugoma: gatvių tinklas, senosios aikštės užstatymo morfologinė charakteristika, senieji statiniai. Centre sovietmečiu susidarė antroji aikštė, sudaranti savitą dviejų aikščių kompoziciją. Išlikę XIX a. pastatai suteikia miestui turtingos pusės tūkstančio metų praeities žymes, tačiau su tuo konfliktuoja sovietinės tipinės gyvenamosios statybos 4-5 aukščių kvartalas, pavieniai visuomeniniai pastatai.

Joniškis pasižymi ryškiu miestovaizdžio identiteto lygiu. Svarbiausi to elementai: bemaž nuo Šiaulių giedrą dieną matoma Švč. Mergelės Marijos į Dangų Ėmimo Bažnyčia(1901 m., 65 m. aukščio), sinagogų kompleksas, išlikę senieji pastatai, miesto aikštės.

Miestas yra aukštos žemdirbystės kultūros arealo administracinis, visuomeninis, prekybinis ir kultūrinis centras. Lietuvos teritorijos Bendrajame Plane Joniškis įvardintas „a“ kategorijos palaikomu vietiniu arealo centru, esančiu svarbaus urbanistinės integracijos koridoriaus erdvėje. Iš tikrųjų miestas yra arti Šiaurinės Lietuvos centro-Šiaulių (40 km.), netoli nuo didžiausio kaimyninių Baltijos valstybių metropolinio centro – Rygos miesto (100 km.).

Visa tai, tinkamai saugojant ir pritaikant dabartiniams poreikiams esamą paveldą, rekonstruojant sovietmečio pastatus, plečiant viešąsias erdves ir kokybiškai tvarkant jų įrangą, galima prognozuoti patrauklaus gyventi, konkurentiško miesto ateitį.

7 pav. 1993 m. Joniškio miesto projektas
© Joniškio rajono savivaldybė

Žinoma dabartinis laikotarpis nėra palankus miestų raidai. Ekonominė, demografinė, situacija nesudaro galimybių ryškesniam kokybiniam miesto vystymo šuoliui. Tačiau Bendrasis planas, ypač jo Konceptinė dalis, orientuojami į optimistinę ateitį. Bus numatytos galimybės staigių verslo, prekybos, logistikos investicijų (ypač ES) realizavimui.

BP bus:

- Suformuota Joniškio miesto teritorijos plėtros 20 metų koncepcija, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetai, teritorijos funkcines zonas.

- Numatytos priemonės saugoti istoriškai susiklosčiusią miesto urbanistinę struktūrą ir panaudoti esamus architektūrinius – erdvinius ir estetinius privalumus kokybiškai įrengiant miesto centro viešąsias erdves.
- Numatytos planuojamos teritorijos ekonominės, socialinės raidos ir investicijų kryptys, turizmo, verslo, rekreacijos, kitos veiklos ir būsto statybos galimo plėtojimo priemonės leis paruošti subalansuotą sekantį miesto raidos strateginį planą.
- BP bus pasiūlytas miesto konkurencingumo ir patrauklumo didinimo priemonių, įvertinant erdvinių sistemų su kitais miestais plėtros galimybių planas.
- Inžinierinės infrastruktūros sprendiniai bus nukreipti į gyvenimo kokybės pagerinimą, triukšmo, taršos sumažinimą, eismo problemų sprendimą.
- Numatytos priemonės, užtikrinančios gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų saugojimą leis pagerinti ekologinę miesto būklę.

Miesto darnaus vystymo prioritetai skiriami nuosekliam gyvenimo sąlygų kokybės gerinimui. Tai platus miesto savivaldybės veiklos sektorius. Didesnių savivaldybės investicijų gali pareikalauti kolektyvinių sodų, kurie supa vakarinę miesto dalį konversijos į gyvenamąją funkciją pastangos. Tačiau normaliai proceso eigai čia būtina paruošti kompleksinius sodų kvartalų pertvarkos projektus, kur būtų išspręsti gatvių tinklo, būtinųjų inžinerinių trasų tiesimo klausimai. Prie miesto teritorijos galėtų būti prijungtos gretimos, su miestu funkciškai susiję gyvenvietės: Kalnelis, Žiniūnai, Bariūnai, Beržininkai, kartu išsprendžiant bendrą inžinierinę infrastruktūrą.

3. GAMTINĖ APLINKA

3.1. Geologinė sąranga

Struktūriniu- geologiniu požiūriu Joniškio rajono teritorija priskiriama Baltijos sineklizės rytinei daliai (šlaitui) ir Lenkijos – Lietuvos įdaubos šiaurinei daliai. Rajono geologinė struktūra buvo nulemta stambių, įvairios geologinės istorijos žemės plutos segmentų. Todėl konstatuojamas lūžiais suskaldytas taip vadinamas kristalinis pamatas ir nuosėdiniu uolienų danga. Kristalinis pamatas slūgso 1400 – 1500 m gylyje. Jis gelmėja vakarų – pietvakarių kryptimi. Apatinio proterozojaus kristalinės pamato uolienos suskaldytos lūžių. Jas dažniausia sudaro biotitinės ir amfibolitinės sudėties gneisai, granitai ir migmatitai. Jo paviršius hipsometriškai labai sudėtingas dėl atskirų blokų ir blokelių pakilimų ir nugrimzdimų.

Ant kristalinio pamato slūgso apie 1400 – 1500 m nuosėdinių uolienų storumė. Nuosėdinę dangą sudaro prekartero uolienos bei ledynų suformuotos kvartero nuogulos. Prekartero uolienų pjūvyje skiriamos įvairių paleozojaus sistemų (išskyrus permo) uolienos. Paleozojaus pjūvyje, tiesiogiai ant magminių – metamorfinių uolienų slūgso apatinio ir vidurinio kambro sistemos įvairaus grūdėtumo kvarcinis smiltainis su glaukonitu, aleurolitas ir argilitas, virš kurių slūgso vidurinio kambro smulkiagrūdis ir itin smulkiagrūdis smiltainis, kuris sudaro 50 – 60 m storio sluoksnį. Aukščiau ordoviko, apatinio ir vidurinio silūro, apatinio, vidurinio ir viršutinio devono nuosėdinės uolienos, o pačiame šiaurės vakariniame rajono pakraštyje nedideliame plote po kvartero nuogulų dangą išeina viršutinio karbono nuogulos su moliais, smiltainiais ir nestorais aleurito ir dolomito tarp sluoksniais.

Apie 1350 m gylyje slūgsančią ordoviko karbonatinę storumę sudaro persisluoksniuojantys klintys ir mergelis, kurių bendras storis kinta nuo 100 iki 130 m. Silūro uolienas sudaro domeritas, dolomitas ir mergelis, kurių bendras storis siekia apie 400 - 450 m. Apatinio devono uolienas sudaro dolomitingo molio, domerito, smėlio ir smiltainio persisluoksniavimas, kurio storis siekia apie 200 m. Vidurinio devono uolienos – tai smulkus smiltainis, aleuritas ir molis. Vidurinio devono uolienų pjūvis rajone bene pilniausias, jų storis kinta nuo 280 iki 320m. Viršutinio devono uolienos – tai smulkus ir smulkutis smėlis, smiltainis su aleurolito bei molio tarp sluoksniais, jų storis Joniškio rajono teritorijoje viršija viduriniojo devono uolienų pjūvį ir svyruoja nuo 350 iki 400m.

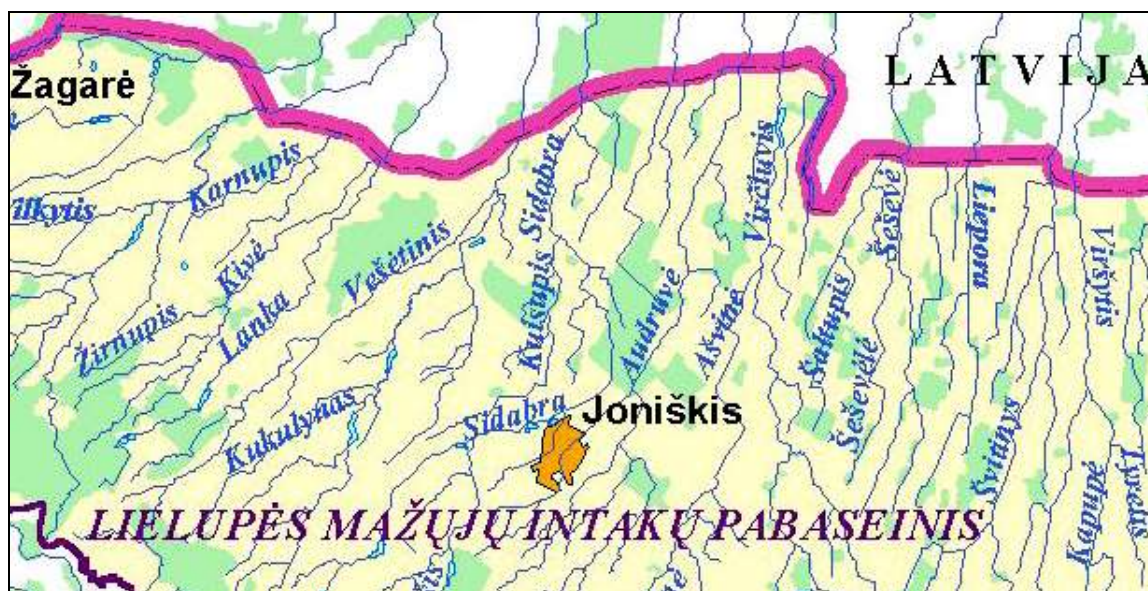
Pagal geografinį rajonavimą Joniškio miestas priklauso Žiemgalės lygumos Rūdiškių – Joniškio mikrorajonui. Šiam mikrorajonui priskiriama dalis viršutinio lygio dugninės morenos lygumos kartu su ja susiliejančio moreninio gūburio atkarpa. Kalvagūbrio ribose vyrauja smulkiai ir lėkštai kalvotas raguotas priemolingas vietovaizdis, tuo tarpu moreninėje lygumoje būdingiausias

yra nuolaidžios negiliai slėniuotos priemolingos lygumos vietovaizdis, susidedantis iš priemolingų aikštelių atskirtų salpiniais slėniukais ar priesmėlingomis raguvomis. Taip pat pasitaiko nenuotakių priemolingų lygumų vietovaizdžio fragmentų.

Joniškio miestas priklauso molingų lygumų žemėvaizdžiui. Būdingiausias čia yra nuolaidžios negiliai slėniuotos priemolingos lygumos vietovaizdis, susidedantis iš priemolingų aikštelių, atskirtų salpiniais slėniukais.

3.2. Paviršiniai vandenys

Visa Joniškio rajono savivaldybės teritorija patenka į Vidurio Lietuvos hidrologinę sritį, Mūšos – Nevėžio rajoną, kur reljefas lygus, upių nuolydžiai menki (0,04 – 0,1 %), upių vagos negiliai įsirėžusios, o baseinus dengia daugiausia sunkios mechaninės sudėties gruntai. Dauguma Joniškio rajono upių priklauso Lielupės baseinui. Visi Lietuvoje esantys Lielupės intakai – kairieji. Jie teka Žiemgalos lyguma. Upeliai lėti, jų vagos beveik ištiesi sureguliuotos. Ypatinga Lielupės baseino savybė – upeliai itin nusenka vasarą, nes pagrindines uolienas dengiančioje dugninėje morenoje beveik nėra požeminio vandens sluoksnių. Vidutinis hidromodulis vasaros nuosėkio laikotarpiu yra mažesnis kaip 0,5 l/s iš km² ir mažesni upeliai išvis išdžiūsta.

8 pav. Dalis Lielupės mažųjų intakų pabaseinio

Joniškio miestas yra apjuostas Audrūvės ir Sidabros upių. Audrūvė – šiaurės Lietuvos ir pietų Latvijos upė, kairysis Virčiupio intakas. Audrūvės ilgis – 46,2 km (Lietuvos teritorijoje – 29,4 km), baseino plotas – 148,2 km² (Lietuvos teritorijoje – 106,5 km²). Audrūvės upė visa sureguliuota. Per Joniškį teka kairysis Audrūvės intakas – Purvė (dar vadinama Klampe). Jos ilgis –

8,7 km, vaga visa sureguliuota, o nuo 3,6 iki 2,7 km kanalizuoja. 2010 m. buvo įgyvendintas aplinkosauginis projektas „Purvės upės dalies Joniškio mieste būklės gerinimas“ iš vandens telkinio buvo pašalintos biogeninės medžiagos, išvalytas 0,9 km upės ruožas nuo susikaupusio dumblo ir žolinės augmenijos, sutvarkytos pakrantės, iškirsti krūmai.

Sidabra – šiaurės Lietuvos ir pietų Latvijos upė, dešinysis Platonio intakas. Sidabros ilgis – 45,6 km (Lietuvos teritorijoje – 33,8 km), baseino plotas – 185,1 km² (Lietuvos teritorijoje – 118,7 km²). Lietuvoje visa Sidabros vaga reguliuota, o nuo 30,0 iki 28,3 km ir 26,7 ir 25,7 km patvenkta, kur ties Joniškio šiaurės vakarine dalimi yra suformuoti 2 tvenkiniai – Joniškio I (vakarinis) ir Joniškio II (rytinis). Prie Joniškio I tvenkinio yra pagrindinė Joniškio miesto gyventojų poilsio zona, kurioje yra įrengti žaidimų aikštynai, paplūdimys.

1 lentelė. Tvenkinių kadastriniai duomenys

Tvenkinio pavadinimas	Upė	Vandens telkinys (vyresnioji upė)	Užtvankos vieta nuo žiočių, km	Tvenkinio plotas, ha
Joniškio I	Sidabra	Platonis	28,5	9,6
Joniškio II	Sidabra	Platonis	26	6,2

© LR Vyriausybės 2003 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1268 „Dėl valstybinės reikšmės vidaus vandens telkinių sąrašo ir jų plotų patvirtinimo“

9 pav. Sidabros upė ties šiauriniu įvažiavimu į miestą (kairėje) ir Joniškio II tvenkinys (dešinėje)

3.2. Dirvožemiai

Joniškio rajono teritorija patenka į Vidurio Lietuvos žemumos dirvožemių zonos (II), Vidurio Lietuvos smėlingų lengvų ir vidutinių priemolių karbonatingų glėjiškų rudžemių rajoną (II-1). Šiam dirvožemių rajonui yra būdingas lygus reljefas, vietomis išraižytas negiliais upių ir upelių slėniais. Dirvodarinės uolienos Joniškio rajono teritorijoje daugiausia sudaro ledyninės kilmės vidutinio sunkumo ir sunkūs priemoliai. Čia vyrauja karbonatingi glėjišku rudžemiai, arba šių dirvožemių kombinacijos su karbonatiniais glėjiškais išplautžemiais. Šio rajono dirvožemiai yra tinkamiausi žemės ūkiui. Rajone paplitę aukščiausios 45 – 50 našumo balais įvertinti dirvožemiai.

Nors kritulių iškreinta mažiau nei kitur Lietuvoje, tačiau nepaisant to, palyginti sunki granulimetrinė sudėtis, gludus dugninės morenos podirvio sluoksnis, nenuotakus lygus reljefas sudaro sąlygas įmirkti dirvožemiui. Pagal dirvožemio defliacijos (vėjo erozijos) potencialą, visa Joniškio rajono teritorija patenka į labai mažo defliacijos potencialo zoną. Ir tai pirmiausia lemia žemės ūkio plotuose vyraujančios sunkesnės granulimetrinės sudėties gruntau, kurie dėl didesnio drėgnumo sunkiau pasiduoda sausėjimui ir tuo pačiu išpustymui.

3.3. Gamtinis karkasas ir želdynai

Pagrindinė Joniškio miesto kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija – pilnaverčio gamtinio karkaso kaip kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema suformavimas. Planuojamos teritorijos gamtinis karkasas yra neatsiejama Lietuvos gamtinio karkaso dalis, formuojanti tiek Joniškio miesto, tiek Lietuvos bendrąją erdvinę koncepciją. Deja, gamtinio karkaso sistema Joniškio rajone yra mažesnė nei Lietuvos vidurkis, ji užima apie 53 % rajono teritorijos (Lietuvos vidurkis 60 % teritorijos).

Saugomų teritorijų panuojamoje Joniškio miesto teritorijoje nėra, o gamtinis karkasas užima visiškai nedidelę miesto dalį, tačiau jis vaidina labai svarbų vaidmenį ekologinės pusiausvyros bei biologinės įvairovės užtikrinimui.

Joniškį juosiančių upių – Audrūvės ir Sidabros – slėniai yra svarbūs gamtinio karkaso elementai – regioniniai migracijos koridoriai, kuriems būtina grąžinti ir gausinti kraštovaizdžio natūralumą atkuriančius elementus (10 pav.).

10 pav. Gamtinis karkasas Jonišio mieste ir jo apylinkėse

Visose gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyra, palaikomas ir stiprinamas ekosistemų stabilumas, vykdoma renatūralizacija ir ekosistemų atkūrimas, bei ekstensyvi rekreacija palaikoma ir didinama biologinė įvairovė bei bendras teritorijos miškingumas, saugomi bei plečiami želdynai ir želdiniai agrarinėse bei urbanizuotose teritorijose, vykdomi teritorijų ir akvatorių rekultivacijos bei išvalymo nuo užteršimo darbai, neutralizuojamos, kitaip nukenksminamos arba iškeliamos pramonės įmonės ir mažinamas vizualiai agresyvių objektų poveikis.

Joniškio mieste želdynai užima 57,7 ha, 4.3% miesto teritorijos (2 lentelė). Joniškio rajono bendrajame plane išskirtos penkios miesto teritorijos, pagal bendrojo plano sprendinius rezervuojamos visuomenės poreikiams: Joniškio miesto parkas, Joniškio miesto poilsio zonos „Sidabra“ parkas, Turgaus gatvės parkas, V.Kudirkos gatvės parkas, Statybininkų-Pakluonių gatvių parkas. Deja, miesto želdynai savo dydžiu, įrengimo ir priežiūros lygiu neatlieka savo tikrųjų funkcijų. Nėra nustatytos didžiosios želdynų dalies tikslios ribos, neparengti jų naudojimo reglamentai, žalieji plotai yra menkai pritaikyti įvairioms poilsio veikloms. Labiausiai visuomenės poreikiams pritaikyti Joniškio miesto parkas, Joniškio miesto poilsio zonos „Sidabra“ parkas bei labai gražiai tvarkomas parkas prie Joniškio žemės ūkio mokyklos.

Joniškio miesto parko plotas 4,1 ha, įveistas 1964 m. kadaise buvusio parko vietoje. Parke auga 15 vietinių ir 22 introdukuotų rūšių medžių ir krūmų. Parke yra gimnazijos stadionas, įrengtas riedučių ir riedlenčių parkas. Tai pagrindinė Joniškio miesto ir rajono viešoji erdvė, kurioje organizuojamos šventės ir kiti kultūros renginiai. 2010 m. pradėtas projekto „Žemaičių gatvės atkarpos, aikštės šalia M. Mažvydo akligatvio ir Joniškio miesto parko pritaikymas gyventojų verslo poreikiams, kultūrinei veiklai, gyventojų laisvalaikiui“ įgyvendinimas. Tikimasi kad šios priemonės leis pagerinti miesto parko prieinamumą ir kokybę (parko prieigų apšvietimo sistemos

rekonstravimas, dangų keitimas ir kt.). Tokiu būdu teritorija bus dar labiau pritaikyta gyventojų laisvalaikiui, kultūrinei veiklai ir verslo poreikiams.

2 lentelė. Joniškio miesto želdynai

Eil. Nr.	Želdyno pavadinimas	Plotas, ha
<i>Skverai</i>		
1.	Livonijos skveras	0,5
2.	M. Mažvydo skveras	0,4
3.	Miesto aikštės skveras	1,00
4.	Vilniaus g. skveras (prie „Senukų“ parduotuvės)	0,50
<i>Parkai</i>		
5.	Joniškio miesto parkas	4,10
6.	Joniškio miesto poilsio zonos „Sidabra“ parkas	35,00
7.	Kaštonų g. parkas prie vandens telkinio (lenkų prūdo)	3,70
8.	Joniškio miesto poilsio zonos prie II tvenkinio parkas	1,50
9.	Parkas prie Joniškio žemės ūkio mokyklos	3,60
10.	Statybininkų-Pakluonių gatvių parkas	5,70
11.	Turgaus gatvės parkas	0,90
12.	V.Kudirkos gatvės parkas	0,80
VISO:		57,70

Joniškio miesto poilsio zonos „Sidabra“ parkas įsikūręs prie tvenkinio, susidariusio patvenkus Sidabros upę. Tai pagrindinė Joniškio miesto rekreacinė teritorija. Yra stadionas, sportinių žaidimų aikštynai, paplūdimys. Deja, teritorijai reikalingas viešosios turizmo infrastruktūros atnaujinimas, pritaikant ją prie nūdienos miesto gyventojų poreikių.

Sodininkų bendrijos (buvę kolektyviniai sodai), dar neseniai buvę vertintini kaip želdynai, yra urbanizuojami ir palaispniui virsta gyvenamosiomis teritorijomis.

11 pav. Joniškio miesto parkas (kairėje) ir parkas prie Joniškio žemės ūkio mokyklos (dešinėje)

Išvados

1. Pagal geografinį rajonavimą Joniškio miestas priklauso Žemgalės lygumos Rūdiškių – Joniškio mikrorajonui, su būdingu nuolaidžiu negiliai slėniuotos priemolingos lygumos vietovaizdžiu.

2. Joniškio rajono teritorija patenka į Vidurio Lietuvos žemumos dirvožemių zonos (II), Vidurio Lietuvos smėlingų lengvų ir vidutinių priemolių karbonatingų glėjiškų rudžemių rajoną (II-1), kuriame vyrauja vyrauja karbonatingi glėjišku rudžemiai, arba šių dirvožemių kombinacijos su karbonatiniais glėjiškais išplautžemiais.

3. Joniškio miestas yra apjuostas Audruvės ir Sidabros upių, per patį miestą teka Purvės upė. Visų upių vagos reguliuotos.

4. Sidabros upė ties Joniškio šiaurės vakarine dalimi yra patvenkta ir yra suformuoti 2 tvenkiniai – Joniškio I (vakarinis) ir Joniškio II (rytinis).

5. Saugomų teritorijų panuojamoje Joniškio miesto teritorijoje nėra, o gamtinis karkasas užima visiškai nedidelę miesto dalį, tačiau Audruvės ir Sidabros upių slėniai yra svarbūs gamtinio karkaso elementai – regioniniai migracijos koridoriai.

6. Joniškio rajono bendrajame plane išskirtos penkios miesto teritorijos, kurios pagal bendrojo plano sprendinius rezervuojamos visuomenės poreikiams.

7. Miesto želdynai savo dydžiu, įrengimo ir priežiūros lygiu pilnai neatlieka savo tikrųjų funkcijų.

8. Geriausiai pritaikyti Joniškio miesto parkas ir Joniškio miesto poilsio zonos „Sidabra“ parkas, tačiau ir juos reikia atnaujinti, siekiant labiau pritaikyti gyventojų ir miesto svečių poreikiams. Labai gražiai tvarkomas parkas prie Joniškio žemės ūkio mokyklos.

3.4. Aplinkos kokybė

Aplinkos būklę Joniškio miesto teritorijoje reprezentuoja:

- oro kokybė;
- vandens kokybė;
- dirvožemio kokybė

Šių aplinkos elementų kokybės pokyčiai apsprendžia bendrą aplinkos kokybę, o jų pokyčiai daro įtaką natūralaus kraštovaizdžio, biotos struktūros bei populiacijos pokyčiams.

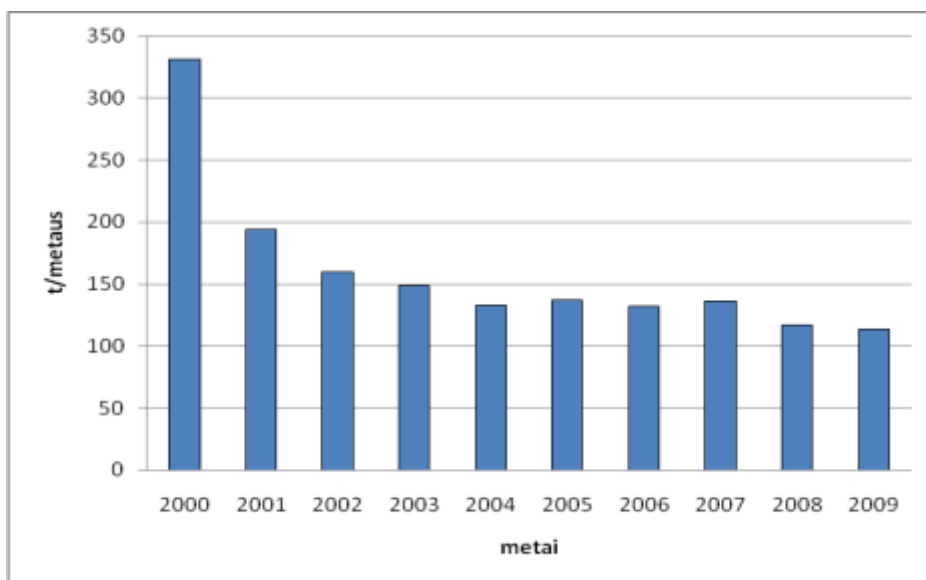
3.4.1. Oras

Lietuvos miestų ir pramonės centrų oro kokybė daugiausia priklauso nuo vietinių taršos šaltinių – transporto, energetikos, pramonės įmonių išmetamų teršalų, taip pat didelę įtaką daro mobiliųjų taršos šaltinių išmetimai bei iš šaltuoju sezonu kūrenamų krosnių ir katilinių į orą išmetamos medžiagos. Oro kokybės stebėseną (monitoringą) Joniškio mieste nėra atliekama, tačiau yra vykdoma visų įmonių turinčių stacionarius taršos šaltinius stebėseną.

Joniškio rajone stebimos teigiamos tendencijos: teršalų emisijos į orą iš stacionarių taršos sumažėjo beveik tris kartus. Pasikeitė ir teršalų sudėtis: vis didesnę dalį (2009 m. apie 30 %) iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų sudaro kietosios medžiagos, atitinkamai sumažėjant dujinių ir skystųjų medžiagų daliai teršalų sraute.

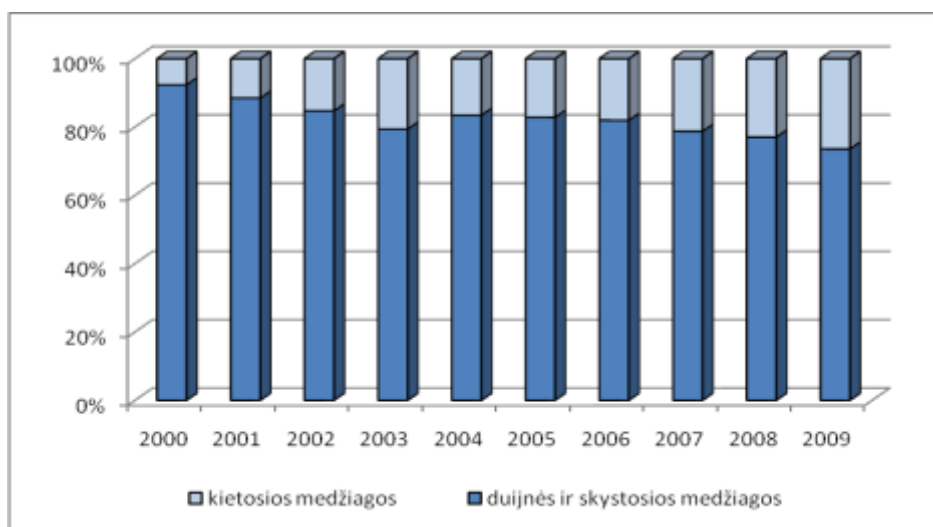
3 lentelė. Teršalų išmetimas į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių Joniškio r. savivaldybėje (t/metus)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
dujinės ir skystosios medžiagos	306,1	171,8	135	118,4	111	113,5	108,4	107,1	90,1	83,9
kietosios medžiagos	25,3	22,3	24,3	30,7	22	23,5	23,8	28,9	26,8	30,1

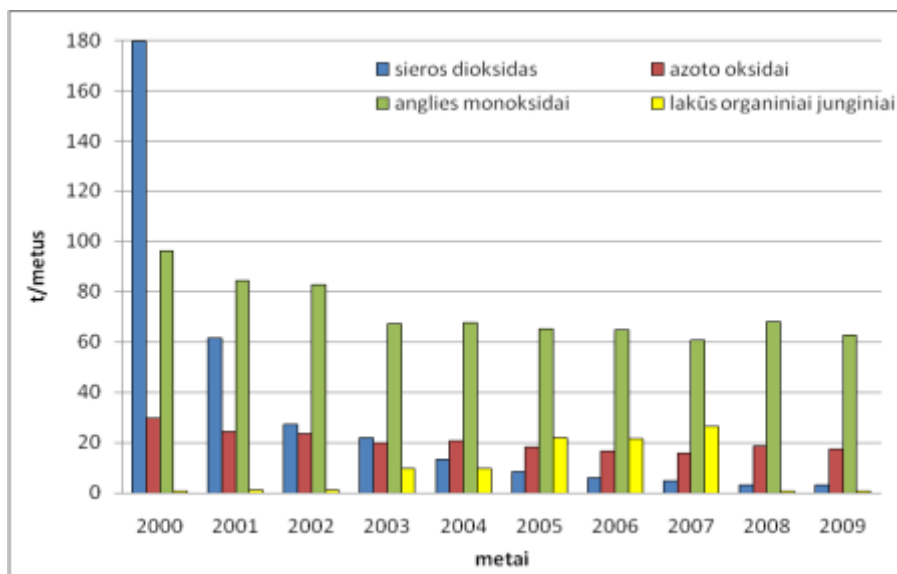
12 pav. Iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų bendras kiekis 2000-2009 metais Joniškio rajono savivaldybės teritorijoje
© LR Statistikos departamentas.

Be to, pasikeitė ir teršalų sudėtis. Vis didesnę dalį (2009 m. apie 30 %) iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų sudaro kietosios medžiagos, atitinkamai iki 70 % sumažėjant dujinių ir skystųjų medžiagų daliai teršalų sraute.

13 pav. Iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų sudėtis (procentais) 2000-2009 metais Joniškio rajono savivaldybės teritorijoje
© LR Statistikos departamentas.

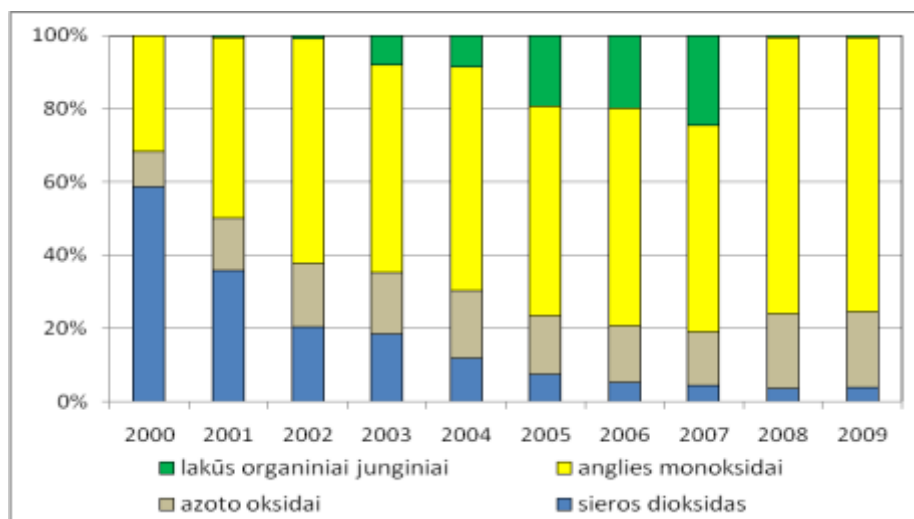
Iš pagrindinių išmetamų teršalų nuo 2000 m. net 60 kartų sumažėjo SO₂ kiekiai, dėl atliktos šildymo sistemų renovacijos. Tuo tarpu NO_x ir CO išmetimai sumažėjo 1,5 karto. 2003 – 2007 m. stebėti net iki 25 kartų padidėję lakiųjų organinių junginių kiekiai, kurie nuo 2008 m. vėl labai ženkliai sumažėjo.

14 pav. Iš stacionarių taršos šaltinių pagrindinių teršalų kiekio kaita 2000-2009 metais Joniškio rajono savivaldybės teritorijoje
© LR Statistikos departamentas.

Kaip matyti iš pateikto pagrindinių teršalų sudėtis (procentais) iš stacionarių taršos šaltinių grafiko, per paskutinius dešimt metų įvyko ženklūs teršalų sudėties pokyčiai. Labai sumažėjo sieros dioksido dalis, nuo beveik 60 % 2000 metais iki 3-4 % 2009 metais, tuo tarpu, nors anglies monoksido kiekiai ir šiek tiek sumažėjo, tačiau jo dalis išmetalų struktūroje padidėjo 2,5 karto (nuo

beveik 30 % 2000 metais iki 75 % 2009 metais). Padidėjo ir azoto oksidų dalis nuo beveik 10 % 2000 metais iki daugiau kaip 20 % 2009 metais.

15 pav. Iš stacionarių taršos šaltinių pagrindinių teršalų sudėtis (procentais) 2000-2009 metais Joniškio rajono savivaldybės teritorijoje
© LR Statistikos departamentas.

Teigiamus oro taršos pokyčius Joniškio mieste ir rajone (sieros dioksido sumažėjimas) įtakojo deginamo kuro pakeitimas, kuomet vietoje mazuto ir kitų naftos produktų kurui pradėtos naudoti gamtinės dujos. Tačiau NO_x ir CO išmetimai sumažėjo ne taip ženkliai, o pastaruosius penkis metus išmetami jų kiekiai stabilizavosi. Pagrindinė to priežastis pramonės įmonių (grūdų sandėliavimas, valymas ir kt.) veikla. Be to, šios įmonės sukonzentruotos vienoje miesto vietoje ir yra viena kitos įtakos zonoje, todėl jų išmetami teršalai aplinkos ore pasižymi suminiu poveikiu.

Oro tarša smulkiosiomis kietosiomis dalelėmis kita didelė Lietuvos miestų oro kokybės problema. Kietosios dalelės – tai ore esančių dalelių ir skysčio lašelių (aerolių) mišinys, kurio sudėtyje gali būti įvairūs komponentai – rūgštys, sulfatai, nitratai, organiniai junginiai, metalai, dirvožemio dalelės, dulkės, suodžiai ir kt.

Oro taršos kietosiomis dalelėmis šaltiniai yra dirvos erozija, namų ūkiai, besinaudojantys kietuoju kuru ar iškastiniu kuru, katilinės, įvairūs pramoniniai procesai, kurių metu į atmosferą yra išmetamos dulkės bei suodžiai. Didelis taršos šaltinis kietosiomis dalelėmis yra ir motorinis transportas, kai tarša keliama dylant stabdžių kaladėlėms ir kelių dangai, ypač kai naudojamos dygliuotos padangos šaltuoju metų laiku. Taip pat teršiama aplinka įsivyravus sausiems orams, o ypač daug kietųjų dalelių į orą patenka nuo tinkamai nenuvalytų gatvių bei iš statyviečių. Nepalankios teršalų išsisklaidymui meteorologinės sąlygos, kai ilgesniam laikui įsivyravus sausiems orams, silpnam vėjui, net ir esant įprastiems išmetimų dydžiams oro užterštumas didėja.

Kadangi Joniškioje yra vykdomas tik stacionarių oro taršos šaltinių monitoringas, todėl patikimų duomenų apie mobiliųjų taršos šaltinių išmetimus bei taršą kietosiomis dalelėmis nėra.

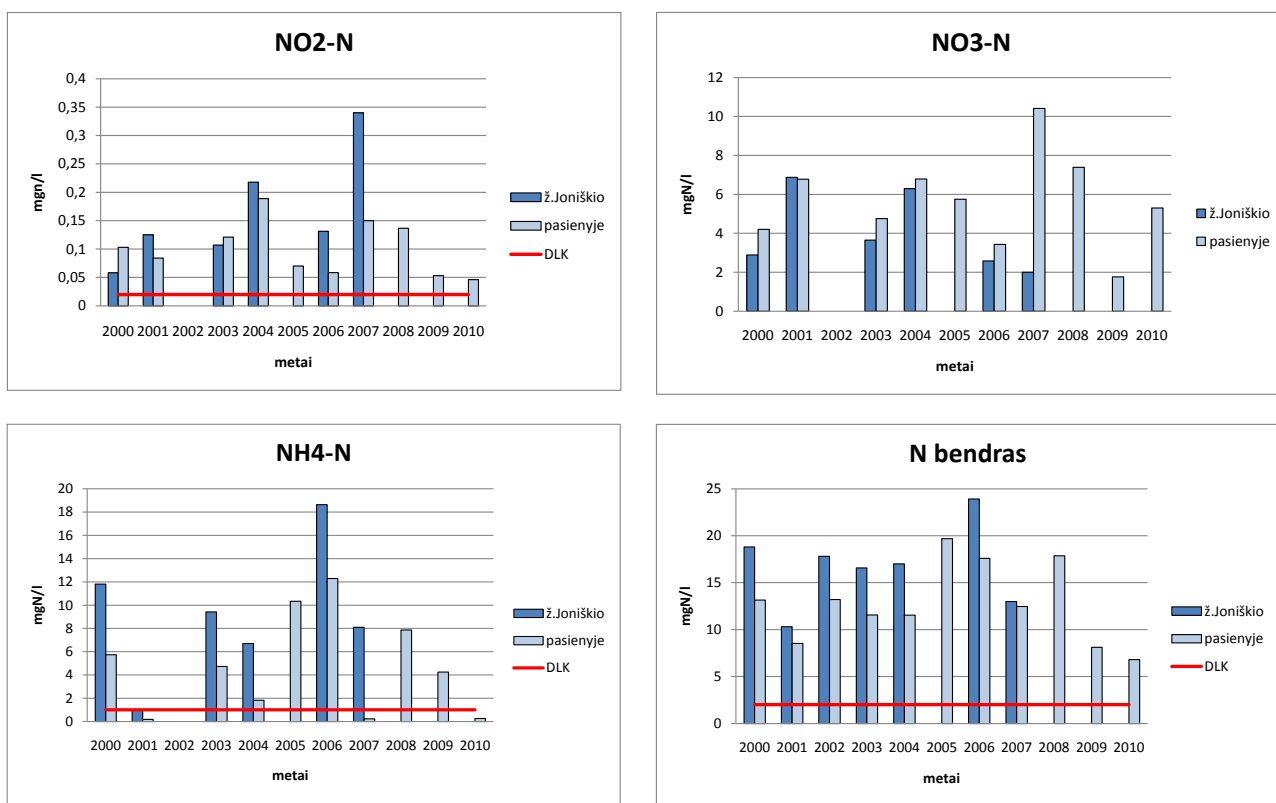
3.4.2. Vanduo

Vandens kokybė labiausiai priklauso nuo į vandens telkinius patenkančių teršalų savybių ir jų kiekių. Pagrindiniai vandens teršėjai yra pramonės įmonės, žemės ir namų ūkis.

Joniškyje labiausiai išplėtotą žemės ūkio produkcijos perdirbimo gamybą – mėsos, pieno, grūdų. Taip pat yra įmonių, kurios specializuojasi statybos, lengvosios pramonės, maisto, žemės ūkio ir miškų ūkio srityse.

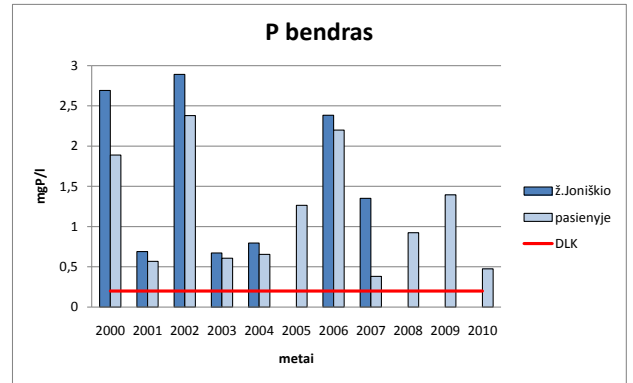
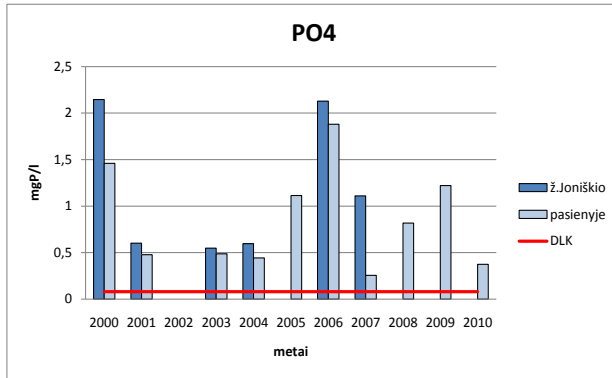
Vienas iš vandens išteklių ir vandentvarkos ūkio sektoriaus prioritetų – gera paviršinio ir požeminio vandens telkinių kokybė, todėl ypač daug dėmesio skiriama nuotakyno tinklo plėtimui bei miestų nuotekų valymo įrenginių statybai ar jų rekonstravimo projektų įgyvendinimui. Prie centralizuotos nuotekų sistemos yra prisijungę apie 40 % miesto namų ūkių, šiuo metu parengti/įgyvendinami 3 vandentvarkos projektai, skirti nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrai. 2009 m. atlikta Joniškio nuotekų valymo rekonstrukcija įdiegiant biologinį azoto ir fosforo šalinimą. Šiuo metu nuotekų išvalymo efektyvumas pagal BDS7 ir SM siekia 98 %.

Išanalizavus 2000-2010 m. vandens monitoringo duomenis Sidabros upėje žemiau Joniškio ir Latvijos pasienyje, matyti, kad Sidabros upė yra labai užteršta biogeninėmis medžiagomis, kuomet tarša bendroju fosforu viršija DLK daugiau kaip 10-20 kartų, o azoto junginiais net iki keliasdešimt kartų.

16 pav. Azoto junginių koncentracijų kaita Sidabros upėje 2000-2010 m.

© Aplinkos apsaugos agentūra

17 pav. Fosforojunginių koncentracijų kaita Sidabros upėje 2000-2010 m.
© Aplinkos apsaugos agentūra

Joniškio miesto kaimynystėje esančio kiaulininkystės komplekso UAB „Kepalių bekonas“ (buv. UAB „Sidabra“) paviršinės neužterštos nuotekos išleidžiamos į Sidabros upę. Šios nuotekos nereikalauja valymo ir jų išleidimas į Sidabros upę nepablogina jos būklės.

Kiaulininkystės komplekse susidariusios srutos kaupiamos srutų kauptuve Duobėdžių k., o vėliau jos išlaistomos greta esančiuose filtrato laukuose arba žemės ūkio laukuose Sidabros ir Ašvynės upių baseinuose. Čia gruntinis vanduo slūgso labai negiliai, 1,3-2 m gylyje ir yra susikaupęs ne itin vandeningame moreniniame priemėlyje, todėl jį, palaisčius laukus srutomis, labai lengva užteršti.

Joniškio rajono savivaldybės administracija yra patvirtinusi Joniškio rajono maudyklų, kuriose atliekami vandens tyrimai, sąrašą. Tarp šių maudyklų yra ir pagrindinė Joniškio miesto maudykla prie Joniškio tvenkinio, kurioje maudymosi sezono metu Šiaulių visuomenės sveikatos centras reguliariai atliko maudyklų vandens mikrobiologinius, fizikinius-cheminius tyrimus. Nustatyta, kad Joniškio tvenkinio maudyklos vanduo 2005 – 2010 m. atitiko cheminius ir mikrobiologinius reikalavimus. Dėl vandens įsodrinimo biogeninėmis medžiagomis, šiltuoju metu periodu suintensyvėdavo dumblių ir aukštesniųjų augalų augimas. Todėl vienintelis rodiklis – deguonies sotis – kai kurių metų atskirais mėnesiais neatitikdavo kokybės reikalavimų.

3.4.3. Dirvožemis

Nors dirvožemis nemažiau svarbus kaip oras ir vanduo, tačiau jo kokybės tyrimams skiriamas žymiai mažesnis dėmesys, todėl galima pateikti tik labai apytikrą dirvožemio bendro užterštumo vertinimą. Dirvožemis labiausiai užterštas katilinių, pramonės įmonių, transporto magistralių, transporto mazgų teritorijoje bei įtakos zonose. Nustatyta, kad dirvožemiuos iki 25 metrų atstumu nuo stambiųjų ir intensyviųjų automagistralių labiausiai kaupiasi naftos produktai, švinas, kadmio, cinkas, chromas ir nikelis.

Joniškyje atliekami darbai valant naftos produktais užterštą teritoriją Mokyklos g., rengiamas projektas naftos produktais užterštai teritorijai sutvarkyti UAB „Fortum Joniškio energija“ katilinėje Paklonių g.

Dirvožemio užterštumas dėl žemės ūkio veiklos dažniausiai neviršija leistinų koncentracijų, tačiau galimi pavieniai didesnio užterštumo trašomis, pesticidais ir kitomis cheminėmis medžiagomis atvejai.

Išvados

1. Joniškio rajone stebimos teigiamos tendencijos, teršalų emisijos į orą iš stacionarių taršos sumažėjo beveik tris kartus.

2. 2009 m. iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų sraute apie 70 % sudarė dujinės ir skystosios medžiagos, o likusią dalį – kietosios medžiagos. Stebima dujinių ir skystųjų medžiagų mažėjimo tendencija. Didžiausią dalį pagrindinių teršalų sudėtyje sudarė anglies monoksidai (75 %) ir anglies oksidai (21 %).

3. Iš pagrindinių išmetalų nuo 2000 m. labai ženkliai (net daugiau nei 60 kartų) sumažėjo sieros dioksido kiekiai, tuo tarpu azoto oksidų ir anglies monoksidų išmetimai sumažėjo tik apie 1,5 karto.

4. Prie centralizuotos nuotekų sistemos yra prisijungę tik apie 40 % miesto gyventojų.

5. Joniškio nuotekų valymo įrenginių neseniai renovuoti, įdiegiant biologinį valymą. Nuotekų išvalymo efektyvumas pagal BDS7 ir SM siekia 98 %.

6. Sidabros upė yra labai užteršta biogeninėmis medžiagomis, kuomet tarša bendruoju fosforu viršija DLK daugiau kaip 10-20 kartų, o azoto junginiais net iki keliasdešimt kartų.

7. Joniškio tvenkinio maudyklos vanduo 2005 – 2010 m. atitiko cheminius ir mikrobiologinius reikalavimus, tik vienintelis rodiklis – deguonies sotis – kai kurių metų atskirais mėnesiais neatitikdavo kokybės reikalavimų.

4. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS

4.1 Kultūros vertybių sklaida ir charakteristika

Joniškio kultūros vertybės koncentruojasi istoriniame miesto centre. Mieste dominuoja architektūrinis ir urbanistinis paveldas. Taip pat, Joniškio istorinis centras yra vertingas archeologiniu požiūriu: saugoma senojo miesto vieta.

Centro gatvėse yra išlikę daug autentiškų senų pastatų.

Archeologinės vertybės.

Senojo miesto vieta (unikalus objekto kodas 30329), jis įrašytas į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą įtrauktas 200-04-18, 2005-04-29 pripažintas valstybės saugomu. Teritorijos plotas 87600 kv.m.

Urbanistinės vertybės.

Joniškis (unikalus objekto kodas 17084), Joniškio miesto centrinė dalis. 1969 m. objektas buvo įrašytas dar į Lietuvos TSR kultūros paminklų sąrašą, kaip vietinės reikšmės urbanistikos paminklas. Tada, remiantis A.Miškinio tyrimais, nustatytos vertingos teritorijos ribos, saugotini plano ir tūrinės erdvinės struktūros elementai: gatvių tinklas, aikštės planas ir tūrinė erdvinė kompozicija, kapitalinio užstatymo fragmentai. Objekto atsiradimas datuojamas 1289 m. Struktūros susiformavimo laikotarpis – XVII a. pr.; XVII a. I p.-XX a. pr.

Miesto istoriniame centre ir daugumos link aikštės einančių gatvių perspektyvose dominuoja bažnyčios pastatas, tai vienas Joniškio savitumų. Bažnyčios bokštas matomas gana toli už miesto ribų.

Statiniai ir statinių kompleksai

Švč. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia (unikalus objekto kodas 2482), Bažnyčios g. 2, Joniškis.

Objektas įregistruotas LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą 1997-12-31. 2005-04-29 pripažintas valstybės saugomu.

Pirmoji bažnyčia Joniškyje pastatyta 1526 m. tada įkurta parapija. 1626 m. pastatyta nauja mūrinė bažnyčia. 1888 m. inžinieriaus Ustino Golinevičiaus parengtas bažnyčios perstatymo projektas. Tačiau tik 1890 m. klebonas kun. Liudvikas Šiaučiūnas gavo leidimą pastatą „remontuoti“. Dokumentuose nurodoma, kad bažnyčią pastatyti leista tik parengus naują inž. P. Serbinovičiaus projektą. Nurodoma nevienoda bažnyčios statybos data: 1895-1901 m. ir

1900-1905 m. Bažnyčios statybą prižiūrėjo gubernijos architektas Nikolajus Andrejevas, taip pat architektai K. E. Strandmanas ir Maškovskis, teigia A. Miškinis. Kituose šaltiniuose kaip bažnyčios projekto autorius nurodomas K. E. Strandmanas.

Bažnyčia – istorinės architektūros, kryžminio plano pastatas, vienabokštė su penkiasiene apside. Bokšto aukštis – 65 m., jis baigiasi 6 m aukščio kryžiumi. Vidus trijų navų, bokštas yra vidurinės navos pradžioje. Stogas turi barokinių elementų, fasadinis portalas klasicistinis. Bažnyčios sienos sustiprintos kontraforsais. Baroko elementų yra langų ir kitų langų nišose. Bažnyčios planą sudaro trys nevienodo pločio navos, presbiterija su penkiakampe apside.

Vertingas bažnyčios interjeras – didysis altorius, penki šoniniai altoriai, šešiolika ažuolinių durų ir t.t. Bažnyčios vargonai statyti 1859 m. Latvijos meistro K. Hermano. 1905 m. instrumentą iš dalies perdarė meistras Kerstingas.

Yra daug dailės vertybių, jų tarpe paveikslas „Angelas sargas“ nutapytas A.Varno, kiti paveiksai išlikę iš XVIII-XIX a.

Sinagogų kompleksas (unikalus objekto kodas 1354), Miesto aikštė, Joniškis

Įrašytas į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą 1997-12-31. 2005-04-29 pripažintas valstybės saugomu.

Kompleksą sudaro dviejų sinagogų – baltosios ir raudonosios pastatai. Tai vienas unikaliausių žydų kultūros paveldo objektų Lietuvoje. Kompleksas vertingas architektūriniu, urbanistiniu, istoriniu požiūriu. Pastatai gana ilgą laiką buvo blogos būklės, jau pradėjo griūti. Pastaruoju metu, gaunant paramą iš Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų lėšų bei Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos skiriamų lėšų, sinagogos restauruojamos, kompleksą numatoma panaudoti kultūrinėms reikmėms.

Baltoji sinagoga (unikalus objekto kodas 23679), Miesto a. 4A, Joniškis

Tai viena seniausių išlikusių sinagogų Lietuvoje, statyta 1817 m.(A.Miškinis) ar 1823 m.(A.Rupeikienė). Tai vasarinė sinagoga. Statyta vėlyvuju klasicizmo periodu ir vadinta „šule“. Sinagogos eksterjere persipynė klasicizmo ir romantizmo stilių bruožai. Pirminiai buvo fasadai pakeisti, vietoje arkinių langų padaryti stačiakampiai, interjeras sunaikintas. Istorinėse nuotraukose matoma, kad baltoji sinagoga buvo ypač puošni, architektūra artima pasaulietiniams pastatams. Pasakojama, kad vidus buvęs gausiai dekoruotas. Dabar pastatas restauruojamas, atstatomi frontonai ir kiti elementai.

Raudonoji sinagoga (unikalus objekto kodas 23680), Miesto a. 4B, Joniškis

Statyta 1865 m., istorizmo laikotarpiu. Ji stačiakampio plano su nedidele aron kodešo iškyša rytų pusėje. Pastatas plytų stiliaus su neogotikos elementais. Jo fasadų kompozicija būdinga istorizmo laikotarpio žydų maldos namams, langai aukšti, smailėjančių, laužytos formos arkų, su iškiliais apvadais. Viduje buvusi puošyba. Pastatas šiuo metu restauruojamas.

Joniškio „Aušros“ gimnazijos pastatas (unikalus objekto kodas 32497), S. Goesio g. 2, Joniškis

Įrašytas į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą 2008-12-10. Objektui pripažintas vietinis reikšmingumo lygis. Teritorijos plotas – 38540 kv. m. Tai stambus „L“ raidės plano 3 a. pastatas, būdingos XX a. 4 dešimtmečio provincijos miestų didesnių mokyklų pastatams architektūros, kuriai būdingos dar likusios art deko stilstikos ir įsigalinčio konstruktyvizmo tendencijomis. Mokykla statyta 1932 m., Stanislovo Goesio 1910 m. padovanotame 2,2 ha sklype. Pradžioje tai buvo keturklasė progimnazija, kuri peraugo į gimnaziją. Po karo perorganizuota į vidurinę mokyklą. Gimnazijos statusas mokyklai gražintas 1999 m. Pastatas pasižymi ne tik architektūra, bet susijęs ir su žymiomis asmenybėmis: čia mokėsi literatūros kritikas Kazys Ambrasas, rašytojas Jonas Avyžius, rašytojas Kostas Korsakas, dailininkas Juozas Galkus, aktorė Galina Dauguvietytė, aktorius Juozas Kisielius, kompozitorius Algimantas Raudonikis ir kt.

Vandentiekio bokštas (unikalus objekto kodas 30733), Stoties g. Joniškio geležinkelio stoties teritorijoje.

Objektas įrašytas į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą 2005-07-11. Pripažintos techninė, architektūrinė, kraštovaizdinė vertės. Teritorijos plotas – 200 kv. m., apsaugos zonos vizualinio apsaugos pozonio plotas – 35000 kv. m.

Tai apskrito plano, raudonų plytų-betono konstrukcijų pastatas, 12,7 m aukštyje nuo bėgių įrengtas 70 kub. m talpos rezervuaras. Bokštas pastatytas 1936 m.

Į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą įrašyti kai kurie Joniškio istorinės dalies XX a. pradžios originalios architektūros pastatai, kurie yra svarbūs istorinio centro architektūrinio vaizdo formavimui. Tai pastatas Upytės g. 3 (unikalus objekto kodas 2246), Žagarės g. 2 (unikalus objekto kodas 2484), Žagarės g. 8 (unikalus objekto kodas 2247), Livonijos g. 16 (unikalus objekto kodas 16021), 1/Upytės g., Vilniaus g. 21 (unikalus objekto kodas 2483).

Tai istorizmo architektūros „plytų stiliaus“ pastatai plytų fasadais, su originaliomis plytų puošybos detalėmis.

Į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą įrašyti keletas tarpukario laikotarpio konstruktyvizmo architektūros pastatai: Vilniaus g. 1 (unikalus objekto kodas 2485), medinis namas Vilniaus g. 21 (unikalus objekto kodas 2609).

Joniškio istoriniame centre dar yra gana daug XX a. pradžios originalios architektūros mūrinių ir medinių pastatų, kurie formuoja centro architektūrinį vaizdą, istorines perspektyvas, be jų senoji miesto dalis prarastų savitumą. Kol kas šie pastatai neįrašyti į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą. Minėti pastatai išsidėstę Žagarės, Upytės, Šiaulių Senojoje, Vilniaus, Livonijos gatvėse.

Yra senų namų, susijusių su žymiomis asmenybėmis: dailininkais Adomu Varnu, Marce Katiliūte.

Memorialinis paveldas.

Partizanų kapai (unikalus objekto kodas 22570), kapinės, Joniškis.

Objektas įrašytas į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą 1996-12-23.

2005 m. pripažintas valstybės saugomu. Teritorijos plotas 45,5 kv.m. Stovi 3 antkapiniai statiniai. Palaidoti 22 Lietuvos partizanai, žuvę mūšiuose: 1946-12-08 Mantoriškių miške, 1949-10-31 Gudaičių k., 1950-02-27 Kupeliškių k. Ir 1950-12-26 Vitartų k. Kapų atsiradimo data 1991 – 1993 m.

Kapinės (unikalus objekto kodas 10850) Žagarės g., Joniškis

Objektas įrašytas dar į Lietuvos TSR Kultūros paminklų sąrašą. Palaidoti Sovietų armijos kariai, žuvę Antrojo pasaulinio karo metu. Palaidojimo vieta buvusi Joniškių aikštėje, vėliau palaikai perkelti į Žagarės g., greta Evangelikų liuteronų kapinių.

Kapinės (unikalus objekto kodas 4711), Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios šventorius

Objektas įrašytas į Lietuvos LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą 1993-01-06. Šventoriuje palaidoti XIX-XX a. Joniškių bažnyčios kunigai.

Signataro Gintaro Ramono kapas (unikalus objekto kodas 31808), kapinės Vilniaus g.

Objektas įrašytas į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą 2008-04-01. Nustatytas nacionalinis objekto reikšmingumo lygmuo. Teritorijos plotas 9,68 ha. Palaidotas 1990-1992 m. LR Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo deputatas Gintaras Ramonas.

Joniškio miesto aikštėje yra 1928 m. statytas (autorius archit. V. Dubeneckis), Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečio paminklas. Nugriautas 1969 m., 1989 m. atstatytas / neregistrinis objektas/.

Įvykių vietos.

Aikštė (unikalus objekto kodas 10496), Joniškių m.

Objektas įrašytas dar į Lietuvos TSR Kultūros paminklų sąrašą. 1905-07-17 aikštėje įvyko demonstrantų susirėmimas su caro kariuomene. 2008-03-05 objektui nuimta teisinė apsauga.

Išvados:

Joniškis yra vienas originaliausių radialinio plano urbanistikos paveldo objektų Lietuvoje: į didelę netaisyklingos formos aikštę sueina net aštuonios gatvės, kurių perspektyvose dominuoja bažnyčios bokštas.

Urbanistinė struktūra miesto centre yra dalinai pažeista: pastačius naujus stambius pastatus, atsirado papildoma aikštė, visai uždengtas sinagogų kompleksas. Istoriniame centre atsirado tipinių penkiaaukščių gyvenamųjų namų. Dalinai pažeista istorinė sklypų struktūra.

Miesto centre išliko gana daug XX a. pradžios, daugiausia „plytų stiliaus“ pastatų, kurie formuoja istorines gatvių erdves, nuo jų priklauso šios miesto dalies architektūrinis vaizdas. Palyginus su kitais Lietuvos miestais, senuosiuose Joniškio pastatuose išlikę daug autentiškumo. Yra keletas būdingų šiam kraštui molinių namų (gaila, jie labai blogos būklės), taip pat originalių medinių namų.

5. SOCIALINĖ APLINKA

Joniškio miestas su rajonu yra glaudžiai susijęs ne tik dėl administravimo ypatumų - Joniškio rajono kaimiškoji apylinkė yra Joniškio miesto funkcinių interesų zona. Joniškyje gyvena daugiau kaip 36 % visų rajono gyventojų, čia yra sukonzentruotos stambiausios rajono gamybos, logistikos, prekybos ir aptarnavimo įmonės, pagrindinė rajono ligoninė ir kitos medicinos įstaigos, tankiausias švietimo, ugdymo ir kultūros įstaigų tinklas. Joniškyje yra rajono savivaldybė ir kitos šiai administracinei teritorijai svarbios valstybinės institucijos.

5.1. Gyventojai

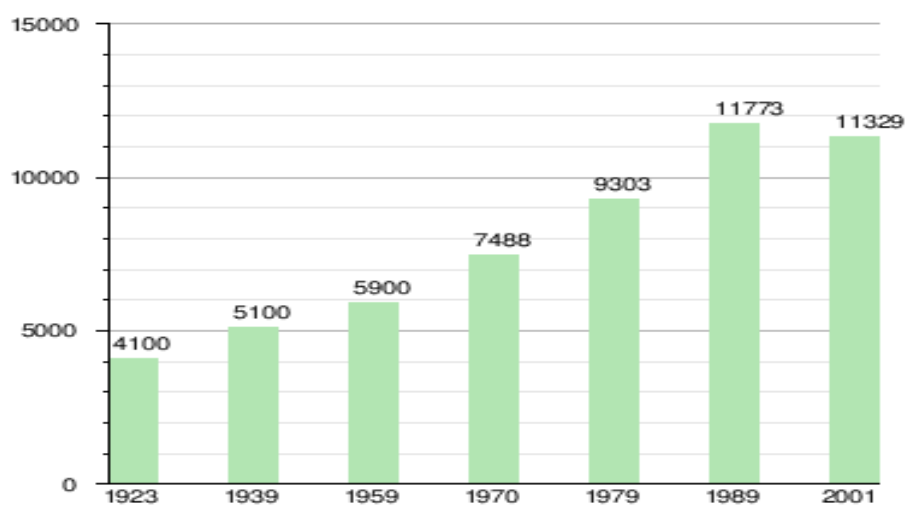
5.1.1. Gyventojų skaičius, sudėtis ir kaita

Šiandieninė Lietuva pergyvena penktąją savo demografinės raidos modelio stadiją, kuri yra vadinama depopuliacija (gyventojų mažėjimas). Pastarajam raidos etapui būdinga labai mažas gimstamumas, mažas mirtingumas ir neigiamas natūralus gyventojų prieaugis. Priežastys, dėl kurių mažėja gimstamumas: 1. šeimos planavimas ir gimstamumo kontrolė; 2. aukštas gyvenimo lygis; 3. moterų padėties visuomenėje kaita; 4. vėlesnės vedybos. Priežastys dėl kurių mažėja mirtingumas: 1. aukštas medicinos lygis; 2. visavertė mityba.

Bet kurioje šalyje demografinę ir socialinę situaciją atspindi šie rodikliai: gyventojų skaičius, jų pasiskirstymas kaimo ir miesto vietovėse, jų amžius, lytis, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, gimstamumas, mirtingumas, santuokų, ištuokų skaičius, nedarbo lygis, socialinės rizikos šeimų skaičius, nusikalstamų veikų skaičius.

Nors Joniškio rajonas yra pasienio rajonas, bet pagal gyventojų sudėtį jis yra homogeniškas, net 97,2 proc. jame gyvena lietuvių tautybės gyventojų, likusi dalis – 1,2 proc. rusų, 0,4 proc. latvių. Kitų tautybių gyventojai sudaro nežymią dalį. Gyventojų tankumas rajone 27,3 gyventojai 1 km, lyginant su kitais Šiaulių apskrities rajonais yra vidutinio dydžio.

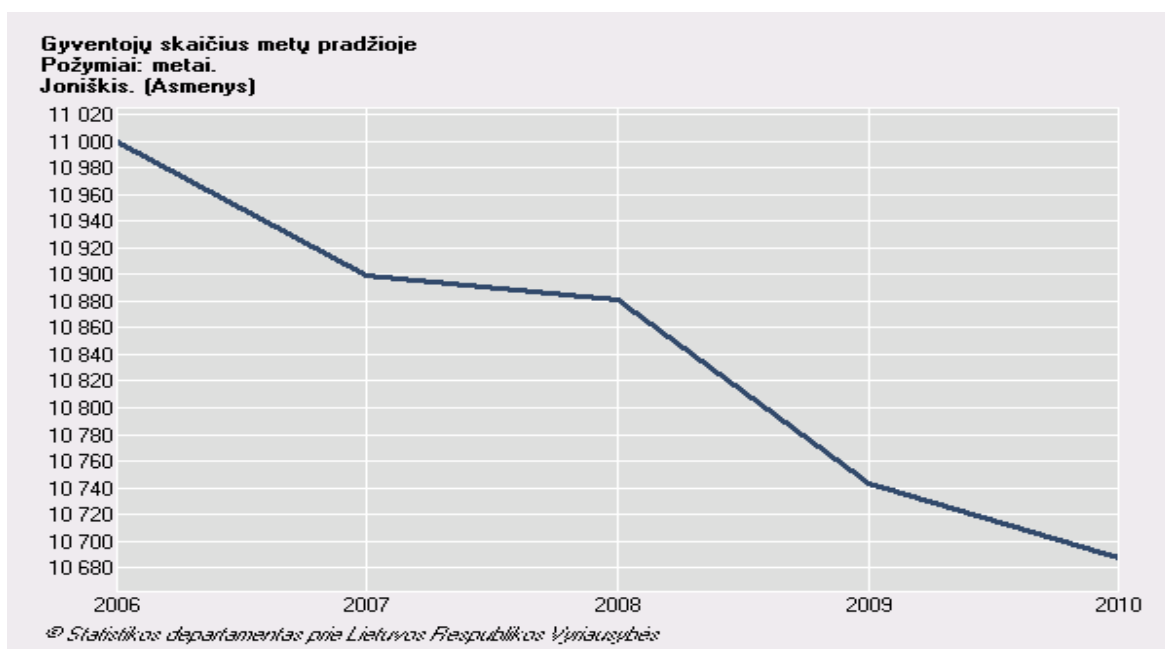
Kaip matyti iš Joniškio miesto demografinės raidos histogramos, kurioje gyventojų skaičius duotas nuo 1923 iki 2001 m., viso XX a. bėgyje mieste gyventojų nuosekliai daugėjo, tačiau gyventojų skaičiaus augimo intensyvumas buvo nedidelis – tam, kad gyventojų skaičius mieste padvigubėtų prireikė net 30 metų (nuo 1959 iki 1989 m.). Panašu, kad gyventojų skaičiaus augimą gana menkai įtakojo ir ta aplinkybė, kad nuo 1950 m. Joniškis yra rajono centras.

16 pav. Joniškio miesto demografinės raidos histograma, 1923 – 2001 m.
© LR Statistikos departamentas.

Savotišku naujos atskaitos tašku laikytini 1989 m. Tais metais buvo užfiksuotas kol kas didžiausias Joniškio istorijoje gyventojų skaičius – 11773 asmenys, bet nuo to laiko miesto gyventojų skaičius nepaliaujamai mažėja ir ši tendencija yra pakankamai nuosekli (žiūr. 03 lentelę).

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje Joniškio mieste gyveno 10 688 gyventojai arba 36,45% visų Joniškio rajono gyventojų (29 310). 2001 m. vykusio paskutiniojo Visuotinio Lietuvos gyventojų surašymo duomenimis Joniškyje gyveno 11 329 asmenys. 2010 m. gyventojų mieste buvo 641 mažiau (10 688). Vadinasi, bendras gyventojų skaičiaus sumažėjimas per dešimtmetį sudaro 5,68%. Žemiau pateikiamas grafikas atspindi Joniškio miesto gyventojų raidos tendenciją nuo 2006 iki 2010 m. (žiūr. Lentelę 00). Pastarųjų penkerių metų bėgyje arba ataskaitinio laikotarpio metu, kaip matoma iš žemiau pateikto grafiko gyventojų skaičius Joniškio mieste nuolatos (nors ir nežymiai) mažėjo. Remiantis oficialia Statistikos departamento prie LRV statistika, sumažėjimas sudaro 2,83% - nuo 10 999 gyventojų (2006 m.) 10 688 (2010 m.). Skaičiai rodo, kad miesto gyventojų skaičiaus mažėjimas 2006-10 m. buvo lėtesnis už 2001-05 m. laikotarpį. Palyginus su gyventojų mažėjimo tempais Joniškio rajono savivaldybės teritorijoje ir visoje šalyje, konstatuotina, kad Joniškio miesto gyventojų skaičius mažėjo ženkliai lėčiau nei šis procesas vyko visame Joniškio rajone (4,9%), bet kiek sparčiau nei Lietuvos mastu (2,18%).

17 pav. Joniškio miesto gyventojų skaičius metų pradžioje
 © LR Statistikos departamentas.

Gyventojų skaičiaus mažėjimą nulėmė keletas veiksnių: Lietuvos narystė ES, šalių ekonominiai skirtumai ir laisvas darbo jėgos judėjimas. Tai neabejotinai neigiamai paveikė (ir dabar veikia) visos šalies gyventojų skaičiaus raidą. Šis veiksnys neaplenkė ir Joniškio. Tiek vietinė, tiek užsienio migracija ypač suintensyvėjo pastaraisiais metais, kuomet šalis išgyveno ekonominę krizę ir ūkio nuosmukį. Kadangi tarp išvykstančiųjų iš Joniškio, tiek į užsienio šalis, tiek į kitas šalies vietas, vyrauja jaunimas, kuris išvyksta studijuoti ir paprastai praranda motyvą grįžti, bei kvalifikuoti darbuotojai, tame tarpe ir aukštos kvalifikacijos specialistai, kurie gali susirasti darbo vietas kitose vietovėse, yra prarandamas darbo jėgos potencialas. Antra vertus, bendrasis gyventojų skaičiaus mažėjimas vyksta ir dėl pokyčių trijų pagrindinių amžiaus grupių struktūroje. Statistikos departamento duomenis Joniškio rajone taip pat) 0-15 m. amžiaus grupė yra mažesnė už pensinio amžiaus asmenų grupę. Blogiausia yra tai, kad 0-15 m. amžiaus grupės mažėjimo tempai yra didesni (žiūr. 03 lentelę). Todėl konstatuotina, kad Jei šis procesas ir toliau spartės, tikėtina, kad pagreitį įgaus vietovės gyventojų senėjimas, o tai savo ruožtu susiję su galimu išlaikytinių skaičiaus augimu ir socialinių - ekonominių problemų gilėjimu.

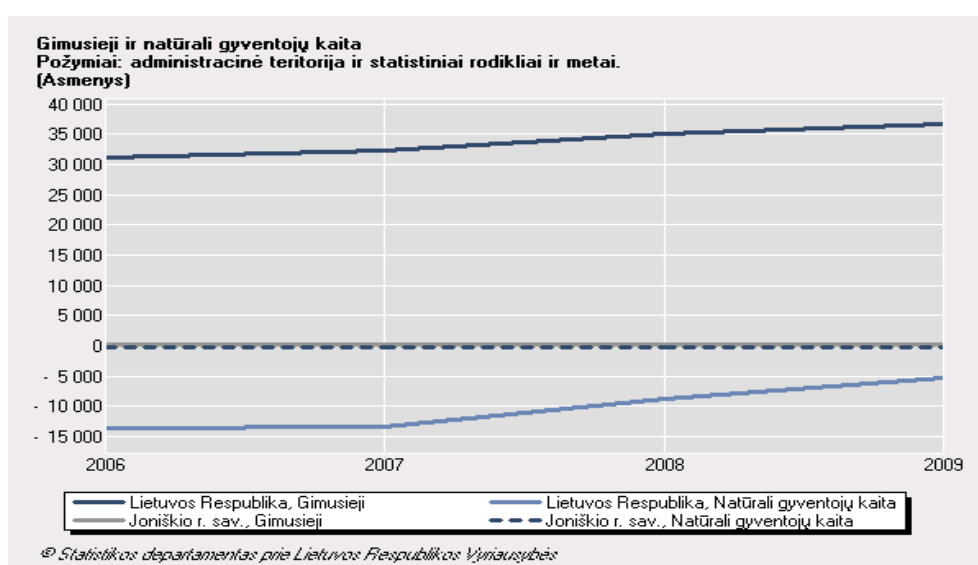
3 lentelė. Joniškio gyventojai pagal pagrindines gyventojų grupes, %

Eil. nr.		2008 m.	2009 m.	2010 m.
	amžiaus grupė			
1	0 – 15 m. amžiaus gyventojai	18,6	17,9	17,7
2	Darbingo amžiaus gyventojai	60,8	61,8	62,2
3	Pensinio amžiaus gyventojai	20,6	20,3	20,1

Joniškio miestą (ir rajoną) palieka studijuoti išvykstantis jaunimas ir aktyvūs aukštos kvalifikacijos specialistai, ieškantys geriau apmokamo darbo, o nuolatiniam gyvenimui vietovėje lieka vyresnio amžiaus bei mažiau aktyvūs ar dėl įvairių priežasčių darbingumą praradę gyventojai. Tokios tendencijos ateityje gali kelti papildomų socialinių – ekonominių sunkumų, pvz.: pablogėtų švietimo įstaigų užpildymas, padidėtų socialinės paramos ir rūpybos poreikis, pakistų dirbančiųjų asmenų ir jiems tenkančių išlaikytinių santykis.

2009 m. Joniškio r. savivaldybėje gimė 282 naujagimiai, tai 13,7% daugiau nei 2006 m. 1000 gyventojų 2009 m. teko 9,6 gimusiųjų, tai 18,5 proc. daugiau nei 2006 m. (8,1 gimusieji). Natūrali gyventojų kaita siekė -124 (neigiamas rodiklis), tai 39% mažiau nei 2006 m. (-202), 1000 gyventojų tenka natūralios kaitos -4,2, tuo tarpu 2006 m. šis rodiklis siekė -6,6, tačiau nepaisant to, šis rodiklis smarkiai atitrūkęs (neigiama prasme) nuo šalies ir apskrities rodiklių, kurie 2009 m. siekė atitinkamai -1,6 ir -2,8 (žiūr. 03 lentelę).

Mirtingumas Joniškio rajono savivaldybėje mažėja: 2006 m. siekė 450 asmenų, 2009 m. – 406 asm. Mirtingumo rodiklis (1000 gyventojų tenka mirusiųjų) 2009 m. siekė 13,8, kai tuo tarpu 2006 m. – 14,7. Mirtingumo mažėjimas būdingas ne tik Joniškio rajonui, bet ir visai šaliai.

18 pav. Gimusieji ir natūrali gyventojų kaita joniškio rajone 2006 – 2009 m.

5.1.2. Migracija

Migracija yra dviejų pagrindinių tipų – vidinė ir tarptautinė. Ji taip pat būna savanoriška arba priverstinė, nuolatinė (kai įsikuriama visam laikui), laikinoji (kai naujoje vietoje neplanuojama apsistoti visam laikui), sezoninė (kai trumpalaikis apsigyvenimas, nuo kelių iki keliolikos ar keliasdešimt parų, pvz.: turizmas) ir švytuoklinė (intensyvus migravimas paros bėgyje). Kol kas Lietuvoje skaičiuojami tik emigracijos mastai ir beveik nesvarstoma kiek tai gali valstybei padaryti žalos, o kiek naudos.

Tarptautinė Lietuvos gyventojų (e)migracija palengva prasidėjo dar iki 1990 metų. Vėliau jos mastai padidėdavo vos tik šalyje kildavo ekonominiai sunkumai, o Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą ir ratifikavus Šengeno sutartį, taip pat dėl bevizio įvažiavimo į kai kurias šalis, tarptautinė migracija išaugo ir tapo sunkiai kontroliuojama. Viena iš pagrindinių vidinės ir tarptautinės migracijos priežasčių yra ekonominiai – socialiniai valstybių skirtumai.

Nuo 2007 m. migracijos mastai Lietuvoje ima sparčiai augti ir 2009 m. migracijos saldo Lietuvoje jau buvo -15483. Skaičius augimas per trejus metus buvo 68,63%. Emigrantų tarpe didžiausią dalį sudaro darbingo amžiaus asmenys. Aktyviausiai emigruoja 25 – 29 metų amžiaus grupės gyventojai, tai bene labiausiai nedarbo paliesta amžiaus grupė šalyje. Migracijos departamento duomenimis, dažniausiai išvykimo nedeklaruoja vykstantys uždarbiauti asmenys. Tarpe visų, nedeklaravusių išvykimo, jie sudarė 70,1% (2008 m.).

Kaip ir kitose šalies gyvenamosiose vietovėse, Joniškiui aktuali didėjančios gyventojų migracijos problema - išvykstančių gyventojų skaičius kasmet auga. To priežastys gali būti savivaldybės periferiškumas, bloga ekonominė padėtis, darbo rinkoje susiklosčiusi situacija. Statistikos departamento duomenimis neigiamas migracijos saldo 2009 m. išaugo 62%, lyginant su 2007 m. rodikliais, tačiau, tikėtina, kad šie skaičiai nepilnai atspindi realią padėtį, nes kaip buvo minėta aukščiau, tam tikra dalis asmenų išvykimo nedeklaruoja.

5.1.3. Užimtumas ir bedarystė

Politinės ir socialinės permainos Lietuvoje bei ūkio transformacija rinkos ekonomikos link turėjo labai didelę įtaką užimtumui ir situacijai darbo rinkoje: transformacijos metu pasikeitė visi užimtumą charakterizuojantys rodikliai – bendras užimtųjų skaičius, užimtųjų struktūra, užimtumo lygis, darbo apmokėjimas ir pan., atsirado nauji reiškiniai – nedarbas, paslėptas nedarbas, neoficialus užimtumas, susiformavo darbo rinkos administravimo institucijų sistema. Šios bendros šalies darbo rinkos charakteristikos regionuose dar pasipildo vietiniais bruožais.

Ataskaitinio laikotarpio bėgyje Jonišio mieste darbingo amžiaus gyventojų kasmet daugėjo vidutiniškai 1%. Santykinai tai yra geras rodiklis, nes kitose šalies savivaldybėse darbingo amžiaus asmenų skaičius mažėja.

Joniškio mieste kaip ir visoje šalyje bedarbystė augo, didėjo ilgalaikių bedarbių skaičius. Tiek mieste, tiek rajone gausu nemotyvuotų bedarbių ir nekvalifikuotų darbininkų.

Kaip matyti iš pateiktos lentelės 04 per pastaruosius dvejus metus, lyginant su ataskaitinio laikotarpio pradžia, bedarbystė išaugo ženkliai. 2010 m. pradžioje bedarbių buvo 2,15 karto daugiau negu 2006 m. Panašūs rodikliai ir lyginant registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus asmenų santykį – padidėjo 2,16 karto. Tačiau 2008 m. nedarbo lygio rodiklis 2010 m. buvo viršytas 3,28 karto.

4 lentelė. Registruoti bedarbiai joniškio raj. savivaldybėje

	2006	2007	2008	2009	2010
Bedarbiai, tūkst.	1,3	0,9	0,9	1,8	2,8
Bedarbių įdarbinimas, tūkst.	1,2	1,3	1,1	n.d.	n.d.
Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, %	7,1	5,2	4,7	10,0	15,4

2006–2009 m. Vidutinis metinis užimtų asmenų skaičius Jonišio r. savivaldybėje nežymiai svyravo: 2006 m. - 10,9 tūkst., 2007 m. - 10,4 tūkst., 2008 m. - 10,9 tūkst., 2009 m. - 10,4 tūkst. Užimtieji 2009 m. sudarė apie 34 % visų rajono gyventojų. Analizuojant visą ataskaitinį, dirbančiųjų skaičius Jonišio rajono savivaldybėje sumažėjo 5%. Lyginant šį Jonišio rajono rodiklį su kitomis apskrities savivaldybėmis, reikia pažymėti, kad Jonišio rajone užimtųjų skaičius mažėjo lėčiau nei kituose rajonuose.

2011 m. sausio 1 d. Šiaulių teritorinėje darbo biržoje buvo įregistruoti 30364 bedarbiai, tai sudarė 13,8 % visų darbingo amžiaus apskrities gyventojų (2010 gruodžio 1 d. – 13,1 %). Vyrų (14,4 %) nedarbas išliko aukštesnis nei moterų (13,1 p%). Mažiausias nedarbas buvo jaunimo iki 25 metų amžiaus grupėje – 8,1%.

5.1.4. Nusikalstamumas ir jo prevencija.

Nusikalstamų veikų spektras yra labai platus (viešosios tvarkos sutrikdymų iki sunkių nusikaltimų prieš asmenį), o suminis jų pobūdis dažnai yra skirtingas net greta esančiose gyvenamosiose vietovėse. Nusikalstamumo lygį ir pobūdį lemiantys pagrindiniai veiksniai yra menkas išsilavinimas, neišvystyti (kartais ir neįgyti) asmens socialinio bendravimo įgūdžiai, vertybinė skalė, vietos (ir šeimos) tradicijos, o taip pat nedarbo lygis. Greta jau išvardintų dalykų nusikalstamumo lygį taip pat įtakoja asmenų piktnaužiavimas alkoholiu ir psichotropinėmis

medžiagomis. Ataskaitiniu laikotarpiu prasidėjęs šalies ūkio nuosmukis dalį opių problemų tik dar labiau užaštrino.

Remiantis statistiniais duomenimis nusikalstamumas ataskaitinio laikotarpio metu šalyje sumažėjo. Tačiau iki 2007 m. mažėjęs nusikalstamumo lygis per pastaruosius du metus vėl išaugo. Tam tikra dalimi tai sietina ekonominės krizės padariniais, nes darbo praradimas skatina nusikaltimus.

Joniškio rajone visuomenės saugumu ir nusikaltimų išaiškinimu ir prevencija rūpinasi Joniškio rajono policijos komisariatas, kuriame dirba 80 pareigūnų.

Policijos komisariatas bendradarbiauja su savivaldos institucijomis, visuomeninėmis organizacijomis, švietimo įstaigomis, policijos rėmėjais. Vykdamas įvairias nusikalstamumo prevencijos priemones ir programas, ypač aktyviai bendraujama ir bendradarbiaujama su moksleiviais. 2008 m. vykdytos programos - Nelegalus alkoholis, Teistų asmenų priežiūra 2008, Aguona, Jaunimas. 2009 m. pirmos išvardintos buvo tęsiamos, bet buvo vykdomos ir naujos - Saugią aplinką kurkime kartu, Dėl priemonių nusikalstamų veikų prevencijai ir atskleidimui vykdymo. Toks policijos darbas su paaugliais dabartiniu metu yra ypač aktualus, nes 2009 m. vykdytas Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas atskleidė, kad Lietuvos rodikliai itin prasti: matematikos, skaitymo ir gamtamokslinio raštingumo Lietuvos penkiolikmečių rodikliai ženkliai prastesni nei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos vidurkis. Apie aukštam Lietuvos gyventojų išsilavinimo lygiui priešingą nepilnamečių padėtį liudija ir nepilnamečių nusikalstamos veikos rodikliai.

2009 m. Vidaus reikalų ministerija informavo, jog nepilnamečiai įtariami (kaltinami) padarę 10,9 % visų ištirtų nusikalstamų veikų. Nusikalstamų veikų padarymu įtariamų (kaltinamų) nepilnamečių užimtumas pasiskirstė netolygiai: 71,2 % jų mokėsi, 1,1 % – dirbo, o net kas ketvirtas – nesimokė ir nedirbo. Pastebėtina, kad 2009 metais nepilnamečių padarytos nusikalstamos veikos sudaro 23 % nuo visų Joniškio rajone ištirtų nusikalstamų veikų skaičiaus.

Galima teigti, kad Joniškio rajone nusikalstamumo lygis nėra aukštas. Tai lemia, kad rajone yra sąlyginai mažesnis urbanizacijos laipsnis, nėra itin tankiai apgyvendintų vietovių, kurios sudaro geras prielaidas nusikalstamumui plisti, tačiau kelia nerimą nepilnamečių padaromi nusikaltimai.

5.2. Būstas ir gyvenamasis fondas.

Vienas svarbiausių veiksnių, apsprendžiantis asmens (šeimos) gyvenimo kokybę yra turimas gyvenamasis būstas, jo inžinerinė kokybė ir komunalinių paslaugų lygis. Šie dalykai, kartu su viešąja infrastruktūra, draugiškais kaimynais, geromis susisiekiimo galimybėmis, išvystytu

paslaugų sektoriumi suformuoja patrauklią gyvenamąją vietovę, nepriklausomai ar ji yra miesto teritorijoje ar kaime.

Pastaraisiais metais šalyje gyvenamojo fondo didėjimas buvo ženklus, tačiau Šiaulių apskrityje buvo stebimos priešingos tendencijos, o Joniškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m. gyvenamasis fondas beveik nesikeitė. Dar vienas išskirtinis Joniškio rajono faktas yra tai, kad didesnė viso gyvenamojo fondo dalis (57,2%) yra kaimo vietovėse, kai šalyje ir apskrityje esama priešingai – didžioji gyvenamojo fondo dalis yra miestuose, atitinkamai apie 64% ir apie 59%.

Ataskaitiniu laikotarpiu Joniškio rajone gyvenamojo fondo plotas miestuose sumažėjo 2,2%, o kaimiškose vietovėse jis tiek pat išaugo. Tai yra priešinga tendencija nei Šiaulių apskrityje, nes čia miesto vietovėse būstas išaugo 0,6%, kaimo vietovėse sumažėjo apie 1%. Tuo tarpu gyvenamojo fondo plotas šalyje didėjo tiek miesto (apie 1,8 %) tiek kaimo vietovėse (apie 2,9%). Apie 98,5 proc. viso gyvenamojo fondo sudaro privati nuosavybė, Joniškio rajono savivaldybei ir valstybei priklauso tik 1,5 proc. rajono gyvenamojo fondo (tuo tarpu 2007–2008 m. šie rodikliai atitinkamai siekė 95,5% ir 4,5%). Šalyje ir apskrityje situacija panaši - atitinkamai 97,4% ir 98,6%.

Vienam gyventojui Joniškio rajono savivaldybėje 2009 m. teko 26,6 m² naudingo ploto – šiek tiek daugiau nei vienam šalies gyventojui (šalies vidurkis – 25 m²). Pažymėtina, kad ataskaitiniu laikotarpiu naudingo ploto rodiklis išaugo apie 4% - labiau nei šalyje ir apskrityje Joniškio rajono kaimiškose vietovėse 1 asmeniui gyvenamojo ploto tenka truputį daugiau nei miesto gyventojui - atitinkamai 26,9 ir 26,1 m². Analogiški rodikliai yra ir apskrityje ir visoje šalyje. Vidutiniai rodikliai atspindi bendrąją tendenciją, bet gyventojų apklausos anketoje buvo nurodyta ir tai, kad esama būstų kur ploto 1 asmeniui tenka iki 5 m² (3,08%), ir tokių kur 1 asmeniui tenka daugiau kaip 50m² ploto (4.62%).

Joniškio mieste dominuoja dviejų tipų gyvenamieji namai: vienbučiai arba dvibučiai individualios statybos namai ir daugiabučiai gyvenamieji. Dauguma daugiabučių gyvenamųjų namų pastatyti iki 1990 m., todėl jų atitvarinių konstrukcijų termoizoliacinės savybės neatitinka šiandienos reikalavimų, o šildymo sistemos neefektyvios, tačiau iki 2011 m. gyvenamųjų pastatų renovacija Joniškio mieste nevyko. 2011-12 m. laikotarpiu yra numatyta pilnai renovuoti 15 daugiabučių gyvenamųjų namų. Tam vietos savivaldybė nusprendė pastatus atnaujinti, pasinaudodama ES fondų parama. Šiuo metu bus atnaujinami daugiabučiai Joniškio mieste Slančiausko g. 3, Žemaičių g. 4A ir Miesto a. 5. Įgyvendinant projektą, daugiabučiuose planuojama keisti laiptinių ir rūšio langus, išorinės įėjimo duris, atnaujinti namų šilumos punktus, apšiltinti išorines sienas bei stogus ir pakeisti butų langus. Numatytą Joniškio rajono savivaldybės administracijos projektą vertė daugiau kaip 1 mln. litų - 85% bus finansuojami ES lėšomis, o trūkstamą sumą skirs pati savivaldybė. (LR VRM informacija)

Kaip rodo lentelėje pateikti duomenys Joniškio mieste statybų bumus buvo 2008 m. Būtent tuo metu buvo išduoti 67 statybos leidimai 44 gyvenamųjų ir 23 negyvenamųjų namų statybai ar rekonstravimui (žiūr. lentelę 00).

5 lentelė. Joniškio mieste naujai statybai ir rekonstrukcijai išduotų leidimų skaičius, 2007 – 2010 m.

	Gyvenamieji namai	Negyvenamieji namai	Iš viso
2007	38	27	55
2008	44	23	67
2009	35	17	42
2010	20	30	50

Tik 20 statybos leidimų gyvenamajai statybai 2010 m. arba 2,2 karto mažiau nei 2008 m. ir 30 statybos leidimų negyvenamajai statybai arba 1,3 karto daugiau nei 2008 m. bei beveik du kartus daugiau nei 2009 m. iš principo rodo, kad statybos krizės metu nesustojo, bet šiek tiek pasikeitė investicijų kryptis. Negyvenamųjų pastatų statybos rodo, kad tikimasi pelningai investuoti.

5.2.1. Socialinis būstas

Savivaldybių socialinio būsto nuoma - viena iš valstybės paramos būstui formų, kuri nustatyta Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namas atnaujinti (modernizuoti) įstatymu. Socialinio būsto poreikis šalyje kasmet vis didėja. Panašios tendencijos pastebimos ir Šiaulių apskrityje bei Joniškio rajone.

2006 – 2009 m. šalyje asmenų (šeimų), buvusių sąrašuose socialiniam būstui nuomoti, skaičius išaugo 59,7% Tuo tarpu apskrityje užfiksuotas šio rodiklio augimas dar didesnis, minėtu laikotarpiu jo augimas siekė 74,7% Joniškio rajone 2006 m. sąrašuose socialiniam būstui nuomotis buvo 138 gyventojai (šėimos), šis skaičius išaugo iki 209 asmenų (šeimų) arba 51,4 % 2009 m (žiūr. lentelę 00).

6 lentelė. Asmenys (šėimos), įtraukti į sąrašus socialiniam būstui nuomoti 2006–2009 m.

Teritorija / / Metai	2006	2007	2008	2009	Pokytis, proc.
Lietuvos Respublika	16314	20305	23761	26047	59,7
Šiaulių apskritis	1314	1707	1925	2296	74,7
Akmenės r. sav.	62	112	155	159	156,5
Joniškio r. sav.	138	200	243	209	51,4
Kelmės r. sav.	85	108	155	178	109,4

Teritorija / / Metai	2006	2007	2008	2009	Pokytis, proc.
Pakruojo r. sav.	107	122	131	165	54,2
Radviliškio r. sav.	183	250	286	321	75,4
Šiaulių m. sav.	613	755	752	1044	70,3
Šiaulių r. sav.	126	160	203	220	74,6

Socialinio būsto poreikis 2006–2009 m. aktualiausias yra tarp jaunų šeimų, į bendrąjį sąrašą įrašytų asmenų (t. y. asmenų, nepatekusių į kitus sąrašus) ir neįgalių asmenų. Tokių asmenų daugėjo atitinkamai 33,3%; 25,4% ir 65,4%. Kiekvienais metais daugėja šeimų, auginančių tris ar daugiau vaikų, kurioms reikalingas socialinis būstas, bei našlaičių. Tokių šeimų skaičius minėtu laikotarpiu išaugo nuo 0 iki 12, našlaičių – nuo 1 iki 9.

Labiausiai tikėtina, kad ataskaitinio laikotarpio pabaigoje išaugęs asmenų, įtrauktų į eilę socialiniam būstui gauti, skaičius yra ekonominio nuosmukio padarinys. Nes per šį laikotarpį dalis gyventojų prarado turėtą darbą, o tai tiesiogiai įtakotų jų gaunamas pajamas.

5.2.2. Komunalinės paslaugos ir patogumai.

Žmogaus sveikata apie 20 % priklauso nuo jo gyvenamosios aplinkos, plačiąja prasme, ir nuo konkretaus jo gyvenamojo būsto kokybės. Namuose praleidžiama daug laiko, todėl labai svarbu, kad ilsėtis netrukdytų triukšmas, būtų tinkamas apšvietimas, gera patalpų ventiliacija, o oras neužterštas pelėsiomis, dulkėmis ir t.t. Gyvenamojo būsto kokybė ir patrauklumas ženkliai priklauso nuo komunalinių patogumų ir paslaugų lygio.

Komunalinių paslaugų gyventojams lygis Joniškyje nevienodas – tai priklauso nuo pastato tipo, jo statybos metų ir nuo dislokacijos miesto teritorijoje. Praktiškai visi būstai Joniškio mieste yra elektrifikuoti, apie 60% gyventojų naudoja centralizuotai tiekiamą vandenį (5773 abonentai). Prie buitinių nuotekų sistemos yra prisijungę 65% gyventojų (7208 abonentai). Gamtines dujas butyje naudoja visų daugiabučių gyventojai, šių namų šildymas taip pat yra centralizuotas, tačiau individualios statybos namų kvartaluose pastatų šildymui naudojamas ir kietas kuras, tačiau naujesnės statybos individualiuose būstuose šilumos ir valgio gamybai naudojama elektra ir dujos.

Joniškio miestas užima 895 ha plotą, tačiau iš didžiosios miesto ploto dalies paviršinės nuotekos nubėga į atskirus vandens telkinius neorganizuotai.

5.3. Švietimo ir ugdymo įstaigos

Pagrindinis Joniškio rajono savivaldybės švietimo sektoriaus plėtros prioritetas – efektyvinti švietimo įstaigų veiklą, mokyklų tinklą koreguojant pagal gyventojų poreikius, investuojant į ugdymo ir ugdymosi kokybės ir prieinamumo didinimą. Taip pat – plėtoti papildomą ugdymą, vaikų užimtumą, sporto veiklų organizavimą, profesinį informavimą ir konsultavimą.

Joniškio rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2010/11 m. m. Joniškio rajone iš viso veikė 22 švietimo įstaigos: 3 gimnazijos, 1 vidurinė mokykla, 7 pagrindinės mokyklos ir 5 jų skyriai, 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, Jaunimo ir suaugusiųjų mokykla, 3 neformaliojo ugdymo įstaigos, Joniškio Žemės ūkio mokykla ir Žagarės specialioji mokykla.

Joniškio rajono savivaldybės Švietimo ir sporto skyriaus koordinuojamose įstaigose dirbo 508 pedagogai. 2010 m. rugsėjo mėn. duomenimis, bendrojo lavinimo mokyklose buvo ugdomi 3895 mokiniai, papildomai 93 asmenys mokėsi suaugusiųjų klasėse. Iš bendrojo lavinimo mokyklose besimokančių mokinių 732 mokiniai mokosi neformaliojo ugdymo įstaigose: 332 mokinys – Sporto centre ir 440 – Meno mokykloje. Bendrojo lavinimo mokyklose veikė 8 profesinio orientavimo taškai.

2010/11 m. m. Joniškio mieste veikė šios švietimo įstaigos: 2 gimnazijos (Joniškio Aušros gimnazija ir Joniškio Mato Slančiausko gimnazija), 1 pagrindinė mokykla (Joniškio „Saulės“ pagrindinė mokykla), 3 (Joniškio vaikų darželis „Vyturėlis“; Joniškio vaikų lopšelis-darželis „Saulutė“, Joniškio vaikų lopšelis – darželis „Ąžuoliukas“), 3 neformaliojo ugdymo įstaigos (Joniškio sporto centras; Joniškio Meno mokykla; Joniškio švietimo centras) ir Joniškio Žemės ūkio mokykla.

5.3.1. Ikimokyklinis ugdymas

Iki 2008 m. Joniškio r. savivaldybėje veikė 6 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. 2009 m., vykdant Mokyklų tinklo pertvarkos iki 2012 metų bendrąjį planą, buvo likviduotas Joniškio rajono Jurdaičių vaikų darželis. 2009 m. Joniškio rajone liko 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kuriose buvo 590 vietų. Sumažėjus šių įstaigų skaičiui, vietų skaičius 2006–2009 m. kito nežymiai – sumažėjo 2,5%, kas sudaro 15 vietų.

Prie mokyklų (Kriukų pagrindinės, Skaistgirio vidurinės, Gasčiūnų pagrindinės mokyklos ir Žagarės gimnazijos) veikia 4 ikimokyklinio ugdymo skyriai.

Joniškio mieste ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius per tą patį laikotarpį nepakitęs - yra 3 ikimokyklinio ugdymo įstaigos: vaikų darželis „Vyturėlis“ ir 2 lopšeliai/darželiai: Vaikų lopšelis-darželis „Ąžuoliukas“, vaikų lopšelis-darželis „Saulutė“, kurias lanko vaikai ir iš kaimiškųjų rajono apylinkių, nes priėmimas į jas vyksta ne rajoniniu principu, bet pagal laisvą pasirinkimą.

Pažymėtina, kad I/d Ažuoliukas yra įsteigta grupė neįgaliems vaikams. Ji savo veiklą pradėjo 1994 m. balandžio 11d. Neįgalių vaikų grupė „Boružiukas“ buvo pirmoji įstaiga rajone, atvėrusi duris likimo nuskriaustiems vaikams. 2007 m. sutrikusios raidos vaikų grupė „Boružiukas“ pavadinimą pakeitė į „Ikimokyklinio ugdymo ir dienos socialinės globos neįgaliems vaikams grupė „Boružiukas“. Šios grupės tikslas teikti ikimokyklinio specialiojo ugdymo ir dienos socialinės globos neįgaliems vaikams kompleksines paslaugas, sudarant sąlygas pasiruošti tolimesnei integracijai į visuomenę.

5.3.2. Bendrasis lavinimas

Joniškio rajone trijose vietovėse (Joniškyje, Skaistgiryje, Žagarėje) galima įgyti vidurinį išsilavinimą.

Statistikos departamento duomenimis, Joniškio r. savivaldybės mokyklose 2010/11 m. m. mokėsi 3895 moksleiviai. Bendras moksleivių skaičius savivaldybėje per paskutiniuosius trejus mokslo metus sumažėjo 462 mokiniais (arba 10,6%), tai yra mažiau už šalies vidurkį, nes Lietuvoje per tą patį laikotarpį mokinių bendrojo lavinimo mokyklose sumažėjo 14,4% (Šiaulių apskrityje – 16,2%).

Kadangi bendrąjį vidurinį išsilavinimą Joniškio rajone teikia 5 švietimo įstaigos, iš kurių trys yra Joniškio mieste, jų užpildymas vyksta ir iš kaimiškų rajono seniūnijų.

Joniškio Aušros gimnazija seniausia mokymo įstaiga Joniškyje.

2010/11 m. m. gimnazijoje buvo sukomplektuota 18 klasių: 5 pirmos (103 mok.), 4 antros (110 mok.), 4 trečios (102 mok.), 5 ketvirtos (102 mok.). Mokinių skaičius klasėse nevienodas. Ypač ryškūs skirtumai pirmose ir ketvirtose klasėse, atitinkamai 20-26 mokiniai ir 16-26 mokiniai. Bendras mokinių skaičius Aušros gimnazijoje yra 417.

Gimnazijoje dirba 43 pedagogai, iš jų pagrindinėse pareigose – 38. Konstatuotina, kad pedagoginio personalo kvalifikacinė sudėtis yra aukšta, nes 22 asmenys turi kvalifikacinę mokytojo metodininko (1 nepagrindinėse pareigose), 16 – vyresniojo mokytojo ir 1 mokytojo kategoriją. Gimnazijoje taip pat dirba socialinis pedagogas ir psichologas.

Gimnazijos skaitykloje yra 14 darbo vietų. Čia skaito gimnazijos moksleiviai ir mokytojai, vyksta klasių valandėlės. Atvirame skaityklos fonde – populiariausia mokomoji ir studijų literatūra, enciklopedijos ir žodynai, nauji Lietuvoje leidžiami laisvalaikio žurnalai ir laikraščiai. Skaitykloje yra 4 kompiuterizuotos darbo vietos – galima nemokamai naudotis internetu, veikia ir bevielis internetas.

2008 m. skaitykloje įkurtas PIT-as. 2009 m. rugpjūčio mėn. skaitykla iš gimnazijos pastato perkelta į pagalbinių pastatą. Skaitykloje teikiamos mokamos spausdinimo ir kopijavimo paslaugos.

Mato Slančiausko gimnazija – dvylikametė bendrojo lavinimo mokykla, teikianti pradinį, pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą.

Joniškio Mato Slančiausko gimnazijoje 2010/11 m/m sukomplektuoti 33 klasių komplektai (11 - pradinių klasių, 12 – penktų/aštuntų klasių ir 10 gimnazijos klasių). Mokslo metus pradėjo 763 mokiniai, iš jų 227 pradinėse klasėse, 272 penktose/aštuntose ir 264 gimnazijos klasėse. Gimnazijoje dirba 63 pedagogai, 26 iš jų mokytojai metodininkai. Dauguma pedagoginio personalo turi vyr. mokytojo kvalifikacinį laipsnį. Taip pat dirba ir 2 socialiniai pedagogai.

PIT taškas veikia mokyklos bibliotekoje - skaitykloje. Profesiniam informavimui skirtos kompiuterizuotos darbo vietos su interneto prieiga. Apie galimybes ir naujoves informuoja informacinis stendas, lankstinukai, skrajutės, įvairūs leidiniai. Yra galimybė atlikti psichologinius testus, kurie padės geriau įvertinti savo polinkius, gebėjimus, asmenines savybes ir tinkamumą vienai ar kitai profesijai.

Neformalus ugdymas vyksta 35 būreliuose (sportas, tautodailė, vaidyba, meno saviveikla ir t.t.).

Joniškio „Saulės“ pagrindinė mokykla. Mokykla Joniškyje veikia nuo 1936 m. Ji buvo du kartus plečiama (1965 m. ir 2005 m.) pristatant priestatus.

Joniškio „Saulės“ pagrindinė mokykla vykdo šias ugdymo programas: pradinio, adaptuotą pradinio, pagrindinio, adaptuotą pagrindinio, savarankiško mokymo ir namų mokymo.

2010/11 m. m. Joniškio Saulės pagrindinėje mokykloje mokslo metus pradėjo 901 mokinys. Mokykloje mokosi mokiniai ir iš kaimiškųjų gyvenamųjų vietovių – Drąsutaičių, Daunoravos, Rudiškių, Skilvionių, Jauniūnų, Kalvių, Stupurų, Žadvainių ir t.t. Mokykloje yra 37 klasių komplektai: pradinių klasių – 13, 5 – 10 klasių – 21 ir 3 lavinamosios klasės neįgaliems moksleiviams. Mokinių skaičius klasėse yra nevienodas ir svyruoja nuo 20 iki 27 pradinėse klasėse, nuo 17 iki 30 vyresnėse klasėse. Dirba 78 mokytojai: iš jų 33 metodininkai ir 36 vyresnieji mokytojai. Mokykloje dirba du socialiniai pedagogai.

Kasdien į mokyklą pavežama 28,5% mokinių (100 mokinių mokyklos autobusais ir 157 mokiniai maršrutiniais autobusais).

Joniškio „Saulės“ mokyklos specialiojo ugdymo skyrius įkurtas 2004 m. Joniškio „Saulės“ pagrindinės mokyklos dienos užimtumo centro veiklos pradžia - 2007-08-09. Centras - Joniškio „Saulės“ pagrindinės mokyklos padalinys, veikiantis kaip nestacionari socialinės globos įstaiga, teikianti dienos socialinės globos paslaugas sutrikusio intelekto vaikams, ir suaugusiems asmenims, turintiems proto, psichinę ir fizinę negalią.

Joniškio „Saulės“ pagrindinė mokykla yra įsijungusi į ES paramos projektą Mokyklų pagalba darbingiems tėvams.

Paminėtina mokykloje veikianti foto galerija.

Visose mokyklose kiekvienais metais organizuojama socialinė parama moksleiviams, kurių šeimose pajamos vienam asmeniui neviršija 525 lt. Tokie mokiniai turi teisę nemokamai maitintis ir gauti paramą mokymo priemonėms įsigyti.

5.3.3. Neformalus ugdymas.

Joniškio Meno mokykla – tai papildoma ir neformaliojo ugdymo įstaiga, sudaranti sąlygas visiems norintiems rajono vaikams ugdyti ir lavinti muzikinius, dailės ir šokio įgūdžius.

Mokykloje veikia muzikos, dailės, choreografijos skyriai (ir Žagarės filialas), kuriuose mokosi apie 400 mokinių. Mokykloje dirba 28 meno pedagogai.

Joniškio sporto centras (toliau SC) neformaliojo ugdymo įstaiga, skirta moksleivių ir suaugusiųjų fiziniam lavinimui ir sportiniam ugdymui. SC vizija: per sportą skatinti vaikų ir jaunimo savarankiškumą, padėti ugdyti ir lavinti sveiką asmenybę, bei įdiegti norą sportuoti visą gyvenimą, plėtoti saviraišką.

SC auklėtiniams siūloma lankyti keleto sporto šakų užsiėmimus: krepšinių, futbolo, žolės riedulį, sportinę aerobiką, graikų – romėnų imtynes, lengvąją atletiką, ar stalo tenisą. *Pasiūlymas suaugusiems yra siauresnis – suaugusieji turi galimybę užsiimti futbolu, krepšiniu ar stalo tenisu.*

Sporto centre dirba 17 etatinių pedagogų – sporto specialistų. Treniruojasi 332 moksleiviai.

5.3.4. Suaugusiųjų mokymas ir profesinis rengimas,

Joniškio rajone suaugusiųjų mokymo rengimo veikla užsiima Joniškio jaunimo ir suaugusiųjų mokykla, Mindaugų pagrindinė mokykla (savarankiškas mokymasis), Joniškio Žemės ūkio mokykla – profesinio ugdymo mokykla.

Joniškio jaunimo ir suaugusiųjų mokykla teikia pagrindinį ir vidurinį ugdymą ir ikiprofesinio ugdymo pagrindus 12–17 metų mokiniams, kurie stokoja mokymosi motyvacijos, turi specialiųjų poreikių ar socialinių problemų. Suaugusiesiems (nuo 18 metų) suteikiamas suaugusiųjų pagrindinis ir vidurinis išsilavinimas. Mokykloje šiuo metu yra septyni 6–11 klasių komplektai (6–7 klasė jungtinė), kuriuose mokosi 129 mokiniai, iš jų 31 mokinys turi specialiųjų poreikių. Ugdymo procesą mokykloje vykdo 20 mokytojų. Pagal pedagoginę kvalifikaciją personalo sudėtis atrodo taip: 2 mokytojai metodininkai, 11 vyr. mokytojų, 3 mokytojai ir 4 neturintys kvalifikacinės kategorijos.

Mokykla atlieka svarbų vaidmenį, mažinat socialinę atskirtį ir diegiant bei ugdant socialinio bendravimo įgūdžius.

Profesinio mokymo organizavimu Joniškio rajono savivaldybės teritorijoje rūpinasi Joniškio Žemės ūkio mokykla (toliau ŽŪM), kitų profesinių ar aukštojo mokslo įstaigų rajone nėra. Joniškio ŽŪM mokyti galima baigus 9, 10 arba 12 klasių bendrojo lavinimo mokykloje. Nuo turimo išsilavinimo priklauso ŽŪM siūlomų programų skaičius, įvairovė ir mokymosi trukmė: baigus 9 klases – 1 mokymo programą (3 metai), baigus 10 klasių – 7 programos (3 metai), baigus 12 klasių – 2 programos (1 metai). Nes, nebaigusieji vidurinės mokyklos, mokydamiesi pasirinktos profesijos ŽŪM, mokiniai taip pat įgyja ir vidurinį išsilavinimą. Mokykloje ruošiami 9 profesijų kvalifikuoti specialistai, mokosi per 500 mokinių.

ŽŪM įrengtos 3 modernios kompiuterių klasės, vaizdo konferencijų salė, todėl mokyklą pasiekia pati naujausia informacija mokymo bei gyvenimo klausimais. Mokykla turi bendrabutį, todėl gali priimti ir apgyvendinti mokinius iš tolimesnių apylinkių.

Mokykloje veikia kultūros klubas, kuriam priklauso keturi meno mėgėjų kolektyvai. Gana aktyvi ir senas tradicijas turinti sportinė mokyklos veikla, kurią apjungia sporto klubas „Žemyna“. Pastaraisiais metais aktyviausiai veikė krepšinio, sportinių šokių būreliai ir atletikos grupė.

ŽŪM biblioteka – informacinis centras ne tik mokiniams, studentams bei mokytojams, bet ir rajono ūkininkams ir žemdirbiams. Čia rengiamos įvairios parodos, kaupiama informacija žemės ūkio mechanizavimo, gyvulių auginimo, augalų apsaugos, rinkos, naujų technologijų ir kitomis aktualiomis temomis. Iš įvairių mokslo institucijų gaunama ir kaupiama pati naujausia literatūra apie žemės ūkį.

Konstatuotina, kad Joniškyje švietimo paslaugų pasiūla atitinka poreikį, yra neblogos pasirinkimo galimybės, išskyrus ikimokyklinį ugdymą.

Joniškio savivaldybės mokyklų aikštynai neatitinka šių dienų poreikio.

5.4. Kultūra

Joniškyje veikia trys biudžetinės kultūros įstaigos: Joniškio kultūros centras turi 10 skyrių, J. Avyžiaus VB turi 19 filialų, Joniškio istorijos ir kultūros muziejus turi du padalinius, Rudiškiuose ir M. Slančiausko Reibiniuose.

Joniškio rajono savivaldybės Jono Avyžiaus viešoji biblioteka (Vilniaus g. 3; dir. J. Šimkevičiūtė). 1937 m. švietimo ministro įsakymu Joniškyje įsteigta viešoji valstybinė biblioteka su skaitykla. Biblioteka įsikūrė dviejuose A. Smetonos (dabar Livonijos) g. namo Nr. 15 A kambariuose. Nelengvi pirmųjų bibliotekos įkurtuvių rūpesčiai turint 600 knygų fondą, 2 neremontuotus kambarius, 3 stalus, 2 lentynas teko pirmajai vedėjai Valentinai Ivanovaitei. Nežiūrint įkurtuvių sunkumų ir vėlesnių laikmečių kaitos išbandymų, Viešosios bibliotekos atidarymas tiek kultūrine, tiek švietėjiška prasme buvo reikšmingas miesto istorijos faktas.

Per visą bibliotekos gyvavimo laikotarpį bibliotekai vadovavo 17 vadovų. Kiekvienas jų atidavė bibliotekai savo gyvenimo ir energijos dalelę.

2001-ieji metai susiję su naujų informacijos technologijų diegimo pradžia, kai Viešoji biblioteka gavo paramą ir pradėjo įgyvendinti ALF paremtą projektą Infolinija besimokančiai miesto jaunuomenei. 2001 m. iš Kultūros ministerijos programos Visuomenės informacinis aprūpinimas biblioteka gauna interneto ryšį, kompiuterių ir atidaro interneto skaityklą. Tais pačiais metais Viešoji biblioteka priimta į LIBIS (Lietuvos integralią bibliotekų informacijos sistemą), įdiegtas komplektavimo ir katalogavimo posistemis, nuo 2002 m. kuriamas elektroninis katalogas. 2003 m. įdiegtas analitikos posistemis, Viešoji biblioteka dalyvauja nacionalinės bibliografijos duomenų banko kūrimo.

2004 m. gegužės mėnesį bibliotekai suteiktas kraštiečio rašytojo Jono Avyžiaus vardas.

Dabartiniu metu bibliotekoje yra septyni skyriai ir, kaip jau buvo aukščiau minėta, 23 padaliniai išsikūrę visose didesnėse Joniškio rajono gyvenvietėse.

Biblioteka teikia tokias (tame tarpe ir mokamas) paslaugas:

- LIBIS skaitytojo pažymėjimas (mokama paslauga);
- knygų išdavimas į namus;
- bibliotekoje nesančių dokumentų užsakymas iš kitų šalies bibliotekų;
- laikraščių ir žurnalų;
- katalogai, duomenų bazės, kartotekos, informacijos leidinių fondas;
- kompiuterizuotos darbo vietos, internetas;
- atsakymai į užklausas, konsultacijos informacijos paieškos klausimais;
- atrankinės informacijos paslaugų teikimas pagal užsakymą (mokama paslauga);
- kopijavimas (mokama paslauga);
- dokumentų nuskaitymas (mokama paslauga);
- informacijos įrašymas į diskelius;
- renginiai, parodos;
- bevielio interneto zona.

Vaikams teikiamos paslaugos: knygos ir periodika vaikams, internetas, žaisloteka, muzikos kampelis, lėlių teatras, renginiai vaikų centre Būkime kartu ir Saulės Zuikučio svetainėje.

Šiuo metu Viešosios bibliotekos fonduose yra keletas katalogų: Joniškio VB kompiuterinis katalogas ir kraštotyros duomenų bankas (nuo 2003 m.); LIBIS – Lietuvos integralios bibliotekų informacijos sistemos katalogas; LNB – Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos kompiuterinis katalogas; Bibliografinė Lietuvos periodinės spaudos straipsnių bazė 1994 – 2002 m (prieiga tik iš bibliotekos kompiuterių); Nacionalinės bibliografijos duomenų bankas: straipsniai; INFOLEX (teisinių dokumentų duomenų bazė (prieiga tik iš bibliotekos kompiuterių); Teismų praktikos

paieškos sistema su integruota teisės aktų paieška. Čia skelbiama aprobuota ir neaprobuota teismų praktika nuo 1995 metų bei pateikiami Lietuvos Respublikos teisės aktai ir kiti dokumentai - (prieiga tik iš bibliotekos kompiuterių); „Verslo žinių“ archyvas (prieiga tik iš bibliotekos kompiuterių).

Bibliotekoje saugomos įžymių kraštiečių rašytojo Jono Avyžiaus, grafiko, prof. Juozo Galkaus, choro dirigento, folklorininko Povilo Mataičio dovanotos kolekcijos, o taip pat autografuotų knygų kolekcija.

Biblioteka yra užmezgusi bendradarbiavimo ryšius. Bibliotekoje veikia užsienio kalbų knygynų tinklo Rotas informacijos centras. Čia galima naudotis užsienio kalbų mokymosi priemonėmis, žodynais, susipažinti su informacija apie „Roto“ leidžiamus ir parduodamus leidinius. Daugiau informacijos: www.rotas.lt. 2007 m. kovo 5 d. Joniškių Jono Avyžiaus viešoji biblioteka ir Joniškių darbo birža pasirašė bendradarbiavimo sutartį teikti darbo biržos informaciją Viešojoje bibliotekoje. Informaciją apie DB teikiamas paslaugas, galimybes įsidarbinti galima rasti Viešosios bibliotekos skaitykloje, specialiame DB informaciniame stende bei Lietuvos darbo biržos internetinėje svetainėje: <http://www.ldb.lt>.

Biblioteka kasmet rengia įvairius projektus, kurių finansavimui lėšos yra gaunamos iš tarptautinių ir respublikinių projektų rėmimo programų, pvz.: Lietuvos Respublikos kultūros rėmimo fondas (2010 m. – 8000 lt., finansuoti 2 projektai); Bill & Melinda Gates Foundation, kofinansuotojas LR vyriausybė ir rajono savivaldybė (2009 m. – 481,7 tūkst. lt. projektas Bibliotekos pažangai). Kitas finansavimo šaltinis – Rajono savivaldybės kultūros programų ir iniciatyvų, valstybinių ir kalendorinių švenčių renginių rėmimo fondas: 2006 m. – 3250 lt. (finansuoti 9 projektai); 2007 m. – 4860 lt. (finansuoti 3 projektai).

Joniškio kultūros centras (Žemaičių g. 14; dir. G. Norušaitienė), tiksliau Joniškių kultūros namai, buvo įkurtas 1947 m. Iki 1970 m. įstaiga savo patalpų neturėjo, todėl dažniausiai glausdavosi vienoje ar kitose menkai kultūriniam darbui pritaikytose patalpose.

Joniškio kultūros centras iš viso turi 10 padalinių – skyrių kaimiškoje rajono teritorijoje: Gataučiuose, Kriukuose, Skaistgiryje, Jakiškiuose, Kirnaičiuose, Lieporiuose, Maldeniuose, Rudiškiuose, Satkūnuose ir Bariūnuose. Gana tolygi Joniškių kultūros centro skyrių sklaida apima beveik tris ketvirtadalius rajono teritorijos (žiūr. 20pav.), rajono vakarinėje dalyje veikia Žagarės kultūros centras su skyriumi Gaižaičiuose.

20 pav. Joniškio kultūros centro aptarnaujama teritorija

Joniškio kultūros centras koordinuoja renginių organizavimą, ir pati organizuoja įvairius renginius ir edukacines programas. KC dirba 52 darbuotojai, jų tarpe 39 dirba centre, o kaimiškuose skyriuose dar 13 asmenų.

1970 m. pastatytame Joniškio kultūros centro pastate yra šokių salė, kurios erdvė tinkama parodų rengimui, 450 vietų žiūrovų salė. KC pastato fojė „Po palme“ tinkama kameriniams renginiams ir parodoms. Žiūrovų salės scenos plotas yra 120 m², o kartu su užkulisiais bendras plotas sudaro 276 m². Žiūrovų salės ir scenos apšvietimui įdiegta sistema DMX DIM LITE PUTER CX-12 (75 valdomi kanalai), scenos įgarsinimo aparatūra – Fender 1200 W (2 vnt.), žemo dažnio stiprintuvas QSC-3000, 3 radijo (belaidžiai), 2 kondensatoriniai ir 2 dinaminiai mikrofonai.

Kultūros centras nuomoja sales, garso stiprinimo aparatūrą bei kitas mokamas paslaugas pagal Joniškio rajono savivaldybės tarybos 2010 m. birželio 3 d. sprendimu Nr. T-114 patvirtintus įkainius.

Joniškio kultūros centre jau daugelį metų sėkmingai veikia įvairūs mėgėjų meno kolektyvai. Jų yra 11 (dar 4 meno mėgėjų kolektyvai veikia KC skyriuose).

Kultūros centro meno mėgėjų kolektyvai puoselėja ilgametes tradicijas ir yra įvairių konkursų šalyje ir užsienyje dalyviai ir nugalėtojai. Joniškio kultūros centre daug metų veikia Vaikų ir jaunimo teatras Bendraamžiai (25 dalyviai). 2007 m. Bendraamžiai ir jo režisierius A. Butkus už kūrybinę veiklą Lietuvos liaudies kultūros centro įvertintas AUKSO PAUKŠTĖS apdovanojimu.

Suaugusiųjų mėgėjų teatro Žiburys ištakos siekia 1950 metus. Paskutinė teatro premjera – juodoji komedija Mėsmaalė (pagal R. Kašausko pjesę) – 2009-10-27. 2010 m. 5-oje šalies mėgėjų teatrų šventėje Tegyvuoja teatras! M. Jukna pelnė prestižinį šventės apdovanojimą už ryškiausią 2009 m. sezonu spektakliui sukurtą muziką. Kolektyve užimti apie 20 įvairaus amžiaus vaidintojų.

Tautinių šokių ansamblis Jievaras (vad. D. Žalakienė) įsikūrė 1978 m., šokėjams pritaria moterų vokalinė grupė Jievarėlė (vad. A. Gavorkienė), akomponuoja liaudiškos muzikos kapela (vad. E. Rudienė). Tai savitas ir vienintelis toks šalyje meno saviveiklos kolektyvas, kuriame šoka tik sutuoktinių poros. Ansamblis rengia etnografinius spektaklius, dalyvauja Lietuvos ir Pasaulio lietuvių dainų šventėse.

Jaunimo tautinių šokių ansamblis Ratilis buvo suburtas 1995 m. (vad. V. Krajinas). Dalyvauja Pasaulio lietuvių ir moksleivių dainų šventėse, koncertuoja šalies konkursuose Aguonėlė, Pora už poros ir ne kartą yra tapę prizininkais ir laureatais. Gastroliaavo Latvijoje ir Estijoje.

Folkloro ansamblis Kupars įkurtas 1988 m. (vad. R. Kipšaitė). Dalyvauja tarptautiniuose konkursuose ir festivaliuose. Ansamblio repertuaro pagrindą sudaro Joniškio krašto žodinė liaudies kūryba. Ansamblyje suburta atskira romansų grupė.

Liaudiškos muzikos kapela gyvuoja beveik 30 metų (vad. E. Rudienė). Dalyvavo dainų šventėse, konkursuose, koncertavo Latvijoje festivalyje Varviksnė. Nuolat koncertuoja įvairiuose Joniškio kultūros centro renginiuose.

Vokalinis ansamblis ŠARMA įsikūrė 1988 m. (vad. A. Gavorkienė) Joniškio raj. Moterų draugijos iniciatyva. Pradėjo dainuoti 6 moterys, tačiau ansamblių gretos augo ir dabar yra 14 žmonių. Prieš keletą metų ansamblis tapo mišriu, nes jame pradėjo dainuoti ir 6 vyrai. Repertuare vyrauja lyrinės dainos apie gimtinę, motiną, jaunystę.

Kultūros centrų modernizavimo 2007-2020 metų programoje (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 4 d. nutarimu Nr. 785) Joniškio rajono kultūros centrų ir jų filialų rekonstrukcijai numatoma skirti 4697 tūkst. Lt, iš jų 709 tūkst. Lt materialinei bazei (baldams, inventoriui, apšvietimo, garso ir scenos įrangai) atnaujinti. Kartu turėtų būti tobulinama šių specialistų kvalifikacija, atkreipiant dėmesį į aukštesnius reikalavimus tiek kultūros, tiek švietimo funkcijas atliekančių specialistų (kultūrinės veiklos organizatorių ir kt.) darbui (vadybinės, dalykinės kompetencijos).

Joniškio istorijos ir kultūros muziejus įkurtas 1989 m. Steigėjas – Joniškio rajono savivaldybės taryba. Direktorė – R. Ališauskienė. Muziejuje saugoma ir eksponuojama archeologinė, istorinė, etnografinė medžiaga, pasakojanti apie Joniškio krašto istoriją ir kultūrą, vykdomas menininkų ir mokslininkų, kilusių iš Joniškio krašto darbų populiarinimas. Muziejaus darbuotojai organizuoja ekskursijas po Joniškio rajono ir miesto istorinius objektus. Taip pat organizuojama švietėjiška veikla istorine tematika, rengiami edukaciniai užsiėmimai. Muziejus

vykdo projektinę veiklą, kraštotyrimines ekspedicijas Joniškio rajone, siekdamas išsaugoti istorinę praeitį. Dažnai rengiamos dailės ir liaudies meno parodos, ekspozicijos.

Muziejuje sukaupta virš 13 tūkstančių eksponatų, kurie suskirstyti į 6 rinkinius: fotografijos, daiktų, archeologijos, rankraščių, spaudinių, numizmatikos.

Kasmet muziejus parengia nuo kelių iki keliolikos projektų. Pavyzdžiui šie projektai yra 2011 m. - Žiemgalių butis prekybinių kelių sistemoje – finansavo Kultūros rėmimo fondas (7000,00 Lt.); Joniškio istorijos ir kultūros žurnalo „Žemgala“ leidyba – finansavo Kultūros rėmimo fondas (7000,00 Lt.). Tiek aukščiau paminėtieji, tiek kiti muziejaus projektai nuolatos finansuojami biudžeto lėšomis, nors neabejotinai tam reikia pritraukti ir privačias lėšas.

Muziejus turi du padalinius: Rudiškių muziejus (Rudiškių k. Rudiškių sen.) ir Mato Slančiausko sodyba – muziejus (Reibinių k., Skaistgirio sen.).

Joniškio mieste kultūros įstaigų vykdoma veikla yra plati ir prieinama gausiam gyventojų ratui. Yra neblogos galimybės dalyvauti meno mėgėjų kolektyvų veikloje, kurių spektras nors ir tradicinis, bet gana įvairus. Edukacines programas ir projektai, skirti puoselėjamos paveldą ir kultūrinės krašto tradicijas yra populiarūs, todėl tikėtina, kad tokia veikla užtikrins vietinių ypatumų tęstinumą.

5.5. Sportas

Joniškyje veikia 12 sporto klubų (Joniškio rajone 2009 m. veikė 21 sporto klubas, sportavo 856 asmenys). Kultivuojamos sporto šakos: žolės riedulys, futbolas, krepšinis, lengvoji atletika, kovos menai, aerobika (rajone propaguojama apie 15 sporto šakų). Veikia sporto mokykla, kurią lanko daugiau kaip 300 moksleivių. Be to, mokiniai turi galimybę lankyti sporto būrelius savo mokymo įstaigose. Joniškio rajone aktyviai sportuoja apie 5% gyventojų.

Skatinant Joniškio rajono gyventojų sportinį aktyvumą, sveikos gyvensenos ir judėjimo propagavimą, organizuojami tradiciniai sporto renginiai ir varžybos. Kasmet vyksta Joniškio rajono šeimų sporto žaidynės, seniūnijų sporto šventės, neįgalių žmonių sporto šventė, krepšinio, futbolo, stalo teniso taurių varžybos.

Joniškį (ir rajoną) Nacionalinėje krepšinio lygoje reprezentuoja „Joniškio Delikatesas“. Įvairiose Lietuvos ir tarptautinėse varžybose dalyvauja graikų-romėnų, stalo teniso, kultūrizmo ir kt. sporto šakų atstovai.

Joniškėčių aktyvumą sporto ir kūno kultūros srityje riboja silpnai išplėtotą infrastruktūra sportuojantiems: iki kritinės ribos susidėvėję sporto aikštynai mokyklose. Joniškio mieste nėra baseino (!), labai trūksta sportinių žaidimų salių mokymo įstaigose, įvairių treniruočių salių sporto klubams, susidėvėjęs turimas sporto inventorių.

Joniškio rajono savivaldybė pagal galimybes remia rajone registruotų sporto klubų veiklą, sportininkus, atstovaujančius rajonui įvairiose varžybose, skiria finansavimą Joniškio sporto mokyklos veiklai užtikrinti ir t.ti.

Planuojama Joniškyje statyti sporto ir laisvalaikio kompleksą, kuriame būtų įrengtas baseinas, universali sporto salė, įvairių sporto šakų treniruočių salės, konferencijų salė, žiūrovų tribūnos ir visos reikalingos pagalbinės patalpos. Komplexo vertė – apie 25,6 mln. Lt. Lėšų komplekso statybai planuojama gauti pagal Valstybės investicijų programą.

Didžiausia problema moderniai įrengtų sporto objektų ir įrangos trūkumas.

5.6. Sveikatos priežiūra

Pagrindinis Joniškio rajono savivaldybės sveikatos sektoriaus plėtros prioritetas plėtoti ir artinti prie gyventojų pirminę sveikatos priežiūrą, skatinti pirminės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą privačiame sektoriuje, stengiantis pritraukti šeimos gydytojus į Joniškio rajoną, tuo būdu gerinant sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir efektyvumą.

2010 m. Joniškyje veikė 18 sveikatos priežiūros įstaigų (jų tarpe 5 odontologijos kabinetai ir 6 vaistinės). Pagrindinė joniškio sveikatos įstaiga yra VŠĮ Joniškio ligoninė (Pašvitinio g. 21). VŠĮ Joniškio ligoninė teikia asmens sveikatos priežiūros paslaugas Joniškio ir aplinkinių rajonų gyventojams.

Per metus stacionare gydosisi virš 5 tūkst. pacientų, suteikiama apie 30 tūkst. II lygio ambulatorinių konsultacijų konsultacinėje poliklinikoje bei registruojama apie 8tūkst. ambulatorinių konsultacijų apsilankymų priėmimo skyriuje. Ligoninė teikia II lygio ambulatorines, ambulatorinės reabilitacijos paslaugas, palaikomojo gydymo ir slaugos paslaugas, priėmimo skubios pagalbos paslaugas ir dienos chirurgijos paslaugas.

Šiuo metu ligoninėje veikia: Vidaus - nervų ligų skyrius; Vidaus ligų skyrius; Vaikų ligų skyrius; Chirurgijos traumatologijos skyrius (su 4 ginekologijos lovomis); Reanimacijos ir intensyvios terapijos skyrius; Slaugos ir palaikomojo gydymo skyrius. Ligoninėje taip pat veikia Konsultacinė poliklinika, teikianti specializuotas II-inės sveikatos priežiūros gydytojų konsultantų (chirurgo, traumatologo, pulmonologo, oftalmologo ir kitų) paslaugas, Radiologijos skyrius, kuriame atliekami kompiuterinės tomografijos, rentgeno, echoskopiniai tyrimai, Klinikinė diagnostinė laboratorija, atliekanti platų spektrą biocheminių, hematologinių ir bendraklinikinių tyrimų, Fizinės medicinos ir reabilitacijos skyrius, teikiantis ambulatorinės reabilitacijos paslaugas ir Vaikų ankstyvos reabilitacijos dienos stacionaras.

2010-11 m. ligoninė ketina įsteigti 4 paliatyvios pagalbos lovas. Pagal lovų skaičių, tenkantį 10 tūkst. gyventojų, Joniškio rajono rodikliai apytiksliai atitinka Lietuvos ir Šiaulių

apskrities rodiklius. Jonišio ligoninės infrastruktūros būklę siekiama visapusiškai gerinti, dėl šios priežasties ligoninė kasmet vykdo ES bei Valstybės investicijų programos finansuojamus projektus, siekdama gerinti infrastruktūros kokybę, įgyti modernią ir efektyvesnę diagnostinę bei gydymo įrangą.

Specializuotas sveikatos priežiūros paslaugas Jonišio rajone teikia Jonišio psichikos sveikatos centras (Vilniaus g. 6) ir Jonišio rajono savivaldybės greitosios medicinos pagalbos stotis (Pašvitinio g. 21). Siekiant gerinti Jonišio psichikos sveikatos centro teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę bei įvairovę, šiuo metu įgyvendinamas ES projektas „Joniškio psichikos centro paslaugų plėtra ir prieinamumo gerinimas, įkuriant psichikos dienos stacionarą. Tuo tarpu Jonišio rajono savivaldybės greitosios medicinos pagalbos stoties infrastruktūrą siekiama gerinti savivaldybės pastangomis, neatmetant galimybės ateityje pasinaudoti ES parama. Šiuo metu įstaigai itin aktuali patalpų plėtra.

Siekiant užtikrinti tinkamą gyventojų sveikatos priežiūrą ir teikiamų paslaugų prieinamumą, įsteigtas Jonišio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Šiuo metu įstaiga įgyvendina projektą Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų infrastruktūros plėtra Jonišio rajono savivaldybėje. Projekto vykdymo metu plečiama įstaigos infrastruktūra, įsigytas automobilis.

2009 m. Visuomenės sveikatos biuras parengė ir vykdė 2 sveikatinimo projektus: Tautos vertybė – sveiki vaikai ir „Sveika gyvensena – sveika senatvė. Parengtos ir vykdytos 2 programos: Vaikų ir jaunimo sveikos gyvensenos programa ir Lėtinių neinfekcinių ligų profilaktikos programa, aktyviai dalyvaujama programose prieš narkomaniją, AIDS ir kitas užkrečiamas ligas.

Dabartiniu metu visuomenės sveikatos priežiūros prioritetai kinta, todėl ir pagrindiniai gyventojų sveikatinimo veiklos uždaviniai yra: sveikatos informacijos ir žinių plėtojimas, greitas reagavimas į grėsmę visuomenės sveikatai, sveikatą lemiančių faktorių nustatymas ir valdymas. Visa tai (kartu su materialinės bazės modernizavimu) leis sukurti visuotinį, visapusišką sveikatos potencialą, suformuojant sveikos gyvensenos ir elgsenos pasirinkimo nuostatas visuomenėje ir apsaugant gyventojų sveikatą nuo nepalankių aplinkos veiksnių poveikio, mažinant įvairių ligų atsiradimą.

Sveikatos priežiūros lygis Joniškyje dabartiniu metu atitinka ir miesto, ir viso rajono gyventojų poreikius. Siekiant didinti gyventojų sveikatingumo lygį, kartu su medicinos įstaigų modernizavimo turi intensyvėti švietėjiška veikla, nes jau netolimoje ateityje didžioji visuomenės dalis turės suprasti, kad gera asmens sveikata priklauso ne tiek nuo gydytojų kvalifikacijos ir gydymo įstaigų modernumo, kiek nuo gyvenimo būdo ir įpročių.

5.7. Socialinės paslaugos

Lietuvos ekonominė krizė ir ūkio nuosmukis pristabdė socialinės apsaugos plėtrą, gyventojų užimtumą ir padidino socialinę stratifikaciją. Šalį ištikę ekonominiai sunkumai nulėmė įvairias socialines problemas, tokias kaip nedarbo augimą, priklausomybę nuo alkoholio, socialinę atskirtį, emigraciją. Svarbiausios dabarties ir ateities demografinės problemos susijusios su gimstamumo mažėjimu, aukštu mirtingumo lygiu ir intensyvia migracija.

Socialinės paslaugos traktuojamos kaip paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai), dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

Socialiai pažeidžiamiems asmenims teikiama vis daugiau paslaugų – Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų lėšomis remiamas nestacionarių socialinių paslaugų centrų kūrimas ir plėtra.

Pagrindinis Joniškio rajono savivaldybės socialinės rūpybos sektoriaus plėtros prioritetas yra intensyvinti nestacionarių socialinių paslaugų teikimą, mažinti asmenų socialinę atskirtį, padedant integruotis į visuomenę, ir tobulinti esamų socialinių paslaugų kokybę.

Joniškio rajone pagrindinė socialinių paslaugų organizatorė yra Joniškio rajono savivaldybė, o socialines paslaugas teikia biudžetinės ir viešosios įstaigos, t. y. stacionarios ir nestacionarios socialinės globos įstaigos, švietimo, sveikatos priežiūros įstaigos. Pagrindinis socialinių paslaugų teikimo tikslas – grąžinti žmogaus gebėjimą pasirūpinti savimi ir integruotis į visuomenę, suteikti pagalbą tiems, kurie negali be jos savarankiškai gyventi.

Žemiau pateikiamoje lentelėje 7 nurodytos Joniškio mieste veikiančios socialinių paslaugų teikimo įstaigos.

7 lentelė. Esamos Joniškio miesto socialinių paslaugų infrastruktūros analizė

Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Trumpas aprašymas	Plėtos ar paslaugų kokybės gerinimo poreikis	Plėtos ar paslaugų kokybės gerinimo galimybės
Joniškio Švč. M. Marijos parapijos senelių globos namai „Santara“	Teikia trumpalaikės socialinės globos paslaugas pensinio amžiaus žmonėms. Yra 26 vietos, 14 vietų finansuojama iš savivaldybės biudžeto.	Yra paslaugų kokybės gerinimo poreikis, reikalingos ūkinės ir administracinės patalpos.	Pastato, esančio šalia pagrindinio pastato, rekonstrukcija ir pritaikymas administracijai, paslaugoms, daržovių sandėlio ir ūkinių patalpų statyba.
Joniškio rajono savivaldybės specialiosios gyvenamosios patalpos	Teikiamos laikino apgyvendinimo paslaugos, 9 paslaugų gavėjai.	Yra paslaugų plėtos poreikis Žagarės miesto ir seniūnijos gyventojams.	Reikia įsigyti patalpas.
VšĮ Joniškio socialinių paslaugų ir užimtumo centras	Teikia bendrąsias, pagalbas į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis, kineziterapijos, masažo, skalbimo, kirpimo, dienos užimtumo paslaugas senyvo amžiaus asmenims, suaugusiems neįgaliems asmenims, šeimoms, auginančioms neįgalius vaikus, socialinės rizikos asmenims ir šeimoms, paslaugos teikiamos pagal poreikį per metus apie 6000 gavėjų.	Yra paslaugų kokybės gerinimo ir plėtos poreikis, nes reikia plėsti dienos užimtumo paslaugas senyvo ir pensinio amžiaus žmonėms, teikti jiems dienos socialinės globos paslaugas.	Vykdoma pastato rekonstrukcija ir pritaikymas socialinėms paslaugoms teikti.
Joniškio krizių centras-nakvynės namai (VšĮ Joniškio socialinių paslaugų ir užimtumo centro padalinys)	Teikia laikino apnakvindinimo, trumpalaikės socialinės globos ir intensyvios krizės įveikimo pagalbos paslaugas suaugusiems socialinės rizikos asmenims, šeimoms, atsidūrusioms krizinėje situacijoje, 25 vietos.	Yra paslaugų kokybės gerinimo poreikis.	Pastato išorės apšiltinimas.

Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Trumpas aprašymas	Plėtos ar paslaugų kokybės gerinimo poreikis	Plėtos ar paslaugų kokybės gerinimo galimybės
Joniškio „Saulės“ pagrindinės mokyklos dienos užimtumo centras	Teikia dienos socialinės globos paslaugas sutrikusio intelekto vaikams ir suaugusiems asmenims, turintiems proto, psichinę ar fizinę negalią, 30 gavėjų.	Yra paslaugų plėtos ir kokybės gerinimo poreikis, nes reikia atskirti suaugusių ir neįgalių vaikų socialinės globos paslaugų teikimą, pagerinti sąlygas trumpalaikėms socialinėms paslaugoms teikti.	„Saulės“ pagrindinės mokyklos bendrabučio II aukšto patalpų pritaikymas dienos socialinės globos paslaugoms teikti.
Joniškio vaikų lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ dienos socialinės globos grupė	Teikia ikimokyklinio ugdymo ir dienos socialinės globos paslaugas neįgaliems vaikams, 8 gavėjai.	Yra paslaugų plėtos poreikis, teikiamų paslaugų vietų nepakanka.	Ikimokyklinio ugdymo ir dienos socialinės globos paslaugas neįgaliems vaikams teikiančios grupės įkūrimas kitame Joniškio miesto darželyje ir Žagarės miesto darželyje.
VšĮ Joniškio ligoninės Palaikomojo gydymo ir slaugos skyrius	Teikia palaikomosios slaugos ir gydymo paslaugas, pagal poreikį ir finansavimą.	Neįgalių žmonių aplinkos pritaikymo asociacijos.	Vykdoma ligoninės akušerinio skyriaus rekonstrukcija ir pritaikymas palaikomosios slaugos ir gydymo paslaugoms teikti.

Gyventojų senėjimas – sudėtingas reiškinys. Jis sukelia įvairių socialinių ir ekonominių pasekmių: seniems žmonėms iškyla sveikatos, apsitarnavimo, prisitaikymo buityje ir visuomenėje problemų. Senstant visuomenei, sunkėja mokesčių našta ekonomiškai aktyviems darbingo amžiaus gyventojams, didėja medicininės priežiūros ir socialinių paslaugų poreikis. Taip senyvo amžiaus asmenys tampa viena iš svarbiausių socialinių paslaugų gavėjų grupių. Dažniausiai tokiems asmenims reikalinga pagalba į namus, socialinės globos, transporto paslaugos ir techninės pagalbos priemonės (invalido vežimėliai, lazdelės, vaikštynės). Ataskaitiniu laikotarpiu Joniškio mieste pensinio amžiaus žmonės sudarė daugiau kaip 20% visų miesto gyventojų: 2008 m. 20,6%; 2009 m. - 20,3%; 2010 m. - 20,1% (2010 m. Lietuvoje – 19,3%). Konstatuotina, kad netolimoje ateityje daugeliui jų bus nustatytas socialinės priežiūros ar socialinės globos paslaugų poreikis.

Viena iš pagrindinių socialinių problemų Joniškyje (ir Joniškio rajone) yra nevisiškai patenkintas neįgaliųjų socialinių paslaugų ir dienos socialinės globos poreikis, todėl būtina plėtoti tokių socialinių paslaugų tinklą.

Ataskaitiniu laikotarpiu didėjo socialinių paslaugų poreikis ir socialinės rizikos šeimoms, asmenims ir vaikams. Tai nulėmė didėjantis nedarbas ir dalies gyventojų nuostata gyventi iš pašalpų. Šioms šeimoms socialines paslaugas teikia 11 socialinių darbuotojų.

Socialinės rizikos šeimų skaičius Joniškio r. Savivaldybėje, skirtingai nei šalies tendencijos, didėjo. 2009 m., lyginant su 2006 m., tokių šeimų rajone padidėjo 17,2 proc. arba 30 šeimų. Tuo tarpu šalyje šiuo laikotarpiu sumažėjo 17,6 proc.

2009 m. Joniškio rajono savivaldybės biudžeto išlaidos socialinėms pašalpoms siekė 140,8 Lt vienam gyventojui ir buvo didesnės nei vidutinės šalyje (56,9 Lt vienam gyventojui). Per ataskaitinį laikotarpį pašalpos dydis išaugo daugiau kaip 3 kartus (2006 m. - 44,9 Lt.), o bendra socialinių pašalpų suma per tą patį laikotarpį išaugo 202,4% (nuo 1386 tūkst. Lt iki 4188,3 tūkst. Lt). 2009 m. Joniškio rajone buvo 1672 socialinės pašalpos gavėjai, tai sudaro 14,7 % apskrities rodiklio. 2006–09 m. pašalpų gavėjų skaičius Joniškio rajone išaugo 36,2%, tuo tarpu šalyje – 94,2%, apskrityje – 99,3%.

Išlaikytinių skaičiaus augimas yra gana didelė našta visuomenei, nes lėšos, kurios esant kitokiai situacijai galėtų būti panaudojamos investicijoms, projektų ar verslo rėmimui yra tiesiog pravalgomos, o tai tik gilina nuosmukį. Tikėtina, kad atsigaunant ekonomikai, dalis socialinių problemų išsispręs be didesnių pastangų. Tačiau kur kas didesnio dėmesio ir lėšų bus pareikalauta, siekiant integruoti visuomenę asmenis grįžusius iš įkalinimo įstaigų, be priežiūros paliktus emigrantų vaikus (dažnai neturinčius jokių socialinio bendravimo įgūdžių), kurių ekonominio sunkmečio metu padaugėjo visoje šalyje.

6. EKONOMINĖ IR VERSLO APLINKA.

6.1. Bendrieji duomenys

Joniškio rajonas – vienas iš labiausiai agrarinių regionų Lietuvoje. Apžvelgus žemės ūkį ir pagrindinės ūkio šakos konstatuotina, kad įmonės ar ūkininkai dažniausiai specializuojasi auginti grūdines kultūras (ypač kviečius), cukrinius runkelius ir rapsus. Todėl Joniškyje yra nemažai įmonių, užsiimančių būtent grūdų ir trąšų prekyba, perdirbimu ir saugojimu, nors yra ir keletas žemės ūkio produkcijos perdirbimo įmonių. Rajone dominuoja žemų technologijų pramonė – žemės ūkio produkcijos gamyba ir perdirbimas, medienos gamyba ir kita darbo jėgai imli gamyba.

Skurdžiausių, problemiškesnių teritorijų sąrašas 2007 metais buvo sudarytas pagal nedarbo lygį ir pašalpų gavėjų skaičių. Labiausiai skurstančiais šalyje buvo įvardyti keturiolika rajonų: Akmenės, Ignalinos, Jonavos, Joniškio, Jurbarko, Kelmės, Lazdijų, Mažeikių, Pasvalio, Rokiškio, Skuodo, Šalčininkų, Švenčionių ir Druskininkų. Probleminėms teritorijoms 2007-13 metais iš ES fondų numatyta skirti per 300 mln. litų. Šios lėšos skiriamos daugiabučiams, sporto, kultūros infrastruktūrai atnaujinti, socialiniam būstui plėsti, miesto viešosioms erdvėms tvarkyti. Joniškio miestui šioje programoje yra numatyta apie 15 mln. litų.

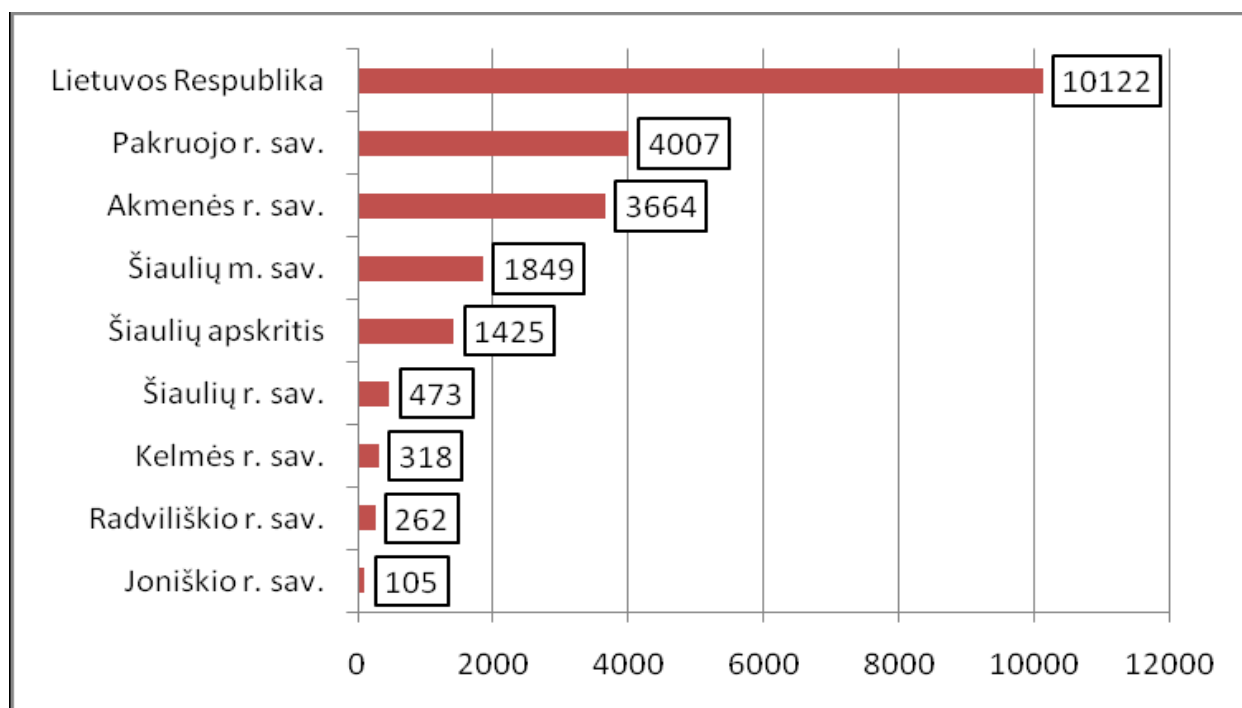
6.2. Makroekonominiai rodikliai.

Pastarasis dešimtmetis Lietuvoje pasižymėjo itin dideliais ekonominiais sukrėtimais. lėtai ir gana sunkiai šalis atsigavo po vadinamosios Rusijos krizės. Visų pirma pozicijas atgavo eksportas, vėliau ir kitos sritys – gyventojų užimtumas, įmonių pelningumas ir t.t. Sparčiausias ekonominis augimas šalyje vyko 2006–07 metais, bet 2007 m. pabaigoje imta prognozuoti galimą ekonomikos perkaitimą, o 2008 m. pasireiškė pirmieji naujo ekonominio nuosmukio ženklai. Keletas pastarųjų metų šaliai buvo itin sunkūs - smuko makroekonominiai rodikliai (sumažėjo BVP, eksportas, įmonių pelningumas, tiesioginės užsienio investicijos, vidutinis darbo užmokestis, pradėjo didėti nedarbas). Šie veiksniai paskatino socialinės atskirties didėjimą, pablogino gyvenimo kokybę, didino gyventojų nepasitenkinimas valdžios sprendimais, todėl augo emigracijos tempai. 2010 m. rugsėjo mėnesį LR Finansų ministerija paskelbė vidutinės trukmės Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijas, pagal kurias ekonominė situacija Lietuvoje turėtų pradėti gerėti 2011 metais. BVP produktas labiausiai krito 2009 m. - palyginus su 2008 m. rodikliais nuosmukis sudarė 18 %. 2010 m. padėtis pagerėjo ir BVP ūgtelėjo 3,27%, tačiau nepasiekė 2007 m. lygio. Šalyje bendroji pridėtinė vertė, lyginant su praėjusiu laikotarpiu, labiausiai sumažėjo statybos sektoriuje (47%) ir žemės ūkio, medžioklės, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje (36,4%).

6.3. Tiesioginės užsienio investicijos (TUI).

Praktikoje dažniausiai TUI nauda šalies ūkio vystymui laikoma itin svarbiu veiksmu, nes tai stimuliuoja šalies ekonomiką: jos siejamos su BVP didėjimu, daro teigiamą įtaką mokesčių balansui, didėja eksporto apimtys. TUI priimančių šalių raidos procese vaidina labai svarbų vaidmenį, teikdamos kapitalą ir technologijas, o kartu įgūdžius, praktinę patirtį, prieigą prie rinkų. Šis priemonių kompleksas padeda racionaliau naudoti išteklius ir didinti produktyvumą. TUI skatina ekonomikos augimą - į šalies gamybą ne tik integruojami nauji ištekliai ir technologijos, bet jos gali padidinti tiekimo pajėgumus ir padėti sukurti dinamišką investicijų bei eksporto tinklą, o tai įgalintų lengviau pasiekti ekonomikos augimo ir vystimosi tikslus.

Statistikos departamento duomenimis, Šiaulių apskrityje 2009 m. pabaigoje tiesioginės užsienio investicijos sudarė 4486,8 mln. Lt, tai yra 1,44% visoje Lietuvoje pritrauktų investicijų. Joniškio rajono savivaldybei iš jų teko 3,1 mln. Lt arba tik 0,64% visų apskričiai tekusių investicijų. Konstatuotina, kad tai labai žemas rodiklis – tarp apskrities administracinių vienetų Joniškio rajonas užėmė paskutinę vietą. Joniškio rajone mažos TUI, tenkančiomis vienam gyventojui - 2009 m. pabaigos duomenimis, vienam Joniškio rajono gyventojui teko 105 Lt TUI, tai 13,6 kartų mažiau nei apskrityje ir net 96,4 karto mažiau nei Lietuvoje (20 pav.).

20 pav. Tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui 2009 m.
© LR Statistikos departamentas.

Pateikti duomenys rodo, kad Joniškio rajonas nėra patrauklus užsienio investuotojams, nes čia investicijoms aplinka yra nepalanki. To priežastis dažniausiai yra biurokratinės kliūtys,

nepakankamai išvystyta infrastruktūra, kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, taip pat čia nėra didelės vartojimo rinkos ir aukštą pridėtinę vertę turinčių verslų. Šiaulių apskrityje, kuri nėra ypatingai patraukli užsienio investuotojams, pastarąjį dešimtmetį labiausiai buvo investuojama į Šiaulių miestą, todėl kitų apskrities rajonai patrauklumas dar labiau sumenko. Siekiant pritraukti daugiau TUI, būtina gerinti investicinę aplinką bei tinkamai pasiruošti pritraukti investicijas.

Joniškio rajono TUI nėra itin dinamiškos, 2006-09 m. jos kito nežymiai: beveik visais laikotarpiais pastebimas nežymus jų augimas, išskyrus 2008 m., kuomet, lyginant su praėjusiu laikotarpiu, TUI vienam gyventojui sumažėjo 36 %. 2009 m. pastebimas šio rodiklio augimas, TUI vienam gyventojui pasiekė 105 Lt. Nepaisant to, tai buvo žemiausias rodiklis tarp apskrities savivaldybių, ir siekė vos apie 7,4 proc. apskrities ir 1,04 proc. šalies vidurkio.

6.4. Materialinės investicijos (MI)

Investicijos turi didelę reikšmę kiekvienos šalies ekonomikos plėtrai, kuri didina visuomenės gerovę. Investicijos – viena iš ilgalaikio ekonomikos augimo prielaidų, skatinanti struktūrines permainas, kurių dėka ekonomikos augimo tempą įgauna ūkiui būtiną stabilumą.

SD duomenimis, 2006–09 metais sparti Lietuvos ūkio plėtra skatino aktyvų investavimą į ilgalaikį materialųjį turtą visoje šalyje. Ypatingai spartus materialinių investicijų didėjimas vyko 2006–07 m., kuomet MI indeksas, palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, siekė ~34 % per metus. 2008 m. MI augimo tempas buvo žymiai lėtesnis, o 2009 m. jau buvo užfiksuotas MI mažėjimas šalyje ir lyginant su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, jos siekė vos 53% buvusio lygio.

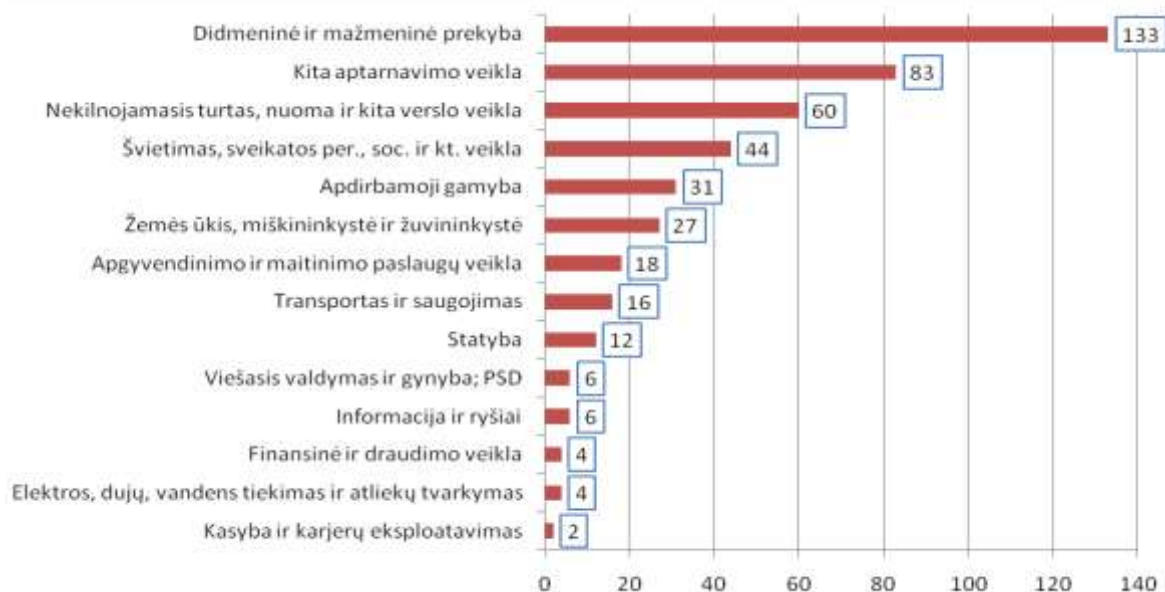
Šiaulių apskrityje materialinės investicijos mažėjo, tačiau ne taip sparčiai kaip šalyje: 2009 m., lyginant su 2008 m., sumažėjo 32%, o su 2006 m. – vos 3,1%. Tuo tarpu Joniškio rajono savivaldybėje MI 2009 m., lyginant su 2008 m., sumažėjo 4,7%, tačiau lyginant su 2006 m., padidėjo net 92,5%. Analizuojant Statistikos departamento pateikiamus 2006–2009 m. duomenis, pastebima, kad Joniškio rajonui apskrities kontekste tenka labai maža dalis materialinių investicijų, nors ir matoma didėjimo tendencija (2006 m. – 5,4%, 2008 m. – 7,6 proc., 2009 m. – 10,7 %). Tas pats pasakytina ir apie MI rodiklį ir jo dinamiką, tenkančių vienam gyventojui. 2006–2007 m. Joniškio rajono savivaldybėje MI vienam gyventojui sudarė 62,6 proc., 2008 m. – 88,8 proc., o 2009 m. – 124,9 proc. apskrities vidurkio. Lentelėje 08 pateikiami duomenys apie materialinių investicijų pasiskirstymą Šiaulių apskrityje 2006 – 2009 m..

Teritorija	Materialinės investicijos, tūkst. Lt				Pokytis 2006– 2009 %	Materialinių investicijų tenka vienam gyventojui, Lt				Pokytis 2006– 2009 m. %
	2006	2007	2008	2009		2006	2007	2008	2009	
Šiaulių apskr.	1158000	1551853	1653589	1121885	-3,1	3259	4411	4752	3262	0,1
Akmenės r. sav.	50989	95915	204889	232047	355,1	1795	3429	7449	8594	378,8
Joniškio r. sav.	62512	83188	126283	120318	92,5	2041	2748	4219	4075	99,7
Kelmės r. sav.	64478	59470	67424	37319	-42,1	1658	1551	1788	1006	-39,3
Pakruojo r. sav.	65417	85218	124105	64228	-1,8	2328	3081	4559	2398	3,0
Radviliškio r. sav.	96303	105369	114389	77677	-19,3	1928	2130	2342	1617	-16,1
Šiaulių m. sav.	636304	942197	865141	476731	-25,1	4943	7377	6832	3789	-23,3
Šiaulių r. sav.	181997	180496	151358	113565	-37,6	3591	3585	3018	2288	36,3

6.5. Verslas

2010 m. pradžioje Joniškio rajono savivaldybėje buvo registruoti 869 ūkio subjektai, tai sudaro 6,3 proc. visų apskrityje ir 0,5 proc. šalyje registruotų ūkio subjektų. Iš jų apie 360 ūkio subjektų buvo registruoti Joniškio mieste.

2010 m. pradžioje Joniškyje pastebimos panašios tendencijos kaip ir 2009 m. – daugiausia įregistruota ūkio subjektų didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių remonto, nekilnojamojo turto nuomos ir kitos verslo veiklos, transporto ir saugojimo, apdirbamosios gamybos, kitos aptarnavimo veiklos srityse.

21 pav. Joniškio rajono savivaldybėje 2010 m. pradžioje veikiančys ūkio subjektai, vnt.

© LR Statistikos departamentas.

Smulkaus ir vidutinio verslo vaidmuo šalies ūkyje įgauna vis didesnę svarbą. Čia sukuriama vis didesnė BVP dalis. 2010 m. pradžioje 99,5 proc. (arba 6632 įmonės) Šiaulių apskrityje veikusių ūkio subjektų buvo smulkios ir vidutinės įmonės. Panaši tendencija vyravo ir Lietuvos Respublikoje (smulkios ir vidutinės įmonės sudarė 99,3 proc. arba 82648 įmonės). Joniškio rajono savivaldybėje visose 2010 m. pradžioje veikusiose 446 įmonėse dirbo iki 249 darbuotojų. Pagal ekonominės veiklos sritis šalyje jos dažniausiai veikia prekybos, kiek mažiau – paslaugų sektoriuje. Joniškio rajone mažos ir vidutinės įmonės dažniausiai veikia didmeninės ir mažmeninės prekybos srityje.

Joniškio rajonas garsėja derlingomis žemėmis, todėl turi geras galimybes žemės ūkio sektoriaus plėtrai. Įmonės ar ūkininkai dažniausiai specializuojasi auginti grūdines kultūras, cukrinius runkelius ir rapsus, todėl Joniškyje yra nemažai įmonių, prekiaujančių grūdinėmis kultūromis ir trąšomis.

Žemės ūkio produkcijos perdirbimo įmonės. Žemės ūkio bendrovė Delikatesas – viena seniausių mėsos perdirbimo įmonių Šiaurės Lietuvoje, kaip mėsos perdirbimo cechas Joniškyje minima rašytiniuose dokumentuose jau nuo 1937m. Bendrovėje vidutiniškai dirba 175 darbuotojai.

UAB Joniškio duona nuo seno garsėjo duonos ir pyrago gaminiais. Bendrovės gaminiai ne kartą yra laimėję įvairių apdovanojimų už gaminių kokybę bei prekinę išvaizdą, įpakavimą.

UAB Miltinuko receptas sparčiai plečia veiklą ir gamybos apimtis. Šios bendrovės gaminių (cepelinų, koldūnų, žemaičių blynų) galima rasti ir didžiuosiuose prekybos centruose Iki, Maxima, Norfa.

AB Joniškio grūdai priklauso LITAGROS įmonių grupei. Įmonės metiniai pajėgumai išaugo po renovacijos, kuri buvo baigta 2007 m. Ataskaitiniu metu buvo teikiamos elevatoriaus ir malūno paslaugos, perkami grūdai, gaminami ir parduodami kombinuoti pašarai, prekiaujama veterinarijos prekėmis.

ŽUK Joniškio aruodas yra šiaurės Lietuvos grūdų augintojus vienijantis kooperatyvas, įsikūręs strategiškai geroje vietoje – Joniškio pakraštyje buvusiam cukrinių runkelių supirkimo punkte, kuriam priklausė administraciniai, ūkiniai pastatai ir rampa šalia geležinkelio). Kooperatyvas, pasinaudojęs ES parama ir kitais finansiniais šaltiniais, pasistatė vieną moderniausių grūdų elevatorių Baltijos šalyse (įrengta Infratec informacinė sistema). Kooperatyvo pagrindinės veiklos kryptys yra grūdų rinkodara, elevatoriaus paslaugos, prekyba trąšomis, augalų apsaugos priemonėmis ir augalų sėklomis.

UAB Laveksa veikla – durpių gamyba, perdirbimas ir eksportas. Bendrovė eksploatuoja Mūšos upės, Tyrelio pelkių durpynus, dirbama pagal ES reikalavimus ir standartus. 2008 m., investavusi į modernią durpių paruošimo ir pakavimo liniją, įmonė pradėjo gaminti įvairius durpių

substratus profesionalų ir mėgėjų rinkai iš aukščiausios kokybės aukštapelkių durpių. Dūrpės eksportuojamos į Italiją, Vokietiją, Prancūziją, Vengriją, Lenkiją ir į kitas Europos Sąjungos šalis.

Pagrindinės transporto, ryšių bei statybos įmonės. UAB Šiaurės vilkas teikia transporto paslaugas, įmonė užsiima ir dolomito bei skaldos gamyba, grūdinių kultūrų eksportu į Suomiją, Estiją ir Baltarusiją.

UAB Jonišio hidrostatyba – tai senoji Jonišio melioracijos organizacija, sugebėjusi prisitaikyti prie rinkos sąlygų ir šiuolaikinių verslo reikalavimų. Bendrovė vykdo hidrotechnikos statybos, kelių statybos darbus, įrengia tiltų pralaidas, atlieka aplinkos tvarkymo ir apželdinimo darbus.

Individuali J. Rimdžiaus įmonė Grebėstas – viena didžiausių statybos įmonių Joniškyje. Stato individualius gyvenamuosius namus, daugiabučius, biurus ir kt. Įmonės veikla žinoma ir kituose Lietuvos regionuose.

Investuotojai. Kadangi Jonišio rajone dominuoja žemdirbystė, stambios šalies įmonės, investavusios į Jonišio rajoną, taip pat dažniausiai veikia žemės ūkio ar giminingose srityse. Viena iš tokių UAB Žvalguva. Tai Šiaulių įmonės filialas Joniškyje. Įmonė teikia paslaugas ūkininkams ir žemės ūkio bendrovėms: džioviną ir sandėliuoja grūdus. Taip pat įmonė kredituoja ūkininkus bei bendroves, t. y. pavasarį tiekia trąšas, sėklas, o rudenį gauna iš jų žemės ūkio produkcijos.

UAB „Arvi“ yra viena didžiausių žemės ūkio bei maisto produktų sektoriaus bendrovių Lietuvoje. Tai privatus lietuviško kapitalo kompanija, sėkmingai veikianti trąšų, pašarų ir cukraus gamybos, mėsos gamybos ir perdirbimo, gyvulinių atliekų utilizavimo ir krovinių ekspedijavimo srityse.

Pramonės rodikliai. Galima teigti, kad Jonišio rajone labiausiai išvystytas žemės ūkio sektorius, todėl savaime aišku, kad čia daugiausiai pagaminama su tuo susijusios produkcijos. 2006–2008 m. savivaldybėje pramonės produkciją sudarė mėsos, pieno, duonos ir pyrago gaminiai, pašarai, o tai rodo pramonės orientaciją į žemės ūkio produkcijos perdirbimą.

Prekyba ir maitinimo paslaugos. Joniškyje išvystyta mažmeninė ir didmeninė prekyba. Dažniausiai tai nedidelės įmonės, kuriose dirba iki 5 asmenų. Panašus vidutinis darbuotojų skaičius ir maitinimo įstaigose, kurių 2011 pradžioje Joniškyje buvo 10.

Dalis Jonišio (ir rajono) gyventojų apsipirkti vyksta į Šiaulius, tačiau tai nedaro didesnės įtakos apyvartai, nes kasdieniniai apsipirkimai vyksta vietinėse parduotuvėse Prekybos įmonių apyvarta, tenkanti vienam gyventojui, savivaldybėje 2009 m. sudarė 4003 Lt – 32,4% daugiau nei 2006 m. (3023 Lt), vidutiniškai 31% mažiau nei apskrityje ir 49,3% mažiau nei šalies vidurkis.

Parama verslui. Kaip numatyta Kaimo, smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programoje, Jonišio rajono savivaldybė teikia tikslinę paramą rajono verslininkams. Parama teikiama viešojai įstaigai „Joniškio turizmo ir verslo informacijos centras“ (TVIC), kuris vykdo mokymus ir

programas, susijusius su smulkaus ir vidutinio verslo verslumo didinimu, dalyvavimu parodose, mugėse, renginiuose. Taip pat remiamas parodų ir renginių, reprezentuojančių rajono ūkį, organizavimas, dalyvavimas tarptautiniuose Lietuvos ir Latvijos bendradarbiavimo abipus sienos projektuose.

2009 metais Joniškio rajono savivaldybės Kaimo, smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programai įgyvendinti skirta 172,8 tūkst. Lt, t. y. 107,4 tūkst. Lt mažiau nei 2008 m.

Amatų skatinimas. Siekiant didesnio amatininkų verslumo, domėjimosi rinkos aplinka, vartotojais, svarbu išlaikyti tradicijas, autentiškumą ir vertę, todėl būtina bendradarbiauti rajone veikiančioms Lietuvos tautodailininkų sąjungos Joniškio skyriui, Joniškio kultūros ir istorijos muziejui, VšĮ Joniškio turizmo ir verslo informacijos centrui ir pavieniams amatininkams bei tautodailininkams. 2010 m. įvyko tautodailininkų ir amatininkų susivienijimas į asociaciją Joniškio krašto amatai, tai liudija, kad susiformavo atskiras sektorius, jungiantis tradicinius tautodailininkus ir amatininkus. Šios sąjungos pastangomis bus sudaryta sektoriaus duomenų bazė, veiks informacinė infrastruktūra.

Joniškio rajonas pasižymi gana maža vartotojų perkamąja galia ir didele konkurencija plataus vartojimo prekių ir paslaugų rinkoje. Verslo plėtrai trūksta lėšų, jaučiama verslininkų žinių stoka. Sunku pritraukti į įmones dirbti kvalifikuotus specialistus nesant galimybių geriems specialistams mokėti kvalifikaciją atitinkantį atlyginimą. Tam tikra dalimi tą sąlygoja ir emigracija. Nors Joniškio rajono savivaldybė teikia paramą smulkiam ir vidutiniam verslui, naujų įmonių šiuo metu įregistruojama nedaug. Jų skaičiaus mažėjimą įtakoja mokesčių naštos didėjimas, žemas vartojimo lygis, biurokratiniai barjerai, reikalingų investicijų nebuvimas verslo pradžioje.

Agrarinės ekonomikos institutas atliko tyrimus, kuriuose buvo akcentuotas subjektyvus patrauklumo gyventi įvairiuose šalies regionuose vertinimas. Tyrimo duomenimis, kaimo vietovėse jau bent ketvertą pastarųjų metų dominuoja ne žemės ūkis, o paslaugų sektorius, nes pastaruosiu metu šalyje kas ketvirtas žmogus užsiima žemės ūkio veikla, beveik pusė dirba paslaugų (plačiaja prasme) sektoriuje, o likusieji statybose ir pramonėje.

Joniškio mieste ekonominė ir verslo aplinka išgyvena sunkius ekonominės krizės ir ūkio nuosmukio padarinius, todėl smukus ir vidutinis verslas, kuris iš esmės turėtų nulemti ekonominės ir verslo aplinkos patrauklumą, mieste vegetuoja. Ateityje, atsigaunant šalies ūkiui, pirmiausiai teks atstatyti sunykusią atskirų verslo šakų ar paslaugų infrastruktūrą (pvz.: statybų, apdirbamosios pramonės, paslaugų sektoriaus išvystymo ir t.t.) ir intensyviai skatinti naujų smulkaus ir vidutinio verslo įmonių steigimą, maksimaliai išnaudojant vietinį potencialą, nes tam yra visos sąlygos. Kartu būtina vykdyti gyventojų (ypač jaunimo) verslumo didinimo politiką, siekiant, kad didėtų vietinių darbdavių skaičius. Tam būtina pasinaudoti visomis šalies ir ES verslo rėmimo programomis ir fondais.

Joniškio rajono socialinis – ekonominis vystimasis didele dalimi priklausys nuo tolimesnės žemės ūkio sektoriaus, kaimiškųjų vietovių plėtros. Tikėtina, kad regione kur maksimaliai dominuoja žemės ūkis ir jo produkcijos perdirbimas, gali rasti savo nišas ir kiti verslai ar pramonės šakos. Įvairovė yra būtina, norint sėkmingiau išgyventi ateityje galimus ūkio nuosmukius ir ekonomines krizes.

6.6. Turizmas

Joniškis – šiaurės Lietuvos kampelis, turtingas savo istorija ir žmonėmis. Nuo Joniškio Šiauliai - 39 km; Vilnius - 231 km; Panevėžys - 97 km; Klaipėda - 193 km; Kaunas - 182 km. Nuo Joniškio Jelgava - 45 km ; Ryga - 99 km.

Lyginant su kitais Lietuvos miestais, Joniškio miesto gamta nėra kuo nors ypatingai išsiskirianti. Čia nėra labai patrauklių gamtinių objektų – didelių miškų masių, vandens telkinių. Turistus į Joniškio miestą pritraukia kultūrinio istorinio paveldo objektai: Joniškio kraštas priklauso istorinei sričiai dabartinės Lietuvos ir Latvijos dalyse - Žiemgalai. Pilkapių su akmenų vainikų kultūrai būdingi radiniai, aptikti Joniškio krašte, liudija, kad žmonių čia būta jau II a. po. Kr. Žiemgalių gentys V - XIII a. paliko nemažai savo gyvavimo ženklų Žagarės ir Joniškio apylinkėse. Šiuo metu Joniškio krašte apie 240 kultūros paveldo objektų - architektūros, urbanistikos, sakralinių, gamtos ir kitų, kuriais galima pasigrožėti keliaujant po šiaurės lygumų kraštą.

XIX a. pabaigoje žydai sudarė beveik pusę joniškėčių, tarpukaryje Joniškyje beveik penktadalis visų gyventojų buvo žydų tautybės. Dauguma jų gyveno Joniškio centre, aplink aikštę, ir pagrindinėse Livonijos, Upytės ir Šiaulių gatvėse. Turtingesnieji statėsi sau mūrinius namus, puošniais raudonplyčiais apsupdami miesto centrą. Iki šių dienų išliko Miesto a. 9, 13, 15, Žagarės g. 4, Livonijos g. 16, Upytės g. 7, Šiaulių Senosios g. 1, 2, 3, 5, 7, 17, 28, Vilniaus g. 2, 4, 10 namai.

Joniškis Lietuvoje unikalus tuo, kad tik čia yra išlikęs dviejų sinagogų kompleksas. Pirmoji sinagoga minima 1823 m. be išorinių judaizmo simbolių. Ji – vienintelė išlikusi Lietuvoje sinagoga, kurioje ryški klasicizmo stilių architektūrinė jungtis. 1865 m. šalia pirmosios pastatyta antroji mūrinė sinagoga (Raudonoji) puošnaus neogotikinio stiliaus. Viduje išliko gausus dekoras. Abi Joniškio sinagogos sukurtos tarsi kontrasto principu ir reprezentuoja savo laikmečio architektūrą. Abu pastatai gerai dera tarpusavyje ir kartu papildo vienas kitą.

Tiek Joniškio miestas, tiek Joniškio rajonas pasižymi organizuojamų švenčių ir kitų kultūros renginių skaičiumi, jų dažnumu ir šiuose renginiuose dalyvaujančių gyventojų gausa. Joniškio miesto parke, šalia Kultūros rūmų, bei Žemaičių gatvėje yra organizuojama gana daug renginių, aktyviai vyksta prekyba švenčių metu.

Joniškyje veikia trys muziejai - vienintelis Lietuvoje krepšinio muziejus, įkurtas 2009 m. gegužės 30 d., Joniškio istorijos ir kultūros muziejus įkurtas 1989 m. ir Romualdo Franckaičio stalo teniso muziejus, įkurtas „Šiaurės vartai“ viešbutyje Joniškio centre.

Krepšinio muziejaus įkūrėjas – Leonas Karaliūnas. Muziejuje supažindinama ne tik su Joniškio, bet ir visos Lietuvos krepšinio istorija. Čia yra ir pirmųjų pasaulio krepšinio rungtynių nuotraukų, ir įvairių laikų krepšininkų medalių, daiktų, autografų. Leonas Karaliūnas džiaugiasi kiekvienu eksponatu ir pasakoja istorijas apie juos. Muziejuje galima išsigyti ir leidinių apie

krepšinių. Kiekvienas lankytojas gali pasirašyti ant koridoriaus sieną puošiančio didžiulio stendo su Lietuvos krepšinininkų nuotraukomis. Muziejus nuolat sulaukia naujų eksponatų

Joniškio istorijos ir kultūros muziejuje saugoma ir eksponuojama archeologinė, istorinė, etnografinė medžiaga, pasakojanti apie Joniškio krašto istoriją ir kultūrą, vykdomas menininkų ir mokslininkų, kilusių iš Joniškio krašto darbų populiarinimas. Muziejaus darbuotojai organizuoja ekskursijas po Joniškio rajono ir miesto istorinius objektus. Taip pat organizuojama švietėjiška veikla istorine tematika, rengiami edukaciniai užsiėmimai. Muziejus vykdo projektinę veiklą, kraštotyrimines ekspedicijas Joniškio rajone, siekdamas išsaugoti istorinę praeitį. Dažnai rengiamos dailės ir liaudies meno parodos, ekspozicijos. Muziejuje sukaupta virš 13 tūkstančių eksponatų, kurie suskirstyti į 6 rinkinius: fotografijos, daiktų, archeologijos, rankraščių, spaudinių, numizmatikos.

Rajoną kerta Lietuvai svarbūs tarptautiniai magistraliniai keliai: tarptautinis IA koridoriaus automobilių kelias A12/E77 Ryga - Joniškis - Šiauliai - Kaliningradas (taip vadinamas Hanseatica kelias) ir tarptautinis IB geležinkelio koridorius Helsinkis - Talinas - Ryga - Joniškis - Šiauliai - Varšuva (turintis dar vieną Rail Baltica pavadinimą). Joniškis - tranzito vietovė, o tai didina tikimybę, kad įvairūs paveldo objektai, į jų aplinką investavus ir juos išreklamavus, ilgainiui gali tapti patraukliomis ir masiškai lankomis vietomis. Įtraukusi į turizmo paslaugų pasiūlymus amatų (ypač kulinarinio paveldo su edukaciniais elementais) ir netradicinių verslų maršrutus, išnaudojant maršrutų tęstinumo galimybes gretimuose rajonuose ir Latvijos respublikoje, tikėtina aktyvesnė Joniškio rajono vidaus ir atvykstamojo turizmo plėtra bei gausesnės pajamos paslaugų verslo sektoriui.

Nuo 2008 m. Joniškio mieste teikiamos turizmo informacijos paslaugos Joniškio turizmo ir verslo informacijos centre. Lietuvių, rusų ir anglų kalbomis. Veikia turizmo informacijos svetainė www.jvic.lt Yra siūlomi maršrutai po rajoną, rengiami projektai turizmui skatinti (būtent ir tie, kurie susiję su minėtais amatais, o taip pat su Vyšnių festivalio 2008 m. ir 2010 m. apdovanojimais). Turizmo sezono metu centrą aplanko vis daugiau turistų. Daugiausiai iš Latvijos, Prancūzijos, Anglijos. Daugiausiai informacijos suteikiama el. paštu liepos, rugpjūčio mėnesiais.

7. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Inžinerinės infrastruktūros srityje laikomasi dviejų pagrindinių nuostatų: modernizuoti ir plėtoti inžinerinių tinklų sistemas tolygiai ir lygiagrečiai urbanistinei plėtrai.

7.1. Vandentieka ir nuotekos

Joniškis - miestas šiaurės Lietuvoje (14 km. nuo Latvijos sienos). 2009 m. Joniškyje gyveno 10743 gyventojai. Šiuo metu Joniškio miesto aprūpinimas geriamos kokybės vandeniu iš miesto vandenvietės, iš mieste esančių artezinių gręžinių, kurių našumas 700-m³/d

9 lentelė. Vidutiniai parduodamo vandens kiekiai ir esamos vandenvietės

Eil. Nr.	Vandenvietės pavadinimas	Projektiniai pajėgumai m ³ /metus m ³ /parą	Vidut. parduodami vandens kiekiai m ³ /metus m ³ /parą	Kiti duomenys
1	Joniškio vandenvietė	1 365 000 ~3000	251000 700	Abonentai 5733 Įmonės 205
				Gręžinių skaičius 9

Pakelto vandens kiekis   251000 m³/metus

Vandentiekio tinklų ilgis 29,82 km. Naujai pakloti vandentiekio vamzdžiai – 8,82 km, 1,42 km. – naujai renovuoti, 13,58 km – būklė patenkinama, 6,0 km.- reikia renovuoti. Slėgis vandentiekio tinkluose 4,5 atm. – pakankamas. Slėgio kėlimui naudojamas vandentiekio bokštas, jo aukštis yra 52m., tūris – 600 m³, jo būklė patenkinama. Joniškio mieste II-o ir III-o pakėlimo siurblių nėra. Nėra siurblių, kurios aprūpintų geriamu vandeniu atitinkamas miesto zonas. Joniškio mieste nėra kitokių vandenį reguliuojančių talpų.

Joniškio miesto vandenvietės vanduo atitinka HN 24:2003 reikalavimus pagal vandenyje esančių fluoridų geležies ir mangano kiekius, tačiau vandenyje esantis sulfatų kiekis viršija leistinas normas 1,5 karto, taip pat vandenvietės vanduo yra kietas. Vykdomas požeminio vandens monitoringas.

10 lentelė. Komunikacijų rodikliai

Metai	Vandentiekis			Buitinės nuotekos	Nuotekų valymas, našumas	Lietaus nuotekos tūkst. m ³ /met.	Vandens gerinimas	Vandenvietės išnaudojamas pajėgumas %
	Abonentai vnt..	Suvartojama: m ³ /parą m ³ /metus		Abonentai				
2009	5733 gyventojai 205 įmonės	700	251000	7208	175m ³ /h 4200 m ³ /parą 153000 m ³ /met. biol. Valymas		Fe šalinimas	

60 % gyventojų naudojami vandentiekio sistema.

17 % pramonės įmonių naudojami vandentiekio sistema

23 % komunalinės sritys naudojami vandentiekio sistema

Buitinių nuotekų išvalymo laipsnis pagal BDS7 yra 98 %, pagal SM-98 %

7.2. Sanitarinės apsaugos zonos

Joniškio vandenvietė turi sanitarinės apsaugos zoną (pagal HN 44:2006 reikalavimus):

I-ma zona - Joniškio miesto vandenvietės teritorijos riba,

II-ra zona - 300 metrų už vandenvietės teritorijos ribos,

III zona - apie 3 km. nuo I-os zonos ribos.

Požeminio vandens monitoringas yra vykdomas.

Vandenvietės sanitarinės apsaugos zonos – nustatytos pagal HN 4:2006 reikalavimus.

7.3. Vanduo žaliųjų plotų laistymui

11 lentelė. Miesto gatvių ir žaliųjų plotų laistymas

Eil. Nr.	Pavadinimas	Laistymo norma 1 gyv /parą	Gyventojų skaičius vnt..	m ³ /parą
1	Žaliųjų plotų, aikščių gatvių laistymas	50	10743	537
2	Joniškyje nenaudojamas žaliųjų plotų laistymas iš vandens telkinių	-		-

Žaliųjų plotų laistymui vanduo nenaudojamas iš vandens telkinių.

7.4. Vandens kiekiai priešgaisriniam reikalams

12 lentelė

Eil. Nr.	Pavadinimas	Gaisrų skaičius vnt	Debitas l/sek		Gaisro trukmė val.	Vandens kiekis m ³
			Vienam	Bendras		
1	Išorės gaisrų gesinimas	2	10	20	3	216

7.5. Buitinės nuotekos

Joniškio mieste veikia centralizuota mišrioji buitinių nuotekų sistema biologinio valymo įrenginiai, kurių būklė patenkinama. Nuotekų tinklų ilgis apie 33,45 km.

Išvalytų ir perpumpuotų nuotekų kiekiai, gyventojų, besinaudojančių vandentiekio- nuotekų sistema, skaičius

13 lentelė

Gyventojų skaičius (abonentai)		Gyventojų skaičius procentais		Valymo įrenginiai	
vanduo	nuotekos	vanduo	nuotekos	pajėgumas	Nuotekų valymas
5733	7208	60,00 %	65,00 %	175 m ³ /h 4200 m ³ /p 153000m ³ /metus	Azoto šalinimas, fosforo šalinimas

Buitinių nuotekų sistema naudojasi 7208 abonentai.

Netvarkytos nuotekos individualiai šalinamos gyvenamojoje aplinkoje, surenkamos duobėse bei kitais būdais. UAB „Joniškio vanduo“ teikia nuotekų surinkimo bei išvalymo paslaugas iš išsėmimo duobių. Iš gyvenamųjų namų, kurie nėra prisijungę prie Joniškio miesto buitinių nuotekų tinklų, yra išvežamos į nuotekų priėmimo stotį Pakluonių gatvėje

Veikia nuolatinio veikimo biologiniai valymo įrenginiai su azoto ir fosforo šalinimu (4200 m³/p) pajėgumo. 2009 m. buvo atlikta Joniškio miesto nuotekų valymo įrenginių rekonstrukcija su azoto ir fosforo šalinimu. Šiuo metu azotas ir fosforas iš valomų nuotekų pasišalina biologiškai. Išvalymas pagal BDS7 - 98%, pagal SM-98%. Valymo įrenginiuose susidaręs perteklinis dumblas sausinamas juostiniu presu. Nusausintas dumblas saugomas dengtoje aikštelėje ir kai yra palankios gamtinės sąlygos, išvežamos į laukus techninėms kultūroms tręšti. Nuotekų valymo sanitarinės apsaugos zona yra 200 m.

14 lentelė. Perpumpuotų nuotekų kiekiai

Eil.nr.	Siurblynės	Nuotekų kiekis m ³ /h
1	Pakluonių gatvėje	229,17
2	Kudirkos gatvėje	108,33
3	Geležinkelio gatvėje	7,2
4	Basanavičiaus gatvėje	53,4
5	Slančiausko gatvėje	21,5
6	Atgajos gatvėje	119,8
7	Šiaulių senojoje gatvėje	15,48
8	Mažojoje gatvėje	3
9	Sodų gatvėje	30
10	Sodų gatvėje	10

Išvalytas vanduo išleidžiamas į Sidabros upelį -1533000 m³/metus. Daugiausiai nuotekų išleidžia į nuotekų tinklus UAB „Fortum Joniškio energija“ - 38251 m³/metus, ŽŪB „Delikatesas“ - 5825 m³/metus, AB „Joniškio grūdai“ - 4423 m³/metus, UAB „Miltuko receptai“ -1936 m³/metus, UAB „Joniškio duona“-1884 m³/metus, UAB „Joniškio statyba“-972 m³/metus.

7.6. Lietaus nuotekos

Joniškio miestas užima 895 ha plotą. Iš didumos miesto ploto dalies paviršinės nuotekos nubėga į atskirus vandens telkinius neorganizuotai. Didžiojoje miesto dalyje lietaus nuotekos nuvedamos į sukanalizuotus griovius - Purvės upelį ir melioracijos griovį S-5. Abu jie yra Sidabros upelio intakai. Į minėtus sukanalizuotus griovius yra nuvedami paviršiniai vandenys iš daugiabučių gyvenamųjų kvartalų, įmonių, bei organizacijų. Išleistuvas Nr.1 (Purvės upelis), jo baseino plotas sudaro 47 ha. Išleistuvas Nr2 (griovys S-5), jo baseinas yra 64 ha. Purvės upelio valymas buvo atliktas 2010 metais.

Esamo nuotakyno tinklų ilgis yra apie 30 km. Esamų tinklų vamzdžiai yra keraminiai, gelžbetoniniai jų d100 - 500 mm. Daugumą vamzdynų reikia remontuoti, renovuoti. Lietaus nuotekų siurblinių bei valyklų nėra, išskyrus nuo ypatingai užterštų teritorijų (prekybos centrų automobilių stovėjimo aikštelių) -n aftos surinkėjai.

Išvados

1. Pagal pateiktus UAB „Joniškio vandenys“ ir UAB „Komunalinis ūkis“ duomenis, vandentiekio sistema naudojasi 60 % gyventojų, pramonės įmonės – 17 %, komunalinės sritys - 23%.

2. Atsiradus naujiems abonentams vandenvietė nebus plečiama. Šiuo metu vandenvietė pajėgi aprūpinti visus vartotojus.

3. Nusausintas dumblas saugomas dengtoje aikštelėje.

4. UAB „Fortum energija“ išleidžia daugiausiai nuotekų į nuotekų tinklus.

5. Rekonstruoti vandens gerinimo įrenginiai.

6. Iš didumos miesto plotų dalies paviršinės nuotekos nubėga į vandens telkinius neorganizuotai.

Uždaviniai

Išplėsti centralizuotus nuotekų tinklus maksimaliai prijungiant prie bendro nuotakyno tuos vartotojus, kurie šiuo metu jau vartoja centralizuotai tiekiamą vandenį, tačiau nuotekų tvarkymu rūpinasi individualiai.

Išplėsti centralizuoto vandentiekio ir nuotekų tinklus į jau užstatytus ir apgyvendintus individualių namų kvartalus.

Numatyti esamų vandentiekio, nuotekų vamzdynų renovaciją, rekonstrukciją.

Numatyti galimybes perspektyviniam naujų abonentų pajungimui.

Praplėsti valymo įrengimus, įvertinus naujų abonentų atsiradimą.

Renovuoti esamus ir plėsti buitinių nuotekų tinklus.

Įrengti paviršinių nuotekų tinklus, atskiriant lietaus ir tirpsmo vandenį nuo mišriosios nuotekų sistemos.

7.7. Šilumos tiekimas

UAB „Fortum Joniškio energija“ yra pagrindinis šilumos tiekėjas Joniškio mieste (Centrinė ir Pakluonių katilinės) jų kuras-dujos. Kita katilinė su suskystintomis dujomis, šiluma aprūpina Žemaičių g kvartalą. Šią katilinę eksploatuoja UAB „Joniškio butų ūkis“.

Sodų - Medžiotojų kvartalo ir miesto centrinės dalies atšakų termofikaciniai tinklai eksploatuojami nuo 1980-1983 metų.

Statybininkų - Draugystės gatvių namų trasų atšakos eksploatuojamos nuo 1974 metų. Pakluonių katilinės vamzdynai buvo suprojektuoti tiekti energiją visiems Joniškio miesto centrinės

dalis vartotojams. Šios idėjos buvo atsisakyta, todėl esančių vamzdynų diametrai yra per dideli ir šilumos nuostoliai didesni.

Didelė dalis šilumos tinklų eksploatuojami 20-30 metų. Vamzdynai pakloti nepereinamuose kanaluose bei techniniuose koridoriuose. Daugelyje vietų tinklų izoliacija yra susidėvėjusi, neužtikrina šilumos laidumui keliamų reikalavimų, pažeistuose izoliacijos vietose tinklai yra veikiami drėgmės.

Atliekant techninius pertvarkymus, Joniškyje buvo atsisakyta didesnio sieringumo mazuto deginimo ir pereita prie ekologiškai švaresnio dujinio kuro. Tam tikslui buvo nutiestas 24 km. Dujotiekis Meškuičiai-Joniškis. 2005 metais Joniškio mieste įrengti 64 individualūs šilumos punktai daugiabučiuose gyvenamuose namuose. Gamtinių dujų tiekimo sistemą eksploatuoja UAB „Fortum Heat Lietuva“.

2006-2007 metais įvykdytas 2,2 km. Trasų rekonstrukcijos projektas.

15 lentelė. Komunikacijų rodikliai

Šilumos šaltiniai	Eksploatuoja	Abonentų sk., vnt..	Vartotojų galia	Kuro rūšys
Centrinė katilinė	UAB „Fortum Joniškio energija“	2007 gyventojai, 88- kiti vartotojai	13,2 MW	Gamtinės dujos
Melioratorių katilinė			4,0 MW	
Pakluonio katilinė			3,4 MW	
Pirties katilinė			0,09 MW	
Žemaičių kv. katilinė	UAB „Joniškio butų ūkis“	706 gyventojai, 2- kiti vartotojais (Žemaitės gt-20 butų, 38 gyventojai, 2 daugiabučiai	2,47MW	Gamtinės dujos 70 % biokuras 30%

Pastaba: Žemaitės gt. namams Nr.2,4 šiluma perkeliama iš UAB „Fortum Joniškio energija“

Išvados

Dėl seniai paklotų vamzdynų didelio susidėvėjimo bei dažnai neveikiančio drenažo (apsemtos kameros, padidėjusi drėgmė, su tuo susijusi vamzdynų korozija, neizoliuoti vamzdynai šilumos tiekimo kameros – priežastys, kurios neleidžia patikimai ir efektyviai tenkinti šilumos poreikių ir patiriami šilumos energijos nuostoliai.

Uždaviniai

Renovuoti šilumos tinklus, mažinti šilumos perdavimo nuostolius

Individualių namų šildymui naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius.

Igyvendinti šilumos taupymo priemonės pastatuose (šiluminės varžos gerinimas programinio valdymo įrenginiai su šildymo grafikais ir galimybe juos koreguoti)

Skatinti vartoti vietinį, ekologiškai švaresnį organinį kurą (miško medžių atliekas, skiedras, šiaudus, šieną, medžių genėjimo atliekas, pakelių šienavimo atliekas ir kt.)

Skatinti daugiabučių gyvenamųjų namų bendrijas ir gyventojus renovuoti daugiabučius gyvenamuosius namus

7.8. Elektros tiekimas

Joniškio miesto elektros perdavimo ir skirstymo sistema yra dalis Lietuvos energetinės sistemos, susidedanti iš aukštos įtampos perdavimo tinklo ir elektros skirstymo vartotojams bei žemesnės įtampos skirstomojo tinklo.

Elektros vartotojus galima suskirstyti į tris grupes: pramonė ir jai prilygintini vartotojai, gyventojai ir kiti vartotojai (negamybinės įmonės, biudžetinės organizacijos ir kt.).

Joniškio miestas aprūpinamas elektra iš 110 kV įtampos elektros perdavimo tinklo, sujungto su Šiaulių, Telšių bei Latvijoje esančios 330/110 kV įtampos transformatorių pastotėmis. Joniškio mieste yra viena 110/35/10 kV įtampos transformatorių pastotė, nuo kurios elektros energija paskirstoma po miestą ir rajoną 35 kV įtampos tinklais. Žemos įtampos elektra vartotojams paskirstoma nuo 10/0,4 kV galios transformatorių.

Pastotė	Įtampa, kV	Pastotės pajėgumas, MW
Joniškio	110/35/10	45

Maksimalus transformatorinės pastotės apkrovimas mažesnis nei pajėgumas, taigi esama pastotė gali patikimai užtikrinti tiek esamų elektros vartotojų, tiek naujų vartotojų, prijungtų prie elektros tiekimo sistemos, poreikius.

16 lentelė. Pagrindinės elektros trasų techninės charakteristikos Joniškio mieste

Pavadinimas	vienetai	Vilkaviškio mieste
6-10 kV transformatorių pastotės	vnt..	41 mūsų, 20 abonentinių
6-10 kV oro linijos	km.	12,178
6-10 kV kabelinės linijos	km.	35,207
0.4 kV oro linijos	km.	61,306
0.4 kV kabelinės linijos	km.	23,16
6-10 kV transformatorių pastotės	vnt..	41 mūsų, 20 abonentinių
6-10 kV oro linijos	km.	12,178

Elektros per 2008 metus- 28374353 kWh
per 2009 metus- 27033166 kWh
per 2010 metus- 25868348 kWh
prognozuojamas suvartojimas- 25920300 kWh

7.9. Gamtinių dujų tiekimas

Gamtinių dujų tiekimo sistemą Joniškio mieste eksploatuoja UAB "Fortum Joniškio energija". AB „Lietuvos dujos“ gamtines dujas patiekia iki Meškuičių gyvenvietės (Šiaulių rajonas) dujų reguliavimo punkto, nuo kurio į Joniškio rajoną paklotas polietileninis didelio slėgio (6 bar) 160 mm skersmens, apie 21,6 km ilgio dujotiekis. Šiuo skirstomuoju dujotiekiu dujos tiekiamos iki Melioratorių katilinės teritorijoje įrengtos DRP, nuo kurios dujos skirstomuoju tinklu patiekiamos vartotojams Joniškio mieste. Joniškio mieste dujotiekio sistema nėra labai plačiai išvystyta, gamtinės dujos yra tiekiamos centralizuoto šilumos tiekimo katilinėms ir keletui stambių vartotojų. Joniškio mieste gerai išplėtoti centralizuoto šilumos tiekimo tinklai, todėl gamtinių dujų poreikis gyvenamųjų namų šildymui nėra didelis. Bendras skirstomuoju didelio slėgio dujotiekio tinklo ilgis Joniškio mieste sudaro 7169 m, iš jų aukšto slėgio – 1131 m, vidutinio slėgio (3 barų) – 6038 m. Didžiąją gamtinių dujų dalį Joniškio mieste suvartoja centralizuoto šilumos tiekimo katilinės ir AB "Joniškio grūdai", kurie gamtines dujas vartoja daugiausia vasaros sezono metu.

7.10. Atliekų tvarkymas

Joniškio miesto savivaldybės vaidmuo, plėtojant atliekų tvarkymo sistemą yra apibrėžtos, Šiaulių regiono komunalinių atliekų tvarkymo taisyklėse bei Lietuvos respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose atliekų tvarkymą.

Nepavojingos atliekos iš Joniškio miesto vežamos į Šiaulių regiono Aukštakių nepavojingų atliekų sąvartyną. Į jį atliekos vežamos iš viso Šiaulių regiono. Uždarius visus aplinkosaugos reikalavimų neatitinkančius sąvartynus, tai vienintelis regione veikiantis nepavojingų atliekų sąvartynas. Sąvartyne šalinamos tik nepavojingos atliekos: mišrios komunalinės atliekos (likusios po rūšiavimo, perdirbti ar kitaip naudoti netinkamos buitinės atliekos) bei kitos atliekos, kurios nepriskiriamos pavojingoms atliekoms.

8. SUSISIEKIMO SISTEMA

8.1. Automobilių keliai ir gatvės

Susisiekimui su Joniškiu miestu didelę įtaką turi jo geografinė padėtis šiaurės Lietuvoje, už 13 km nuo valstybinės sienos su Latvija. Pagrindiniai transportiniai miesto ryšiai rajono, apskrities, šalies, taip pat tarptautiniame lygmenyse realizuojami automobilių keliais.

Lietuvos Respublikos kelių įstatymas (Žin., 1995, Nr. 44-1076; 1997, Nr. 96-2424) numato, kad šalies keliai, atsižvelgiant į jų reikšmę, skirstomi į valstybinės reikšmės ir vietinės reikšmės kelius. Valstybinės reikšmės keliai dar skirstomi į magistralinius, krašto ir rajoninius kelius. Vietinės reikšmės keliai naudojami vietiniam susisiekimui ir skirstomi į viešuosius kelius bei vidaus kelius. Keliai ar jų ruožai, esantys miesto (miestelio) ar kaimo gyvenamosios vietovės teritorijoje ir paprastai turintys pavadinimus yra gatvės. Kražių miestelio bendrajame plane gatvėms priskirtos kategorijos pagal jų funkcinę paskirtį, taip, kaip tą apibrėžia STR 2.06.01:1999 Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos.

Svarbiausias Joniškiui iš valstybinės reikšmės kelių- magistralinis kelias A12 Ryga – Šiauliai – Tauragė – Kaliningradas. Kelias yra europinės magistralės E77 Pskovas – Misso – Riga – Šiauliai – Tauragė – Kaliningradas dalis ir visos Europos I-o transporto koridoriaus (Via Baltica) atšakos IA dalis. Kelias vienintelis užtikrina Joniškiu miesto tiesioginį prisijungimą prie Lietuvos valstybinės reikšmės magistralinių kelių tinklo bei gerą susisiekimą su apskrities centru Šiauliais pietuose (atstumas tarp Joniškiu ir Šiaulių – 23 km) ir su kaimynine Latvija šiaurėje. Be to šis kelias formuoja Joniškiu miesto gatvių tinklo ašį ir sutampa su pagrindinėmis gatvėmis- Vilniaus, Miesto aikštės ir Livonijos.

Iš keturių į Joniškį vedančių krašto reikšmės kelių visų svarba miestui yra daugmaž vienoda. Paminėtinas kelias nr. 210 Joniškiu aplinkkelis, kuris ribojasi su miesto teritorija vakaruose. Šis kelias suteikia galimybę transportui, važiuojančiam maršrutu Šiauliai – valstybinė siena su Latvija, aplenkti Joniškiu miestą. Kelyje daug sunkaus transporto, tačiau kol kas šis aplinkkelis veikia dar nepakankamai efektyviai, nes kelio ženklai važiuojančius europiniu maršrutu E77 (taip pat ir valstybinės reikšmės keliu A12) nukreipia per miestą.

Visi valstybinės reikšmės keliai miesto teritorijoje turi asfaltbetonio dangą. Į Joniškiu miesto teritoriją patenkantys valstybinės reikšmės keliai pateikti lentelėje.

17 lentelė. Valstybinės reikšmės keliai Joniškio mieste

Kelio reikšmė	Kelio Nr.	Kelio pavadinimas	Miesto ribose sutampa su gatvėmis
Magistralinis	A12	Ryga – Šiauliai – Tauragė – Kaliningradas	Vilniaus g., Livonijos g.
Krašto	152	Joniškis – Linkuva	Šiaulių Senoji g., Pašvitinio g.
Krašto	153	Joniškis – Žagarė – Naujoji Akmenė	Žagarės g.
Krašto	209	Joniškis – Žeimelis – Pasvalys	Upytės g.
Krašto	210	Joniškio aplinkkelis	-
Rajoninė	1603	Joniškis – Linkaičiai – Staneliai – Gruzdžiai	Žemaičių g.
Rajoninė	1607	Joniškis – Vaineikiai – Šarkiai	J.Basanavičiaus g., Knygnešių g.
Rajoninė	1616	Joniškis – Skilvoniai – Drąsutaičiai	Skilvonių g.
Rajoninė	1628	Privažiuojamasis kelias prie LZŪT susivienijimo bazės nuo kelio Joniškis – Linkaičiai – Stanaičiai – Gruzdžiai	Sandėlių g.

Apie valstybinės reikšmės kelių svarbą byloja automobilių eismo intensyvumo duomenys. Eismo intensyvumo matavimus valstybinės reikšmės keliuose vykdo už tų kelių atkūrimą, priežiūrą bei plėtrą atsakinga Lietuvos Automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos. Kol kas paskutiniai duomenys, kuriais galime remtis, yra 2009 metų (duomenys už 2010 metus šiuo metu dar yra apdorojami). Keliuose nr. 153, nr. 210 ir daugumoje rajoninės reikšmės kelių paskutiniai eismo tyrimai buvo vykdyti 2008 metais. Koks eismo lygis šiuose keliuose buvo 2009 metais, panaudodami ankstesnių metų tyrimų rezultatus ir savo turimą patirtį, įvertino valstybinės įmonės Transporto ir kelių tyrimo institutas specialistai. Eismo intensyvumai pateikti lentelėje.

18 lentelė. Eismo intensyvumas valstybinės reikšmės keliuose Joniškio priegose (2009 m.)

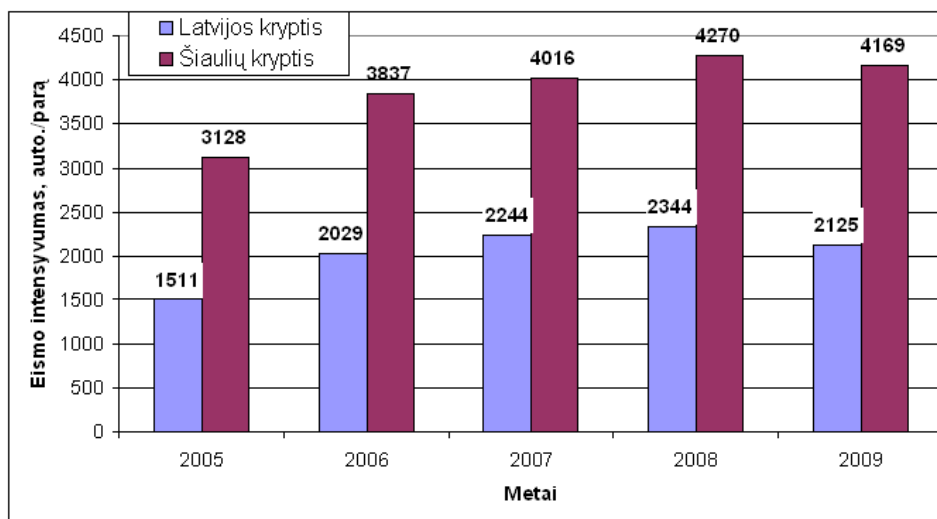
Kelio Nr.	Kelio pavadinimas (kryptis)	Kelio ruožas, km		Matav. vieta, km	Eismo intensyvumas, aut./p.	
		nuo	iki		Bendras	Krovininis
A12	Ryga – Šiauliai – Tauragė – Kaliningradas (Latvijos kryptis)	2,65	14,23	10,25	2125	418
A12	Ryga – Šiauliai – Tauragė – Kaliningradas (Šiaulių kryptis)	14,23	34,97	20,9	4169	657
152	Joniškis – Linkuva	0,00	4,45	1,99	1680	125
153	Joniškis – Žagarė – Naujoji Akmenė	0,00	16,62	8,82	1794	243
209	Joniškis – Žeimelis – Pasvalys	0,00	3,06	1,69	1988	139
210	Joniškio aplinkkelis	0,00	7,67	6,36	1908	428
1603	Joniškis – Linkaičiai – Staneliai – Gruzdžiai	0,00	2,20	1,90	1231	131
1607	Joniškis – Vaineikiai – Šarkiai	0,00	1,10	0,50	301	33
1616	Joniškis – Skilvoniai – Drąsutaičiai	0,00	6,50	4,00	274	24

Kelio Nr.	Kelio pavadinimas (kryptis)	Kelio ruožas, km		Matav. vieta, km	Eismo intensyvumas, aut./p.	
1628	Privažiuojamasis kelias prie LŽŪT susivienijimo bazės nuo kelio Joniškis – Linkaičiai – Stanaičiai – Gruzdžiai	0,00	1,28	0,00	303	36

© Lietuvos Automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos

Iš rajoninės reikšmės kelių automobilių eismo intensyvumu išsiskiria kelias nr. 1603 Joniškis – Linkaičiai – Staneliai – Gruzdžiai, kuris jungia Joniškį su greta esančia Ziniūnų gyvenvieta.

Dėl makroekonominių veiksnių nuo 2008 metų stebimas gyventojų judrumo ir automobilių skaičiaus keliuose sumažėjimas.

22 pav. Eismo intensyvumo dinamika kelyje Ryga – Joniškis – Šiauliai (nr. A12)

© Lietuvos Automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos

Joniškio miesto gatvių tinklas susiformavęs radialiniu principu (t.y. pagrindinės gatvės veda iš/į miesto centrą). Pagrindinės gatvės sutampa su valstybinės reikšmės kelių atkarpomis. Svarbiausia ir ilgiausia miesto gatvė- Vilniaus g., kuri, kaip jau minėta, sutampa su magistraliniu keliu nr. A12. Remiantis eismo intensyvumo šiame kelyje duomenimis galima teigti, kad būtent Vilniaus gatvė ir jos tęsinyje esanti Miesto aikštės gatvė yra labiausiai apkrautos mieste. Miesto aikštės gatvė vienintelė turi po dvi eismo juostas kiekviena kryptimi. Dauguma kitų gatvių turi po vieną eismo juostą kiekviena kryptimi (neskaitant vietomis įrengtų specialių greitėjimo ir lėtėjimo juostų).

Dabartinėse administracinėse ribose miestas pasižymi kompaktišku užstatymu ir tankiu gatvių tinklu. Pagal turimus duomenis, mieste iš viso yra 79,12 km valstybinės ir vietinės reikšmės

kelių bei gatvių, o jų tankumas sudaro 8,82 km/km². Iš jų apie 55 proc. turi asfaltbetonio dangą, o kiti yra žvyrkeliai arba gruntkeliai.

19 lentelė. Kelių ir gatvių dangos Joniškio miesto teritorijoje

Reikšmė	Bendras ilgis, km	Su A/B danga, km	Su žvyro arba grunto danga, km
Magistraliniai keliai	4,84	4,84	-
Krašto keliai	5,85	5,85	-
Rajoniniai keliai	4,23	4,23	-
Iš viso valstybinės reikšmės kelių	14,92	14,92	-
Iš viso vietinės reikšmės kelių	64,20	28,63	35,57
Iš viso	79,12	43,55	35,57

8.2. Automobilizacija

Apie automobilizacijos tendencijas mieste galime spręsti pagal automobilizacijos duomenis Joniškio rajone (apie situaciją Joniškio m. VĮ Regitra duomenų neturi). Joniškio rajone bei visoje Šiaulių apskrityje automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, yra vienas mažiausių visoje Lietuvoje- atitinkamai 406 ir 422 automobiliai. Per 2004-2010 metų laikotarpį automobilizacijos augimo tempai Joniškio rajone buvo šiek tiek didesni už visos šalies vidurkį – tūkstančiui gyventojų tenkantis individualių automobilių skaičius per metus padidėdavo vidutiniškai po 4,7 proc. (bendrai Lietuvoje per tą patį laikotarpį jis didėjo vidutiniškai po 3,8 proc. per metus), todėl atsilikimas lėtai, bet mažėja.

20 lentelė. Automobilizacijos lygis (individualių automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų)

Joniškio rajono savivaldybėje ir kitose savivaldybėse 2004-2010 metais

	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.*
Lietuvos Respublika	354	395	433	429	453	468	474
Šiaulių apskritis	316	352	388	381	401	419	422
Akmenės r. sav.	278	300	338	344	372	390	393
Joniškio r. sav.	284	326	364	351	381	402	406
Kelmės r. sav.	282	336	374	358	394	423	428
Pakruojo r. sav.	269	314	352	346	378	402	411
Radviliškio r. sav.	317	354	390	394	417	440	445
Šiaulių m. sav.	352	380	409	399	407	416	414
Šiaulių r. sav.	320	359	403	394	415	438	445

© LR Statistikos departamentas.

Pastaba: * - šie duomenys dar gali būti tikslinami

8.3. Avaringumas

Joniškio mieste, kaip ir visoje Lietuvoje eismo įvykių skaičius pastaruosiu metu smarkiai sumažėjo. Lyginant su 2006-2007 metais įskaitinių eismo įvykių keliuose sumažėjo beveik dvigubai, žuvusiųjų skaičius- daugiau kaip dvigubai.

21 lentelė. Įskaitiniai kelių eismo įvykiai 2007-2010 metais

	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Lietuvos Respublika				
Įskaitinių eismo įvykių skaičius	6448	4795	3808	3625
Sužeistųjų skaičius	8043	5818	4426	4328
Žuvusiųjų skaičius	740	499	370	300
Šiaulių apskritis				
Įskaitinių eismo įvykių skaičius	705	494	401	359
Sužeistųjų skaičius	896	594	466	426
Žuvusiųjų skaičius	68	51	33	29
Joniškio rajonas				
Įskaitinių eismo įvykių skaičius	37	31	21	25
Sužeistųjų skaičius	36	29	20	25
Žuvusiųjų skaičius	8	7	5	2

© policija

Joniškio mieste per metus įvyksta vidutiniškai po 5 įskaitinius eismo įvykius. Avaringiausios miesto gatvės yra valstybinės reikšmės kelių tęsiniai miesto teritorijoje. Tai Vilniaus g., Upytės g., Livonijos g., Miesto a. Taip pat daug avarių įvyksta ilgoje V.Kudirkos g. Kaip taisyklė, avarių skaičius gatvėse yra proporcingas jų ilgiui, sankryžų bei pėsčiųjų perėjų skaičiui, automobilių ir pėsčiųjų eismo intensyvumui.

8.4. Viešasis transportas

Joniškio mieste ir Joniškio rajone viešojo transporto paslaugas teikia ir susisiekimą visuomeniniais autobusais užtikrina UAB "Joniškio autobusų parkas". Viešojo transporto tendencijas Joniškio mieste iliustruoja keleivių vežimo Joniškio rajone duomenys. Nuo 2006 iki 2008 metų keleivių vežimo apimtys buvo gana stabilios. Tuo laikotarpiu keleivių vežimo metinė apyvarta sudarė apie 11-12 mln. keleivio-kilometrų per metus. 2009 metais viešojo transporto paslaugų paklausa ženkliai krito- statistiniai duomenys rodo apie 25 proc. keleivių pervežimo apimčių sumažėjimą. Tokį sumažėjimą (kaip ir gyventojų judrumo bendrai sumažėjimą) greičiausiai lėmė ekonominiai veiksniai.

22 lentelė. Keleivių vežimas autobusais Joniškio rajone

	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Keleivių apyvarta, mln. keleivio-kilometrų	13,2	11,2	11,1	11,9	9,2
Keleivių vežimas, mln.	0,7	0,8	0,7	0,8	0,6
Vidutiniškai vienam gyventojui tenka kelionių autobusu	22,5	25	24,2	27,9	19,9
Maršrutų skaičius	30	30	28	29	25

© Lietuvos Statistikos departamentas

Susisiekimas tarp Joniškio ir kitų miestų pagrindė vyksta per Šiaulius. Šiuo metu šiuo maršrutu per dieną važiuoja apie 13 visuomeninių autobusų. Taip pat intensyvi Žagarės kryptis- 12 reisų per dieną. Dar tiesiogiai galima važiuoti į Vilnių, Kauną, Rygą, Kaliningradą, Pakruojį. Joniškio rajono ribose dažniausiai važiuojama Gaižaičių, Juodeikių, Kriukų kryptimis.

Geležinkelio transportas

Per Joniškio miestą eina magistralinio geležinkelio linija Šiauliai – Ryga, priklausanti I-am visos Europos geležinkelių transporto koridoriui Varšuva – Kaunas – Ryga – Talinas, dar vadinamam Rail Baltica.

Joniškio geležinkelio stotis yra išikūrusi miesto pietvakarinėje dalyje, netoli miesto autobusų stoties. Į geležinkelio stotį veda Stoties gatvė. Stotyje vykdomas vagonų siuntų aptarnavimas. Vagonų siuntų operacijas vykdo mieste, netoli geležinkelio stoties esančios stambios įmonės, į kurias yra nutiestos pramoninio geležinkelio atšakos.

Keleiviniai traukiniai Joniškio stotyje nestoja.

8.5. Pagrindiniai teiginiai

Vykdamas 1973 m. miesto generalinį planą, sudarkyta Joniškio urbanistinė architektūrinė vertė kultūros paveldo požiūriu, įvairiose vietose (prie aikštės ir atokiau jos) pastačius 4-5 aukštų namus.

Urbanistinė struktūra miesto centre yra dalinai pažeista: pastačius naujus stambius pastatus, atsirado papildoma aikštė, visai uždengtas sinagogų kompleksas. Istoriniame centre atsirado tipinių penkiaaukščių gyvenamųjų namų. Dalinai pažeista istorinė sklypų struktūra.

Joniškis yra vienas originaliausių radialinio plano urbanistikos paveldo objektų Lietuvoje: į didelę netaisyklingos formos aikštę sueina net aštuonios gatvės, kurių perspektyvose dominuoja bažnyčios bokštas.

Miesto centre išliko gana daug XX a. pradžios, daugiausia „plytų stiliaus“ pastatų, kurie formuoja istorines gatvių erdves, nuo jų priklauso šios miesto dalies architektūrinis vaizdas. Palyginus su kitais Lietuvos miestais, senuosiuose Joniškio pastatuose išlikę daug autentiškumo.

Joniškio rajono teritorija patenka į Vidurio Lietuvos žemumos dirvožemių zonos (II), Vidurio Lietuvos smėlingų lengvų ir vidutinių priemolių karbonatingų glėjiškų rudžemių rajoną (II-1), kuriame vyrauja vyrauja karbonatingi glėjišku rudžemiai, arba šių dirvožemių kombinacijos su karbonatiniais glėjiškais išplautžemiais.

Joniškio miestas yra apjuostas Audruvės ir Sidabros upių, per patį miestą teka Purvės upė. Visų upių vagos reguliuotos.

Sidabros upė ties Joniškio šiaurės vakarine dalimi yra patvenkta ir yra suformuoti 2 tvenkiniai – Joniškio I (vakarinis) ir Joniškio II (rytinis).

Saugomų teritorijų panuojamoje Joniškio miesto teritorijoje nėra, o gamtinis karkasas užima visiškai nedidelę miesto dalį, tačiau Audruvės ir Sidabros upių slėniai yra svarbūs gamtinio karkaso elementai – regioniniai migracijos koridoriai.

Sidabros upė yra labai užteršta biogeninėmis medžiagomis, kuomet tarša bendruoju fosforu viršija DLK daugiau kaip 10-20 kartų, o azoto junginiais net iki keliasdešimt kartų.

Joniškio rajono bendrajame plane išskirtos penkios miesto teritorijos, kurios pagal bendrojo plano sprendinius rezervuojamos visuomenės poreikiams.

Miesto želdynai savo dydžiu, įrengimo ir priežiūros lygiu pilnai neatlieka savo tikrųjų funkcijų.

Geriausiai pritaikyti Joniškio miesto parkas ir Joniškio miesto poilsio zonos „Sidabra“ parkas, tačiau ir juos reikia atnaujinti, siekiant labiau pritaikyti gyventojų ir miesto svečių poreikiams.

Oro kokybės stebėseną (monitoringą) Joniškio mieste nėra atliekama, todėl nėra patikimų duomenų apie teršalų emisijas į atmosferą

Didžiausią įtaką oro kokybei daro mobiliųjų taršos šaltinių išmetimai bei iš šaltuoju sezonu kūrenamų krosnių ir katilinių į orą išmetamos medžiagos.

Švietimo paslaugų pasiūla atitinka poreikį, yra neblogos pasirinkimo galimybės, tačiau įstaigų materialinė bazė gana skurdi ir tai ypač pasakytina apie mokyklų sporto sales ir aikštynus.

Joniškio mieste kultūros įstaigų vykdoma veikla yra plati ir prieinama gausiam gyventojų ratui. Yra neblogos galimybės dalyvauti meno mėgėjų kolektyvų veikloje, kurių spektras nors ir tradicinis, bet gana įvairus. Edukacines programas ir projektai, skirti puoselėjamos paveldą ir kultūrinės krašto tradicijas yra populiarūs, todėl tikėtina, kad tokia veikla užtikrins vietinių ypatumų tęstinumą.

Planuojama Joniškyje statyti sporto ir laisvalaikio kompleksą, kuriame būtų įrengtas baseinas, universali sporto salė, įvairių sporto šakų treniruočių salės, konferencijų salė, žiūrovų tribūnos ir visos reikalingos pagalbinės patalpos. Komplexo vertė – apie 25,6 mln. Lt. Lėšų komplekso statybai planuojama gauti pagal Valstybės investicijų programą.

Didžiausia problema moderniai įrengtų sporto objektų ir įrangos trūkumas.

Sveikatos priežiūros lygis Joniškyje dabartiniu metu atitinka ir miesto, ir viso rajono gyventojų poreikius.

Joniškio rajonas nepatrauklumo užsienio investuotojams, viena iš galimų priežasčių nepakankamai išvystyta infrastruktūra.

Vandentiekio ir nuoteku sistema išvystyta nepakankamai. (VN 61/17%; F 65%)

Iš didumos miesto plotų dalies paviršinės nuotekos nubėga į vandens telkinius neorganizuotai.

Šilumos tiekimo sistema suklota su atsarga vamzdžiu diametruose, kurie neišnaudojami, taip pat šilumos izoliacija susidevėjusi, blogai veikia kameru denažas. Tinklai renovuoti.

Maksimalus transformatorinės pastotės apkrovimas mažesnis nei pajėgumas, taigi esama pastotė gali patikimai užtikrinti tiek esamų elektros vartotojų, tiek naujų vartotojų, prijungtų prie elektros tiekimo sistemos, poreikius.

Miestas pasižymi kompaktišku užstatymu ir tankiu gatvių tinklu. Pagal turimus duomenis, mieste iš viso yra 79,12 km valstybinės ir vietinės reikšmės kelių bei gatvių, o jų tankumas sudaro 8,82 km/km². Iš jų apie 55 proc. turi asfaltbetonio dangą, o kiti yra žvyrkeliai arba gruntkeliai.

Joniškio rajone bei visoje Šiaulių apskrityje automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, yra vienas mažiausių visoje Lietuvoje.